סוראיה ושות'
רואי חשבון

מדריך המס 2011-2012

מס הכנסה • מס שבח • מס ערך מוסף

דצמבר 2011

דצמבר 2011

לקוחות וידידים יקרים,

הננו שמחים להגיש לכם את "**מדריך המס 2011-2012**" אשר נועד לסייע לכם בהיערכות נאותה לקראת תום שנת המס 2011 ותחילת שנת המס 2012.

בשנים האחרונות אנו עדים לרפורמות משמעותיות בחוקי המס. אין עוררין כי חוקי המס כיום משופרים ומשוכללים מבעבר, אולם, קצב השתנותם ומורכבותם יוצרים מועקה ולעיתים אף בלבול, לא רק בקרב הציבור הרחב אלא אף בין אנשי המקצוע.

במהלך השנה הנוכחית בוצעו מספר תיקונים משמעותיים בתחום המס, לרבות, בנושא מיסוי הלוואות בין צדדים קשורים, מיסוי מקרקעין ומיסוי שוק ההון. כמו כן, אושר תיקון המעגן את המלצות ועדת טרכטנברג בתחום המס שתחילתו מיום 1 בינואר 2012.

כבעבר, מדריך המס כולל סקירה של נושאים רבים בדיני מס הכנסה, מיסוי מקרקעין, מס ערך מוסף וביטוח לאומי, לרבות, המלצות לתכנון ולהפחתת נטל המס.

אנו מקווים כי חוברת זו תסייע לכם בתכנון הפעולות הנדרשות מבעוד מועד.

לפרטים נוספים והבהרות:

אמיר סוראיה, טל: 9413912 (03). דוא"ל: amir@soraya.co.il

בכבוד רב,

סוראיה ושות'
רואי חשבון

חוברת זו נועדה למסירת מידע כללי בלבד. אין לראות בחומר המתפרסם בחוברת זו משום ייעוץ או חוות דעת כלשהיא. לפני נקיטת צעדים כלשהם אנו ממליצים על קבלת יעוץ מקצועי.

תוכן עניינים

פרק א: כללי

1.1 עיקרי החוק לשינוי נטל המס (ועדת טרכטנברג) 5
1.2 תכנוני מס אגרסיביים 8
1.3 פרה רולינג (PRE-RULING) 11
1.4 הארכת התיישנות שומה..... 12
1.5 יחיד או חברה בע"מ? 12
1.6 נדל"ן להשקעה בישראל – יחיד או חברה?..... 15
1.7 מיסוי השקעות בנדל"ן בארה"ב 16
1.8 החשבונאות ודיני המס 19
1.9 גילוי מרצון..... 20
1.10 שינויים עיקריים במיסוי קבוצות רכישה 21

פרק ב: מיסוי חברות

2.1 שיעור מס חברות 24
2.2 רווחי הון ושבח מקרקעין 24
2.2.1 מיסוי רווחי הון ושבח מקרקעין (למעט ני"ע סחירים) 24
2.2.2 שיעורי מס שבח – מקרקעין שנרכשו מיום 7.11.01 – 31.12.03 24
2.2.3 מס מכירה..... 24
2.2.4 מס רכישה..... 25
2.2.5 שיעורי מס על נכסים "היסטוריים" 25
2.2.6 מיסוי שוק ההון – שיעורי מס 25
2.3 פחת 26
2.4 בסיס הדיווח למס הכנסה – מצטבר או מזומן 26
2.5 הוצאות המוכרות על בסיס מזומן 27
2.6 רכבי תאגיד שאינם רשומים ע"ש התאגיד 27
2.7 חברה משפחתית וחברה שקופה 29
2.8 רכישה עצמית של אגרות חוב והסדרי חוב..... 33

פרק ג: מיסוי בעלי שליטה

3.1 משיכות בעלים - יחידים 39
3.2 הלוואות בעלים - יחידים..... 40
3.3 סעיף 3(ט) וסעיף 3(י) לפקודה (ריבית רעיונית) 40
3.4 שטרי הון לחו"ל 44
3.5 קיזוז הפסדים מניירות ערך כנגד הכנסות מדיבידנד ע"י בעל שליטה 45
3.6 דמי ניהול והשתתפות בהוצאות 46
3.7 עלויות בקשר לבעל שליטה 46
3.8 מיסוי הכנסות ורווחים מהון בידי בעל מניות מהותי 47

תוכן עניינים

פרק ג: מיסוי בעלי שליטה (המשך)

3.9 שיעור מס מופחת של 12% על רווחים ראויים לחלוקה שנצברו עד תום שנת 2002 48
3.10 מיסוי מוניטין שנצמח 49
3.11 חישוב נפרד לבני זוג העובדים בעסק משותף 50

פרק ד: מיסוי יחידים

4.1 מדרגות הכנסה ושיעורי מס 52
4.2 נקודות זיכוי 53
4.2.1 הוצאות השגחה על ילדים וזיכוי מס 54
4.2.2 נקודות זיכוי לאבות לילדים עד גיל שלוש (החל משנת 2012) 54
4.2.3 זיכוי בשל ילד נטול יכולת 54
4.2.4 זיכוי בגין הוצאת החזקת קרוב במוסד 55
4.2.5 נקודות זיכוי ללימודים אקדמאים וללימודי מקצוע 55
4.2.6 נקודות זיכוי לתושב חוץ זכאי 56
4.3 מיסוי הכנסות ורווחים מהון 56
4.3.1 מיסוי רווחי הון (למעט ני"ע סחירים ושבח מקרקעין) 56
4.3.2 שבח מקרקעין 57
4.3.2.1 תמצית שיעורי המס 57
4.3.2.2 הגדלת ההיצע של דירות מגורים (הוראת שעה) 58
4.3.2.3 חישוב השבח במכירת דירת מגורים מזכה שהושכרה למגורים 63
4.3.3 מיסוי שוק ההון 64
4.3.3.1 שיעורי מס 64
4.3.3.2 עיקרי הטבות המס על הכנסות ריבית לאוכלוסיות מיוחדות 66
4.4 מיסוי הכנסות משכר דירה למגורים בישראל 67
4.5 מיסוי הכנסות מהשכרה בחו"ל 69
4.6 הקלות במס לעולים חדשים ותושבים חוזרים 69
4.7 הקלות מס לתושבי חוץ 72
4.8 חובת הגשת דוח שנתי מקוון ליחידים 74
4.9 ביטוח לאומי לעצמאים 75
4.9.1 מיהו עצמאי לצורך ביטוח לאומי 75
4.9.2 שיעורי ביטוח לאומי (לרבות דמי בריאות) לעצמאים בשנת 2011 76
4.9.3 עצמאים הפטורים מתשלום דמי ביטוח 76
4.9.4 ייחוס הכנסות מעבודה בין בני זוג העובדים בעסק משותף 77
4.9.5 מיסוי שכר דירקטורים 77
4.9.6 דמי ביטוח בגין הכנסות פאסיביות 78
4.9.7 הכנסות פאסיביות הפטורות מדמי ביטוח (למן תיקון 103) 79
4.9.8 דגשים לקראת תום שנת המס 2011 79

תוכן עניינים

פרק ד: מיסוי יחידים (המשך)

4.10 הפרשות סוציאליות 80
4.10.1 הטבות מס בגין הפקדות לקופות גמל (למעט קרנות השתלמות)..... 80
4.10.2 ביטוח חיים..... 81
4.10.3 אובדן כושר עבודה 81
4.10.4 קרנות השתלמות 81
4.10.4.1 ריכוז סכומים 82
4.10.4.2 משיכת כספים 82
4.11 פריסת מענק פרישה והפרשי שכר למספר שנות מס 83
4.12 החזרי מס לשכירים 84

פרק ה: קיזוז הפסדים

5.1 כללי 85
5.2 הפסד עסקי 85
5.3 הפסדי הון 86
5.4 רכישת חברה עם הפסדים צבורים לצורכי מס 87
5.5 קיזוז הפסדי בן זוג רשום מהכנסות בן זוגו 88
5.6 המלצות ודגשים לתום שנה 88

פרק ו: נתונים לתיאום הוצאות עודפות בשנת 2011

6.1 כללי 89
6.2 כיבודים במקום העיסוק 89
6.3 אירוח 89
6.4 מתנות לספקים ולקוחות 89
6.5 מתנות לעובדים 90
6.5.1 מתנות לרגל אירוע אישי 90
6.5.2 מתנות לרגל החגים 90
6.6 אש"ל בארץ 90
6.7 הוצאות בקשר לנסיעה ושהייה בחו"ל 91
6.8 הוצאות לינה וארוחת בוקר בישראל 93
6.9 הוצאות ביגוד 94
6.10 עלויות החזקת טלפון שאינו נייד במקום המגורים 94
6.11 עלויות החזקת טלפון נייד 95
6.12 ניכוי הוצאות רכב פרטי 95
6.12.1 כללי 95
6.12.2 ניכוי הוצאות רכב 96
6.12.3 שווי שימוש 97

תוכן עניינים

פרק ז: מס ערך מוסף – נושאים נבחרים

7.1 שיעורי מס ערך מוסף 99
7.2 מועד החיוב במס 99
7.3 מועד הוצאת חשבונית 102
7.4 עסקאות אקראי במקרקעין 102
7.5 שירות לתושב חוץ – מע"מ בשיעור אפס 103
7.6 ניכוי מס תשומות בגין הוצאות אירוח..... 104
7.7 ניכוי מס בגין תשומות מעורבות..... 104
7.8 ניכוי מס תשומות בגין כלי רכב 104
7.9 נוהל תיקון חשבונית 106
7.10 מעבר לדיווח מקוון 107
7.11 הקצאת מספרים לחשבוניות מס..... 107
7.12 דוח שנתי מסכם לעוסקים שנרשמו כאחד (איחוד עוסקים) 108
7.13 ניכוי תשומות בגין הוצאות ייזום עסוק..... 108
7.14 סכומים ושיעורים עיקריים במע"מ 109

* לעניין החזר מע"מ בגין חוב אבוד – ראה 8.1.2 להלן.

פרק ח: שונות

8.1 חובות אבודים 110
8.1.1 ניכוי חובות אבודים לצרכי מס הכנסה..... 110
8.1.2 החזר מע"מ בגין חוב אבוד 110
8.2 הוצאות אסורות 111
8.3 הפרשות..... 111
8.4 תרומות..... 111
8.5 מחירי העברה..... 112
8.6 אופציות לעובדים ואחרים..... 113
8.7 ניהול ספרים..... 114
8.8 מועדי דיווח ותשלום נבחרים..... 116

פרק א: כללי

1.1 עיקרי החוק לשינוי נטל המס (ועדת טרכטנברג)

ביום 5 בדצמבר 2011 אושר החוק לשינוי נטל המס (המלצות ועדת טרכטנברג). החוק כולל שינויים משמעותיים בדיני המס וביטוח לאומי, לרבות העלאת מס על רווחי הון והכנסות מימון ליחידים ב-5% וביטול המתווה להפחתת מס הכנסה.

בחודש ספטמבר 2011 פורסמו המלצות ועדת טרכטנברג לשינוי חברתי כלכלי (להלן: "**הוועדה**"), שתכליתה בעיקר להביא למערכת מס צודקת יותר. לאחרונה הוסדרו המלצות הוועדה, בשינויים מסוימים, בחקיקה, במסגרת החוק לשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה), התשע"ב- 2011 (להלן: "**החוק**" או "**חוק טרכטנברג**"). החוק כולל שינויים משמעותיים בדיני המס, שתחילתם משנת 2012.

תחילת החוק הינה, ככלל, מיום 1 בינואר 2012, למעט אם צוין במפורש אחרת.

להל עיקרי השלכות המס של החוק ודגשים בנושא לצורך היערכות לקראת תום שנת המס:

א. ביטול המתווה להפחתת מס הכנסה

במסגרת החוק, בוטל המתווה שנקבע בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנת 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 להפחתת מס ההכנסה על יחידים ומס החברות. בהתאם למתווה הנ"ל, שיעורי המס היו אמורים לרדת עד ל- 39% ליחיד (מדרגה עליונה) ו- 18% לחברות, בשנת 2016.

ב. העלאת מדרגת המס העליונה ליחידים

מדרגת המס העליונה ליחידים, העומדת כיום על 45% והיתה אמורה לרדת ל- 44% משנת 2012, תועלה ל- 48%, משכר של כ- 41 אלפי ש"ח בחודש.

כמובן, שהעלאה זו מהווה תמריץ להקדמת הכנסות, ליחידים במדרגת המס העליונה, זאת בהתחשב בהפחתת התקרה לתשלום ביטוח לאומי, כמפורט להלן.

ג. הורדת שיעור המס במדרגת המס השלישית ליחידים

הופחת שיעור המס השולי במדרגת המס השלישית מ- 23% ל- 21%. מדרגת המס השלישית חלה על הכנסה חייבת שמעל 8,660 ש"ח ועד 14,070 ש"ח, לחודש.

ד. העלאת מס החברות

בהתאם למתווה הנוכחי שיעור מס החברות היה צפוי לרדת, באופן הדרגתי, עד ל- 18% בשנת 2016 (בשנת 2012 ל- 23%). בהתאם לחוק, יועלה שיעור מס החברות בשנת 2012 ל- 25% ויבוטל כאמור המתווה להפחתת שיעור מס החברות.

ה. שתי נקודות זיכוי לאבות

אב לילד עד גיל שלוש יקבל עוד שתי נקודות זיכוי (בשווי של כ- 420 ש"ח לחודש), בשל כל ילד. בשנת הלידה ובשנה בה מלאו לילד שלוש שנים יהא זכאי האב לנקודת זיכוי אחת.

ו. העלאת המס על רווחי הון, שבח מקרקעין, ריבית ודיבידנדים

שיעור המס כיום על רווחי הון, שבח מקרקעין, ריבית ודיבידנדים (הכנסות פאסיביות) הינה 20% (ריאלי) או 15% לאפיקים שקליים. רווחי הון ודיבידנדים בידי בעל מניות מהותי – 25%.

בהתאם לחוק, יועלה שיעור המס ב- 5% ל- 25% ולבעל מניות מהותי – 30%, זאת למעט ביחס לאפיקים שקליים (כגון, אג"ח שקליות, פקדונות שקליים וכו') לגביהם שיעור המס יוותר 15%.

לגבי רווחי הון ושבח מקרקעין, למעט רווחי הון מניירות ערך סחירים (לרבות מקרן נאמנות פטורה) ומוניטין שלא שולם בעדו, ההעלאה תחול רק על רווח שייצבר ממועד התחילה (1.1.2012). חלוקת הרווח לתקופות השונות תבוצע לינארית. לגבי הכנסות ריבית, ההעלאה תחול על ריבית שנצמחה ממועד התחילה (חלוקה לינארית).

יודגש כי לגבי ניירות ערך סחירים ומוניטין שלא שולם בעדו לא יחול החישוב הלינארי. דהיינו, לדוגמה, דיבידנד שיחולק בשנת 2012 יהא חייב במס בידי בעל מניות מהותי בשיעור של 30% אף אם הדיבידנד חולק מרווחים של שנת 2011. כמו כן, לגבי דיבידנדים שיעור המס החדש יחול על דיבידנד שחולק מיום 1 בינואר 2012 ללא תלות במועד הפקת הרווח בגינו חולק הדיבידנד.

לגבי רווחי הון מניירות ערך סחירים, לצורך מניעת העלאה רטרואקטיבית של שיעור המס, ניתנה אפשרות לבצע מכירה רעיונית בסוף שנת 2011 (**ראה חוזר מיסים מס' 20.11**).

- ✓ *יש לבחון חלוקת דיבידנד בשנת 2011 לאור העלאת שיעור המס בשנת 2012. יצוין כי משרדנו אינו ממליץ על חלוקת דיבידנד (למרות העלייה בשיעור המס בשנת 2012) אלא אם כן: (א) הייתה קיימת כוונה מלכתחילה לבצע חלוקה, או (ב) לנישום קיימים הפסדי הון בשנת 2011 הניתנים לקיזוז כנגד הכנסות מדיבידנד, או (ג) לבעל השליטה יתרות חובה בחברה.*

- ✓ *החל משנת 2012 בעל מניות מהותי **לא** יהיה זכאי לקזז הפסדי הון כנגד הכנסות מדיבידנד, לאור העלאה של שיעור המס.*
- ✓ *יש לבחון מכירה רעיונית של ניירות ערך סחירים, כמפורט לעיל, בתום שנת 2011.*
- ✓ *יש לבחון הקדמת עסקאות של מכירת במסגרתן נמכר מוניטין.*

ז. העלאת שיעור מס שבח על רווח ממכירות איגוד מקרקעין בידי בעל מניות מהותי

הועלה שיעור מס שבח לבעל מניות מהותי באיגוד מקרקעין, מ- 20% ל- 30% (זאת בניגוד לרווחי הון אחרים בידי בעל מניות מהותי בהם הועלה שיעור המס מ- 25% ל-30%).

ח. העלאת שיעורי המס על נכסים היסטוריים

נקבעה העלאה הדרגתית של שיעורי המס על רווח הון או שבח מקרקעין במכירת נכסים שנרכשו לפני 1.4.1961.

ט. העלאת מענק מס הכנסה שלילי

נקבע מענק מוגדל, במסגרת מס הכנסה שלילי, לאם עובדת ולאב חד הורי. תחילת התיקון מיום 1 בינואר 2013 והוא יחול לגבי מענקים שישלמו החל מיום 1 בינואר 2013 בעד חודשי עבודה בפועל בשנת 2012 ואילך.

י. העלאת הפטור על הכנסות ריבית מפיקדונות לאוכלוסיה מבוגרת

הוגדל הניכוי (פטור) מריבית על פיקדון או תוכנית חיסכון בתאגידים בנקאיים, כמפורט להלן:

(1) בגין סכומים המשתלמים ליחיד שבשנת המס הגיעו הוא ו/או בן-זוגו לגיל פרישת חובה וביום 1.1.2003 מלאו לאחד מהם 55 שנים: מ-9,120 ש"ח ל-13,000 ש"ח.

(2) בגין סכומים המשתלמים לבני זוג ששניהם הגיעו לגיל פרישת חובה וביום 1.1.2003 מלאו לשניהם 55 שנים: מ-13,680 ש"ח ל-16,000 ש"ח.

יושם לב כי ההטבה אינה חלה על ריבית מניירות ערך, לרבות אגרות חוב ממשלתיות.

יא. ביטול פריסה של רווח הון מניירות ערך סחירים

בוטלה הזכאות לפריסה של רווח הון מניירות ערך סחירים.

יב. הקטנת התקרה לתשלום ביטוח לאומי

הוקטנה תקרת ההכנסה המרבית לעניין תשלום דמי ביטוח לאומי (לרבות דמי בריאות) מ-8 פעמים הסכום הבסיסי בשנת 2011, ל-5 פעמים הסכום הבסיסי (כ- 41 אלפי ש"ח בחודש). דהיינו, החל משנת 2012 יחיד לא יהא חייב בתשלום דמי ביטוח בגין הכנסה העולה על 41 אלפי ש"ח בחודש. עם זאת, יצוין כי הכנסה כאמור כיחיד תהיה חייבת במס בידי יחיד בשיעור של 48%.

לאור האמור לעיל, יש לבחון את מבנה ההתאגדות – יחיד או חברה.

יג. מקדמה בעסקאות במקרקעין

בוטלה חובת תשלום מקדמה בשל עסקאות במקרקעין (שנקבעה במסגרת תיקון 70), לפיה יש להעביר מקדמה בשיעור של עד 15% מסכום התמורה לה זכאי מוכר המקרקעין. הביטול יחול על עסקאות מיום 1.4.2013, אלא אם כן שר האוצר ידחה בצו את המועד האמור.

1.2 תכנוני מס אגרסיביים

זכותו של הנישום לתכנן את צעדיו באופן שתשלום המס יהיה אופטימאלי, ובלשון **מ. שמגר**, נשיא בית המשפט העליון דאז (ע"א 4639/91) ***"עצם העובדה כי צדדים בחרו במבנה משפטי דל מיסים אינה מצביעה כי המבנה "מלאכותי" או "בדוי". זכותם - ואף חובתם - של מומחים בענייני מיסים לתכנן עסקאות משפטיות כך שלא תהיינה עתירות מס".***

אולם, זכות זו עומדת לנישום בתנאי שקיימת מהות כלכלית בביצוע העסקאות ושאין סוטים מכוונת המחוקק ותכלית החקיקה, בעת שמשתמשים בהקלה כזו או אחרת הקבועה בדין.

במטרה להגביר את האכיפה ולהיאבק **בתכנוני המס האגרסיביים**, במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה), הוטלו קנסות גירעון ונקבעה חובת גילוי בגין תכנוני מס אגרסיביים, כדלהלן:

(א) שר האוצר הוסמך, במסגרת סעיף 131 לפקודה, לקבוע רשימת פעולות אשר לגביהם תחול חובת גילוי על ידי הנישום. אי מתן גילוי כאמור, תהווה עבירה פלילית.

(ב) תכנון מס אשר נקבע לגביו בשומה סופית שהינו בגדר "עסקה מלאכותית" (סעיף 86 לפקודה) יגרור הטלת קנס גירעון בשיעור של 30% מסכום המס שנחסך (סעיף 191(ג1) לפקודה).

דין דומה נקבע בחוק מס ערך מוסף.

אי דיווח על תכנון מס הנכלל ברשימה ייחשב כעבירה על פי סעיף 216(8) לפקודה.

בחודש דצמבר 2006 אושרו תקנות מס הכנסה (תכנון מס החייב בדיווח), התשס"ז-2006 ותקנות מע"מ (תכנון מס החייב בדיווח), התשס"ז-2006 (להלן-"**התקנות**"). מרבית תכנוני המס הכלולים בתקנות (וכפועל יוצא חייבים בדיווח) מתייחסים לעסקאות בין צדדים קשורים.

להלן תמצית תכנוני המס החייבים בדיווח בהתאם לתקנות:

א. מס-הכנסה

- תשלום מאדם לקרובו (כהגדרתו בתקנות) בסך של 2 מיליון ש"ח לפחות בשל דמי ניהול (לרבות ייעוץ) אם בעקבות העברתם פחת סכום המס שהיה משתלם על התשלום האמור אלמלא הועבר לקרוב, בשל אחד מאלה: (א) לקרוב הפסד הניתן לקיזוז, (ב) שיעורי המס החלים על הקרוב נמוכים משיעורי המס החלים על מעביר הסכום, (ג) ההכנסה בידי הקרוב פטורה ממס, (ד) ההכנסה בידי הקרוב אינה חייבת במס בישראל, או-(ה) התשלום אינו מהווה הכנסה בידי הקרוב (להלן: "**נסיבות מס מופחת**").
- מכירת נכס לקרוב, שיצרה הפסד בר קיזוז למוכר בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות, שקוזז כולו או חלקו בשנת המכירה או בתוך שנתיים שלאחר תום שנת המכירה.
- מכירת נכס בתוך 3 שנים מיום שהגיע בפטור ממס מקרוב, ובמכירתו לאחר מכן נוצר הפסד בר קיזוז (גם אם לא קוזז בפועל) בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות.
- מכירת נכס בתוך 3 שנים מיום שהגיע בפטור ממס מקרוב, ובמכירתו לאחר מכן נוצר רווח אשר קיזז הפסד קודם שהיה למוכר בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות.
- מחילת חוב לקרוב שהוא חבר בני אדם, על ידי חברה בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, ובעקבות המחילה פחת סכום המס שהיה צריך להשתלם אילולא מחילת החוב, הואיל ולקרוב היו נסיבות מס מופחת.
- פירעון יתרת חובה בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, של יחיד בעל מניות מהותי בחברה ברבעון האחרון של שנת המס, כאשר ברבעון העוקב גדלה יתרת החובה שלו ב-25% לפחות מהסכום שנפרע. לעניין זה, בעל מניות מהותי, כאמור בסעיף 88 לפקודה ואשר מחזיק 25% בחברה (במקום 10%) ולמעט החזקה במניות סחירות (להלן: "בעל מניות מהותי").
- רכישת אמצעי שליטה בחברה, אם התקיימו כל אלה בתקופה של 12 חודשים: (א) לרוכש או קרובו הומחתה זכות של אחר כלפי אותה חברה, ו- (ב) ההתחייבויות של החברה לאחר שולמה שלא במלואה על ידי רוכש אמצעי השליטה ("הרוכש") או על ידי מוכר אמצעי השליטה ("המוכר") ו- (ג) לחברה נוצר חוב כלפי הרוכש, הנובע מהזכות שהומחתה, בסכום העולה על סכום ההתחייבות ששולם על ידי המוכר או הרוכש, לפי העניין.
- רכישת 50% מאמצעי השליטה של חברה, כשלחברה הפסד בר קיזוז בסכום של 3 מיליון ש"ח לפחות.
- החזקה (או רכישה) של 25% או יותר מאמצעי השליטה בחברה תושבת חוץ כששיעור המס החל במדינת התושבות, נמוך מ-20%, וקבלת תקבולים מאותה חברה בשווי של מיליון ש"ח לפחות בידי בעל מניות מהותי.
- רכישה של 25% לפחות מאמצעי השליטה בחברה תושבת מדינת אמנה, שמעל 50% משווי נכסיה בישראל, במישרין או בעקיפין, או החזקה בחברה כאמור וקבלת תקבולים ממנה בשווי של מיליון ש"ח לפחות בידי בעל מניות מהותי.

- העברת הפסדים בסכום של 500,000 ש"ח לפחות, מחברה משפחתית לנישום המייצג שמקורם בתשלומים ששולמו לו, ונדרשו על-ידה כהוצאה.

ב. מיסוי מקרקעין

- התקשרות בעסקה למתן שירותי בניה או מתן שרותי מימון לבנייה, כשהתמורה מחושבת על-פי התמורה ממכירת המקרקעין.
- התקשרות לבנייה מאורגנת. דהיינו, התקשרות בין בעלים של מקרקעין לקבוצת רוכשים המתארגנת כקבוצה לבנייה על המקרקעין באמצעות גורם מארגן.

ג. מס ערך מוסף

- התקשרות לבנייה מאורגנת, כאמור בסעיף ב' לעיל.
- החזקת "עוסק" על-ידי מלכ"ר או מוסד כספי, במישרין או בעקיפין, בשיעור של 75% או יותר.

המונח "חברה" כולל, לעניין התקנות, גם חבר בני אדם אחר. אין חובת דיווח כאשר התקבלה החלטת מיסוי בנושא, ולעניין מס שבח גם כאשר העסקה דווחה כמכירת זכות במקרקעין.

הדיווח על תכנוני המס בתחום מס הכנסה ומיסוי מקרקעין יבוצע במסגרת הדוח השנתי (באמצעות טופס 1213) ואילו תכנוני המס בתחום מע"מ ידווחו במסגרת הדיווח התקופתי (באמצעות טופס מע"מ 827).

האמור הינו תקציר של הפעולות המחייבות דיווח ויש לעיין בנוסח המדויק של התקנות.

יודגש כי תכנוני המס אשר מחייבים גילוי אינם בהכרח תכנוני מס "לא לגיטימיים". השאיפה להקטין את חבות המס באמצעות תכנון הינה לגיטימית ביסודה. תכנוני מס יוגדרו "לא לגיטימיים" רק במידה ואינם כלכליים ואינם מבוססים על לשון החוק. יתרה מכך, גם תכנון מס שאינו לגיטימי אינו בהכרח גורר סנקציות פליליות.

1.3 פרה רולינג (PRE-RULING)

במסגרת רפורמת המס השלישית עוגן בחקיקה מוסד הפרה רולינג בכל תחומי המס (מס הכנסה, מס שבח, מע"מ ועוד), בסעיפים 158ב' עד 158ו' לפקודה.

בקשה להחלטות מיסוי, למעט מע"מ ומס שבח, ניתן להגיש גם לאחר ביצוע העסקה, עד המועד החוקי להגשת דוח המס. בקשה להחלטות בנושא מע"מ ומס שבח יש להגיש טרם ביצוע הפעולה.

רשות המיסים השיקה "מסלול ירוק" (הליך מזורז ומקוצר) להגשת בקשה להחלטות מיסוי בנושאים נבחרים, הכוללים : מיזוג קרן נאמנות פטורה, מיזוג קרן נאמנות חייבת, חישוב שיעור ניכיון משוקלל, הקצאת יחידות למניה- RSU, קביעת מחיר מקורי ויום רכישה בקבלת נכס חו"ל- STEP UP, תמחור מחדש של אופציות לעובדים, ומימוש נטו של אופציות לעובדים (Net Exercise)

המסלול הירוק מתייחס לבקשות בנושאים נפוצים אשר רמת המורכבות שלהם מאפשרת קביעת מסגרות וקריטריונים, שיאפשרו מתן החלטת מיסוי מהירה על סמך הצהרות והתחייבויות המבקש.

לכל מסלול נבנה טופס בקשה להחלטת מיסוי בו תוארו אותן עובדות ואותם תנאים אשר בהתקיימם, יוכל המבקש להחיל על עצמו את הסדר המס המתואר בטופס. יודגש, כי אין מדובר באישור אוטומטי של הסדר המס - הבקשה מועברת לחטיבה המקצועית וזו מחליטה באופן פוזיטיבי האם לאשר את הסדר המס המוצע וזאת בפרק זמן קצר. את הטפסים לכל המסלולים הירוקים ניתן למצוא באתר רשות המסים.

החלטת מיסוי תחייב הן את הנישום והן את רשות המיסים.

את החלטות המיסוי ניתן למצוא באתר הבית של המשרד ובאתר רשות המיסים.

אין עוררין כי פרסום החלטות המיסוי מהווה צעד חשוב נוסף בהגברת השקיפות, ההוגנות והאחידות של מערכת המס בישראל, כמו גם בצמצום אי הוודאות בנושא כדאיות ביצוע עסקאות.

1.4 הארכת התיישנות שומה

בחודש נובמבר 2009 פרסמה רשות המיסים חוזר מקצועי (3/2009) בדבר הארכת תקופת התיישנות השומה.

כידוע, לפקיד השומה סמכות לערוך ביקורת ולשום את דוחות המס לתקופה של שלוש שנים מתום שנת המס בה הוגש הדוח. במסגרת תיקון 134 לפקודה, הוארכה התקופה בשנה נוספת וזאת באישור המנהל (סעיף 145(א)(2) לפקודה). בחוזר מפורטות דוגמאות למקרים בהם, לדעת רשות המיסים, הארכת תקופת ההתיישנות ל- 4 שנים עשויה להיות מוצדקת.

להלן עיקרי המקרים, המפורטים בחוזר, אשר מצדיקים הארכת ההתיישנות השומה:

- במסגרת הליך הביקורת בתיק, קיים קושי אובייקטיבי באיסוף מידע חיוני לביסוס השומה עד לתום תקופת ההתיישנות הרגילה (שלוש שנים);
- במהלך הטיפול השוטף בתיק, התגלו עובדות חדשות העשויות להשפיע באופן מהותי על קביעת השומה ונדרש זמן נוסף לבירור עובדות אלה;
- במקרים בהם מתבצעת ביקורת שומה בקבוצת חברות קשורות כאשר הוצאת שומה בחברה מסוימת עשויה להשפיע על השומות בחברות אחרות;
- במקרים בהם מתקיימת בדיקה ו/או חקירה, גלויה או סמויה.

1.5 יחיד או חברה בע"מ?

סוגיית אופן ההתאגדות – כחברה או כיחיד (עצמאי), הינה אחת הסוגיות הראשונות והמשמעותיות אשר ניצבת בפני יזם עם תחילת הפעילות העסקית, וממשיכה ומלווה אותו במסגרת ניהול והתפתחות העסק. סוגיה זו מורכבת מהיבטים שונים - היבטי מיסוי, היבטי מיצוב, הגבלת אחריות ועוד.

ברשימה זו נעמוד על בשיקולים העיקריים אשר כרוכים בהחלטה על אופן ההתאגדות, בהתחשב בחוק לשינוי נטל המס (המלצות ועדת טרכטנברג), כדלהלן:

א. היבטי מיסוי - שיעור המס השולי המרבי החל בשנת 2011 על יחידים הינו 45% (לא כולל דמי ביטוח). במסגרת החוק לשינוי נטל המס ("חוק טרכטנברג") בוטל המתווה להפחתת נטל המס והועלה שיעור המס השולי המרבי ליחיד בשנת 2012 ל- 48% בשנת 2012, וזאת על הכנסה שנתית של מעל כ- 482 אלפי ש"ח.

בהתאם לחוק טרכרנברג בשנת 2012 תופחת התקרה לתשלום דמי ביטוח ל- 5 פעמים הסכום הבסיסי, כ- 41 אלפי ש"ח בחודש, חלף 8 פעמים הסכום הבסיסי בשנת 2011 (כ- 65 אלפי ש"ח בחודש).

להרחבה בנושא שינוי החקיקה שבוצעו במסגרת חוק טרכטנברג, פרק 1.1.

כפועל יוצא, שיעור המס השולי כולל ביטוח לאומי עשוי להגיע לכ- 50% בשנת 2012 (לגבי הכנסה שמעל התקרה לתשלום דמי ביטוח שיעור המס השולי הוא 48%, כולל דמי ביטוח). לעומת זאת, שיעור מס החברות בשנת 2012 הינו 25%. יודגש כי חברה אינה חייבת בביטוח לאומי על הכנסותיה.

במידה והיחיד מעוניין למשוך את רווחי החברה, שיעור המס הסופי בשנת 2012 הינו כ – 47.5% (בהנחה שהיחיד הינו בעל מניות מהותי- מס חברות בתוספת מס על דיבידנדים או שכר) כולל דמי ביטוח, הואיל ודיבידנד אינו חייב בדמי ביטוח.

יוצא איפוא, כי במידה והיחיד אינו מעוניין להשתמש במלוא רווחי הפעילות לצרכים אישיים, אלא, לדוגמה, להשקיע אותם בעסק (כגון, רכישת ציוד כדוגמת כלי רכב) קיימת עדיפות מבחינה מיסוית להתאגד כחברה. שהרי, רווחי חברה, טרם העברתם ליחיד, חייבים במס בשיעור של 25% בלבד (לעומת כ- 48% בידי יחיד) - חסכון מס של עד כ- 23%.

אולם, יש לזכור כי התאגדות במסגרת חברה כרוכה בעלויות נוספות (רו"ח, עו"ד, אגרת שנתית לרשם החברות וכדומה). תוספת העלויות המינימליות מסתכמות בכ – 15,000 ש"ח לשנה (תלוי בהיקף פעילות העסק).

כמו כן, ליחיד שיעור מס מוטב על הכנסות פאסיביות, כגון, רווחי הון, דיבידנדים, ריבית (מצדדים לא קשורים) והמס הסופי בגינם הוא, על פי רוב, 25% בשנת 2012. לעומת זאת, הכנסות כאמור בחברה יחויבו במס סופי (כולל משיכתם ליחיד) בשיעור של 47.5%.

בהתעלם מהשיקולים האחרים להתאגדות כחברה, כמפורט להלן, לדעתנו, כספית, ליחיד המרוויח/משתכר למעלה מכ- 40 אלפי ש"ח בחודש ואשר חוסך לפחות כ- 5 אלפי ש"ח בחודש (דהיינו, לפחות הסכום הנ"ל אינו נמשך מהחברה לצריכה פרטית) מומלץ <u>לבחון</u> התאגדות במסגרת חברה. האמור לא חל על במקרים בהם חל ניכר מהרווחים חייב במס מוטב בידי יחיד (כגון, רווחי הון). ראה גם להלן – נדל"ן להשקעה- יחיד או חברה.

יש לציין כי תוספת העלויות נובעת בעיקר מהחובה של חברה לנהל ספרי חשבונות בשיטה הכפולה ולהגיש למס הכנסה דוחות כספיים המבוקרים על ידי רו"ח. במידה והיקף פעילות העסק, בהתאם להוראות מס הכנסה, מחייב ניהול ספרי חשבונות בשיטה הכפולה, תוספת העלויות בהתאגדות כחברה תפחת משמעותית. כפועל יוצא, במקרה כאמור, על פי רוב קיימת עדיפות לאגד את הפעילות העסקית במסגרת חברה.

בחירת אופן ההתאגדות כרוכה, מטבע הדברים, בהיבטי מיסוי נוספים, כגון, היקף מינוף העסק והזכאות לניכוי הוצאות מימון, מיסוי פיצויי פיטורים, הוראות קיזוז הפסדים ועוד. לדוגמה, בעל שליטה אשר עובד בחברה (מתקיימים יחסי עובד-מעביד) זכאי עם הפסקת עבודתו לפיצויי פיטורים הפטורים ממס (עד סך של כ- 11.6 אלפי ש"ח לכל שנת עבודה).

מאידך, לדוגמה, ניהול חברה כרוך בבירוקרטיה והיא כפופה לבדיקות מחמירות יותר של רשות המיסים. כמו כן, חברה נדרשת לשלם מקדמות למס הכנסה, אף אם לחברה לא צפוי רווח בשנת המס (מקדמות על חשבון הוצאות עודפות).

ב. **הגבלת אחריות -** חברה בע"מ הינה ישות משפטית הנפרדת מבעליה. אחריות בעלי המניות בחברה בע"מ מוגבלת עד גובה הון המניות המונפק שטרם נפרע (זאת בתנאי שבעלי המניות פעלו בתום לב), להבדיל מיחיד אשר חייב באופן אישי לפעילות העסק. נושא הגבלת האחריות משמעותי מאוד בעסקים בהם לא כל השותפים פעילים, ובעסקים שפעילותם כרוכה בסיכון גבוה (כגון, קבלני בניין, אבטחה וכדומה).

יש לציין כי לא כל פעילות ניתן לאגד במסגרת חברה בע"מ, ובכך להגביל את היקף האחריות. לדוגמה, שירותי ראיית חשבון ועריכת דין לא ניתן לספק במסגרת חברה בע"מ, אולם, ניתן לספקם במסגרת חברה (להבדיל מחברה בע"מ).

ג. **מיצוב -** חלק ניכר מהציבור נוטה לחשוב כי חברה הינה מוסד מכובד והיקף פעילותה גדול יותר מעצמאי, מה שעשוי לסייע בפיתוח הפעילות העסקית. למותר לציין, כי הנחה זו של הציבור אינה בהכרח נכונה.

הרשימה לעיל מציגה את עיקרי השיקולים בבחירת אופן ההתאגדות – יחיד או חברה, אולם, היא אינה ממצה וקיימים נושאים נוספים (הן מיסויים והן אחרים) אותם יש לבחון טרם בחירת אופן ההתאגדות. כמו כן, רשימה זו יפה גם לשכירים אשר שוקלים לאגד את פעילותם במסגרת חברה. אולם, במקרה כאמור, בנוסף לאלמנטים לעיל, יש לבחון את השלכות אי תחולתם של דיני עבודה, כגון: זכאות לחופשה, דמי הבראה, פיצויים ועוד.

יישום ודגשים:

- ✓ ***יש לבחון אחת לתקופה האם מבנה ההתאגדות הינו אופטימלי. חוק טרכטנברג צמצם משמעותית את הכדאיות הכספית להתאגד במסגרת חברה.***
- ✓ ***כאשר נישום נדרש לנהל פנקסים בהתאם לשיטה הכפולה, על פי רוב קיימת עדיפות להתאגדות כחברה.***
- ✓ ***מהיבט שיעורי המס, עצמאי נדרש לשקול לחיוב התאגדות כחברה במידה והרווח השנתי (לפני מיסים) הינו כ- 480 אלפי ש"ח. לגבי שכיר, פרקטית, נקודת האיזון משמעותית גבוהה יותר, בעיקר, לאור הזמן והבירוקרטיה הכרוכים בניהול חברה.***
- ✓ ***מלבד שיעור המס המופחת על רווחים בלתי מחולקים, להתאגדות כחברה יתרונות מס נוספים.***
- ✓ ***שיקולי המס הינם חלק ממכלול רחב של שיקולים שיש לבחון בעת בחירת מבנה ההתאגדות.***
- ✓ ***כאשר המעבר מתבצע על ידי עובד, נדרש פיצוי בגין אובדן הטבות סוציאליות (חופשה, הבראה, פיצויים, גמל וכדומה). ללא פיצוי כאמור המעבר לחברה על פי רוב אינו כדאי.***
- ✓ ***בכדי להימנע מחבות מס אפשרית, כתוצאה מהעברת פעילות לחברה, יש לבחון הפעלת סעיף 104 לפקודה.***

1.6 נדל"ן להשקעה בישראל - יחיד או חברה?

משקיעים פרטיים הרוכשים נדל"ן מניב להשקעה נדרשים לבחון את אופן הרכישה – האם כיחיד או באמצעות חברה. בשנים האחרונות חלו שינויים משמעותיים בעקרונות המיסוי של נדל"ן המחייבים חשיבה מחודשת לגבי דרך הרכישה.

לגבי השקעה בדירות מגורים בישראל על פי רוב כדאי למשקיע פרטי לבצע את הרכישה במישרין ולא באמצעות חברה, הואיל וליחיד המשקיע בדירת מגורים הטבות מס משמעותית, לרבות פטור או מס מוטב (10% מס מחזור) על דמי השכירות ולעיתים אף פטור ממס שבח בעת המכירה.

לגבי השקעה בנדל"ן מסחרי (חנות, משרד וכדומה) בישראל, התשובה אינה חד משמעית ונגזרת, בין היתר, מאופן המימון והתשואה הצפויה מהנכס. להלן עיקרי השיקולים:

א. שיעור המס על הכנסות השכירות, נטו

מיסוי חברות, כידוע, הוא דו-שלבי. בשלב ראשון משולם מס על ידי החברה (25% בשנת 2012 ו- 24% בשנת 2011) ובשלב שני משולם מס בשיעור של 30% בעת משיכת הכספים (שיעור המס על דיבידנד משנת 2012), בהנחה שהיחיד הינו בעל מניות מהותי.

לעומת זאת, יחיד חייב במס על דמי שכירות, נטו (בניכוי הוצאות תפעול, פחת ומימון) בהתאם לשיעור המס השולי, עד 48%, ומינימום כ- 30% (שיעור המס המינימאלי על הכנסה פאסיבית). יתר על כן, דמי השכירות, נטו עשויים אף להתחייב בביטוח לאומי.

כפועל יוצא, מהיבט שיעורי המס על דמי השכירות קיים יתרון משמעותי להתאגדות כחברה (כל עוד הרווחים לא מחולקים).

ב. שיעור המס על רווח הון

בניגוד למיסוי דמי שכירות, לגבי מיסוי הרווח, במועד המכירה, קיים יתרון משמעותי ליחיד. שיעור המס החל על רווח הון בידי יחידים הינו 25% (ריאלי) בלבד ואינו חייב בביטוח לאומי. לעומת זאת, שיעור המס החל על חברה הינו מדורג – 25% (ריאלי) בשלב ראשון ו- 30% נוספים בעת חלוקת הרווח ליחיד (מס כולל של כ- 48%). עם זאת, לעיתים ניתן להימנע מהמס הכפול בחברה על ידי סיווגה כחברה משפחתית טרם המכירה.

ג. ניכוי הוצאות המימון

על פי רוב, חלק עיקרי מעלות רכישת נדל"ן מניב ממומן באמצעות הון זר (כגון, הלוואה בנקאית). כפועל יוצא, להוצאות המימון השפעה משמעותית על הרווח של המשקיע.

כיום, הן יחיד והן חברה זכאים לנכות את מלוא הוצאות המימון בגין רכישת הנכס. עם זאת, בהתאגדות כחברה ניתן לקבל הוצאות מימון נוספות, לא מבוטלות, הואיל וניתן לזקוף על ההון העצמי שמושקע בחברה, בדרך של הלוואות, הפרשי הצמדה בחברה ללא חיוב במס של בעלי המניות. כמו כן, רכישה כיחיד עשויה להקשות על הוכחה של היקף המימון וההוצאות הקשורות ברכישת הנדל"ן.

ד. הוצאות תפעול

ניהול חברה כרוך בהוצאות בסך של כ- 15 אלפי ש"ח בשנה. ההוצאות מורכבות בעיקר מאגרות, ניהול חשבונות וביקורת דוחות כספיים. ההוצאות הנ"ל אינן קיימות ברכישת נדל"ן כיחיד.

כפועל יוצא, על פי רוב קיימת עדיפות לרכישת נדל"ן מניב מסחרי כיחיד. עם זאת, יש לבחון כל מקרה לגופו. כך גם לגבי נדל"ן מניב שהוא דירת מגורים בישראל.

1.7 מיסוי השקעות בנדל"ן בארה"ב

משבר הנדל"ן בארה"ב, ועליית מחירי הנדל"ן בישראל הביאו ישראלים רבים לרכוש נדל"ן להשקעה (למגורים ו/או מסחרי) בארה"ב. הואיל ושיטת המיסוי בישראל הינה השיטה הפרסונאלית, ככלל, השקעה פאסיבית בנדל"ן בארה"ב, חייבת במס בישראל, זאת בנוסף למס המוטל בארה"ב. על פי רוב ההשקעה מבוצעת באמצעות ישות המאוגדת בארה"ב כ- LLC.

להלן עיקרי היבטי וסוגיות המס*.

א. מהי LLC?

תאגיד מסוג LLC (Limited Liability Company) הינו ישות משפטית נפרדת, בדומה לחברה בע"מ. ה- LLC נרשמת במרשמי רשם ה- LLC במדינה הספציפית שבה היא התאגדה בארצות הברית.

תפעול וניהול LLC הינו, יחסית לחברה רגילה, נוח וזול. LLC אינה כפופה לחוקי החברות ולא מחייבת מוסדות, כגון, דירקטוריון. יתר על כן, בניגוד לחברה רגילה, ב- LLC ניתן לחלק דיבידנד באופן לא פרופורציונאלי לחברים.

ה- LLC הינו מבנה משפטי שכיח לרכישת נדל"ן בארה"ב (ע"י מקומיים וזרים). היתרון העיקרי של ה- LLC מתבטא בשילוב של ערבות מוגבלת (כמו בכל חברה בע"מ) ומיסוי כיחיד בארה"ב (ולא מיסוי דו שלבי).

ב. מיסוי LLC בארה"ב

לצורכי מיסוי ה- LLC בארה"ב ניתן לבחור בין שתי חלופות (א) מיסוי ה- LLC כחברה רגילה, דהיינו, מיסוי דו שלבי, מס חברות ומס על חלוקת רווחים, או (ב) כ"חברה שקופה", דהיינו, ייחוס רווחי והפסדי ה- LLC לבעלי המניות (לחברים) ומיסוי בהתאם לשיעורי המס החלים על היחיד (זאת בדומה לשותפות).

שיעורי המס החלים בארה"ב תלויים בסוג ההכנסה (דמי שכירות, רווח הון, הכנסה מעסק) ומדינת רכישת הנכס (המס בארה"ב מורכב ממס פדראלי ומס מדינתי). ככלל, יחיד תושב ארה"ב חייב במס על דמי שכירות בשיעור של 10% עד 35% (מס מדורג) בתוספת מס מדינתי, בהתאם למדינה בה נרכש הנכס. רווח הון בידי יחיד תושב ארה"ב חייב במס פדראלי של 15% בתוספת מס מדינתי.

ג. מיסוי ההשקעה בישראל

שיטת המיסוי כיום בישראל הינה השיטה הפרסונאלית. דהיינו, הכנסות יחידים תושבי ישראל בחו"ל חייבים במס (גם) בישראל, בכפוף לזיכוי בגין המיסים ששולמו בחו"ל.

* רשימה זו אינה עוסקת בפעילות נדל"ן המהווה "עסק".

מיסוי השקעה כיחיד

כאשר ההשקעה מבוצעת ישירות כיחיד (לא באמצעות חברה זרה או LLC), באפשרות היחיד לשלם מס בישראל, כדלהלן:

(1) מס על הרווח בהתאם לשיעורי המס הרגילים בישראל, בכפוף לזיכוי בגין מיסי חוץ (ככלל, רווח הון 25% ודמי שכירות, נטו עד 48%), או

(2) מס "מחזור" בשיעור של 15% לאחר ניכוי הוצאות פחת. במסלול זה לא ניתן לדרוש זיכוי בגין מיסי חוץ. יחיד אשר בחר במסלול זה רשאי להגיש דיווח למס הכנסה במסלול מקוצר (ולא דוח שנתי מלא). להרחבה ביחס למסלול זה ראה פרק 4.5.

האמור לעיל מתייחס ליחידים אשר הכנסתם מהנכסים שנרכשו אינה מגיעה לכדי "עסק".

מיסוי השקעה באמצעות LLC

כאשר ההשקעה מתבצעת באמצעות LLC שקופה בארה"ב, נשאלת השאלה מה דין ה- LLC בישראל. בהתאם לעמדת רשויות המס, ככלל, ה- LLC הינה חבר בני אדם ואינה שקופה לצורכי מס בישראל. מצב זה כמובן אבסורדי- ה- LLC שקופה בארה"ב ובישראל ממוסת כ"חברה רגילה". יחד עם זאת, ניתן להבחין באי עקביות בנושא על ידי רשויות המס. כך לדוגמה, בהתאם לחוזר מס הכנסה 5/2004, בכדי למנוע כפל מס, נקבע בחוזר כי ניתן להשקיף את ה- LLC לצורך זיכוי בגין מיסי חוץ. כלומר, המס ששולם ע"י בעלי המניות של ה- LLC בחו"ל יותר כזיכוי בישראל כנגד הכנסות ה- LLC.

במידה וה- LLC אינה בגדר ישות שקופה בישראל ישולם מס ישראל בהתאם לשיעור מס החברות (לרבות מיסוי דו שלבי) ונדרש להגיש דוחות כספיים בישראל. כמו כן, יש לבחון תושבות החברה (חברה תושבת ישראל או לאו), והאם החברה הינה בגדר חנ"ז, חמ"ז ועוד.

במידה וה- LLC תוכר כישות שקופה גם בישראל, המס שיחול בישראל יהיה, ככלל, בהתאם לדיני המס החלים על יחידים בישראל (ראה לעיל).

ד. סוף דבר

טרם ביצוע ההשקעה מומלץ לבחון היטב את מבנה ההתאגדות. לאור חשיפת המס הקיימת במסגרת התאגדות כ- LLC, למשקיע קטן, מומלץ לבחון רכישה כיחיד, או במסגרת שותפות.

כמו כן, כאשר היקף ההשקעה הינו משמעותי, או כאשר קיים חשש שהפעילות הינה בגדר "עסק", מומלץ לבחון מבנה החזקות אשר יכלול בישראל חברה ישראלית ובארה"ב LLC אשר תשקיע בנכס.

1.8 החשבונאות ודיני המס

פקודת מס הכנסה, החובקת מאות עמודים, והחקיקה הנלווית לעיתים אינן כוללות הוראות דיווח בסיסיות לצורך מס. כך לדוגמה, אין עוררין כי להכרה בהכנסה ולמדידת הכנסה השלכות משמעותיות על הרווח המדווח. ברם, בפקודת מס הכנסה אין כל התייחסות לנושא (למעט מספר מצומצם של חריגים). כך גם לגבי הכרה ומדידה של הוצאות.

בהעדר התייחסות ספציפית בדיני המס יש לפנות לכללי חשבונאות מקובלים. כך לדוגמה, בפס"ד דיקלה קובע השופט י. אנגלרד, כדלהלן: "***באין הוראות מחייבות בפקודה בדבר העיתוי הקובע (לניכוי הוצאות מוכרות), התשובה תימצא בכללי החשבונאות המקובלים על רואי חשבון***".

כתוצאה מההתפתחות הכלכלית המתמדת ומורכבותן וחדשנותן של העסקאות, היקף הנושאים לגביהם אין התייחסות ספציפית בדיני המס רק גדל עם חלוף הזמן. ללמדך, משקל כללי החשבונאות בקביעת ההכנסה החייבת של תאגידים (כמו גם יחידים) גדל משמעותית בעשור האחרון.

בחודש נובמבר 2005 החליטה הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - "**הוועדה**") על אימוץ גורף של התקינה הבינלאומית, כך שהחל מהרבעון הראשון של שנת 2008 הדוחות הכספיים של חברות ציבוריות נערכים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומי (להלן גם: "**IFRS**"). לאור החלטת הועדה, כאמור, הוחלט אף **לאפשר אימוץ מוקדם** של התקינה הבינלאומית, החל מיום 31 ביולי 2006, כך שכל ישות תוכל לערוך את הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר 31 ביולי 2006 לפי ה- IFRS. חברות פרטיות, לעת עתה, אינן נדרשות (אך רשאיות) לאמץ את התקינה הבינלאומית.

אימוץ התקינה הבינלאומית בישראל הינו בגדר מהפכה בדיווח הכספי של תאגידים ומשול להחלפת שפה. כפועל יוצא, לאימוץ התקינה הבינלאומית בישראל השפעה משמעותית על הדיווח הכספי של תאגידים, וכפועל יוצא, על היבטי המיסוי. בחודש ינואר 2010 התקבלה בכנסת הוראת שעה (תיקון מס' 174 לפקודה), לפיה בשנות המס 2007, 2008 ו- 2009 לא יחולו כללי החשבונאות הבינלאומיים (IFRS) לצורכי מס (להרחבה ראה מאמר של המשרד מחודש ינואר 2010). כפועל יוצא, בשנים הנ"ל, לצורכי מיסוי יישומו כללי החשבונאות המקובלים בישראל (ולא התקינה הבינלאומית), ככל שלא נקבע דין ספציפי בדיני המס. כמו כן, פורסמה הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 185) לפיה ההוראה הנ"ל תחול גם בשנת 2010.

בחודש יוני 2010 פרסמה רשות המיסים הוראת ביצוע מס' 7/2010 שמטרתה להורות כיצד ליישם את הוראת השעה האמורה. בהתאם להוראת הביצוע, עד ליום 31 באוקטובר 2010 היה על החברות שאימצו את התקינה הבינלאומית להגיש דוחות התאמה למס מתוקנים לשנים הנ"ל, ולצרף דוחות כספיים נפרדים (סולו) מבוקרים, לרבות באורים. **להרחבה ועיקרי הוראת הביצוע ראה חוזר מיסים 8.10.**

יודגש כי, במקרים רבים, כללי החשבונאות מאפשרים לבחור בין מספר אלטרנטיבות חשבונאיות. במקרים כאמור, יש לבחון את היבטי המיסוי של כל אחת מהאלטרנטיבות. כמו כן, בחלק ניכר מהנושאים החשבונאיים אין תקינה בישראל, במקרים אלה ניתן ליישם את התקינה הבינלאומית שעל פי רוב מיושמת בפרקטיקה כיום בישראל, כך שהתקינה הבינלאומית תיושם בדלת האחורית.

1.9 גילוי מרצון

בחודש אפריל 2005 פרסמה רשות המיסים את נוהל גילוי מרצון (להלן: "**הנוהל**") שתכליתו לעודד נישומים אשר ביצעו עבירות מס לתקן את דיווחיהם ולשלם את המס הנדרש. במסגרת הליך של גילוי מרצון, מתחייבת רשות המסים, שלא לנקוט בהליכים פליליים כנגד הנישום.

הליך של גילוי מרצון מתייחס לסוגים שונים של עבירות מס, כגון, השמטת הכנסות, התחמקות ממס והשמטת נכסים. אולם, הליך זה אינו מתייחס לעבירות כגון, אי הגשת דוחות במועד ואי תשלום ניכויים.

להלן עיקרי התנאים להליך של גילוי מרצון:

א. דרישה בסיסית הינה כי בוצעה פנייה כנה, מלאה ונאותה אשר אינה נובעת מחקירה או בדיקה המתבצעת על ידי רשות המסים או רשות אחרת.

ב. אין בידי רשות המיסים, או רשות שלטונית אחרת, מידע קודם בעניין, לרבות מידע שפורסם בכלי התקשורת.

ג. הנישום הגיש הצהרת אמת, ושילם את מלוא המס הנדרש.

לשם הגשת הבקשה, יש לפנות לסמנכ"ל בכיר לחקירות של הרשות למיסים, לפרט את שמות המבקשים ותוכן הגילוי מרצון, לרבות אומדן לגבי אובדן המס. הבקשה תיבדק, בהתאם לתנאי הגילוי מרצון כמפורט לעיל. במידה ואושרה הפניה, לא יינקטו הליכים פליליים כנגד הנישום והם יופנו להליך האזרחי. יצוין כי במידה והבקשה לא אושרה, לא ייעשה שימוש במידע במסגרת הליך פלילי (עשוי להיעשות שימוש במידע במסגרת ההליך האזרחי).

ביום 15.11.2011 פרסמה רשות המיסים נוהל גילוי מרצון על נכסים והכנסות מחוץ לישראל בתקופה שבין 15.11.2011 ועד 30.6.2012 ("הוראת שעה"). הוראת השעה כוללת הקלות משמעותיות בהשוואה לנוהל הקבוע, כמפורט לעיל, הן במישור הגבייה והן במישור ההליך הפרוצדוראלי ובעיקר- ריכוז הטיפול במישור הפלילי והאזרחי תחת קורת גג אחת.

בהתאם להוראת השעה, יוכלו תושבי ישראל המחזיקים בנכסים בחו"ל, ואשר ההכנסות מהם לא דווחו בישראל, להגיד בקשה ל"גילוי מרצון", אשר תקנה באותם מקרים שיאושרו חסינות מנקיטה בהליכים פלילים במישור המס ובנוסף יוענקו הקלות גבייה, כך שחוב המס לא יצבור ריבית וקנסות, כמו כן, בשיקול דעת הועדה לבטל או להקטין הפרשי הצמדה.

להלן דוגמאות למקרים בהם תחול הוראת השעה (אין מדובר ברשימה סגורה):

- ✓ הכנסות לא מדווחות מנכסי חוץ שהתקבלו בירושה או במתנה מתושב חוץ.
- ✓ הכנסות לא מדווחות מנכסי חוץ שנרכשו מכספים שנבעו מהפקת הכנסה בישראל או בחו"ל ששולם עליה מס או שלא הייתה חייבת בתשלום מס בישראל.
- ✓ הכנסות לא מדווחות מנכסי חוץ, שחבות המס בגינן קיימת החל משנת המס 2003 בעקבות תיקון 132 לפקודה (מעבר לבסיס פרסונאלי).

הוראת השעה לא תחול על נכסים והכנסות אשר הופקו כתוצאה מעבירה פלילית מסוג "פשע" לפי חוק העונשין. כמו כן לא יחול הנוהל כאשר הבקשה לגילוי מרצון נעשית בעקבות או במקביל לחקירה או בדיקה הנעשית ע"י מי מרשויות המדינה זאת בהתאם לאמור בנוהל הקבוע.

1.10 שינויים עיקריים במיסוי קבוצות רכישה

בחודש יוני 2010 פורסמו המלצות הועדה למיסוי קבוצות רכישה. המלצות הועדה בנושא מיסוי קבוצת רכישה לשם רכישת דירת מגורים כוללות: (א) תשלום מס רכישה כאילו רכשו החברים דירת מגורים מוגמרת (ולא קרקע); (ב) מיסוי היזם המארגן, בנסיבות מסוימות, כקבלן; (ג) הטלת מע"מ על רכישת הקרקע בידי חברי הקבוצה. המלצות הועדה עוגנו במסגרת חקיקה, בחוק ההסדרים לשנת 2011-2012 ("**חוק ההסדרים**").

א. כללי

קבוצת רכישה מורכבת על פי רוב מפרטיים המתארגנים בקבוצה על ידי "יזם מארגן". בשלב הראשון, על פי רוב, קבוצת הרכישה רוכשת את הקרקע ובשלב השני מתקשרת עם קבלן מבצע.

רכישת דירת מגורים במסגרת קבוצת רכישה עשויה להקנות לחברי הקבוצה יתרונות כלכלים משמעותיים, כגון, חיסכון בעלויות שיווק, כמו גם יתרונות מיסוי, לרבות מהיבט מס רכישה ומס ערך מוסף.

אופן המיסוי של חברי קבוצת רכישה והיזם המארגן לא היה מוסדר באופן מלא בחקיקה. טרם חוק ההסדרים, במקרים רבים, ראתה רשות המיסים את קבוצת הרכישה כחבר בני אדם שהתארגן לצורך בנייה. עמדה זו, לדעתנו, על פי רוב אינה תואמת את לשון החוק. לצורך הסדרת הנושא, וסיכול יתרונות המס, מונתה ועדה של רשות המיסים. בחודש יוני 2010 הגישה הועדה את מסקנותיה והמלצותיה לעניין היבטי המס של קבוצות רכישה (להלן: "**הועדה**").

ביום 6 בינואר 2011 פורסם חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2011 ו- 2012 (תיקוני חקיקה, התשע"א – 2011 ("**חוק ההסדרים**"), במסגרתו אומצו עיקרי המלצת הועדה למיסוי קבוצות רכישה.

ב. רכישת דירת מגורים מיזם – תמצית היבטי המס

רכישת דירת מגורים מיזם כרוכה בהיבטי מס שונים. מההיבט של היזם, רכישת הקרקע חייבת במס רכישה. במידה והקרקע נרכשת מאדם פרטי הרי שהיזם אף חייב במע"מ (עסקת אקראי).

בעת מכירת הדירה חייב היזם במס הכנסה. כמו כן, תמורת המכירה, אשר כוללת את שווי הקרקע ושווי שירותי הבנייה, מגלמת מע"מ.

רוכש הדירה, חייב במס רכישה בהתאם לשווי הדירה הנרכשת. שווי הדירה כולל כמובן את שווי הקרקע ושווי שירותי הבנייה. יצוין כי רכישת דירת מגורים חייבת במס רכישה מופחת.

כמו כן, כאמור לעיל, שווי הדירה כולל מע"מ.

ג. חבות במע"מ בגין רכישת קרקע מאדם פרטי ע"י קבוצת רכישה

טרם חוק ההסדרים, התארגנות במסגרת קבוצת רכישה חסכה, למעשה, תשלום מע"מ בגין רכישת המקרקעין, הואיל ורכישת מקרקעין על ידי אדם פרטי מבעל מקרקעין אשר אינו עוסק בנדל"ן, ככלל, אינה חייבת במע"מ.

במסגרת חוק ההסדרים סוכל חיסכון זה, על ידי הרחבת הגדרת עסקת אקראי בחוק מע"מ, ונקבע שמכירת מקרקעין ע"י מי שעיסוקו אינו מכירת מקרקעין לקבוצת רכישה, תיחשב עסקת אקראי החייבת במע"מ.

קבוצת רכישה מוגדרת כ"*קבוצת רוכשים המתארגנת לרכישת זכות במקרקעין ולבנייה על הקרקע של נכס שהוא אחד מהמפורטים להלן, באמצעות גורם מארגן, ובלבד שהרוכשים בקבוצה מחויבים למסגרת חוזית – (א) נכס שאינו דירת מגורים, (ב) נכס שהוא דירה המיועדת לשמש למגורים*".

גורם מארגן מוגדר כ"מי שפועל בעצמו או באמצעות אחר לארגון קבוצת הרוכשים לצורך הרכישה והבנייה, לרבות הכנת המסגרת החוזית, והכול בתמורה בעבור פעולות הארגון כאמור".

התיקון הנ"ל מצמצם משמעותית את הטבות המס שבהתארגנות במסגרת קבוצת רכישה.

תחילת התיקון מיום 1 בינואר 2011 למעט לגבי עסקת אקראי שמהווה מימוש אופציה ואשר דווחה למס שבח עד ליום 18.10.2010.

ד. מיסוי הקבוצה כרוכשי מוצר מוגמר

במסגרת החוק נקבע כי יוטל מס רכישה על קבוצת רכישה כאילו הם רכשו מוצר מוגמר (דירה או מבנה אחר) ולא קרקע. כפועל יוצא, ישולם מס רכישה גם בגין מרכיב שירותי הבנייה אולם זאת בהתאם לשיעורי מס רכישה החלים על דירת מגורים.

יצוין כי התיקון הנ"ל אינו תואם את החלטת ביהמ"ש העליון בנושא עמוס גולן.

כמו כן, נקבע כי מכירת זכות במקרקעין לא תירשם בטאבו אלא אם יומצא אישור ממנהל מע"מ לפיו שולם המע"מ הנדרש בגין העסקה, או ניתנה ערובה לתשלומו.

להרחבה, **ראה גם חוזר מיסים 11.10 – תמצית המלצות הועדה למיסוי קבוצות רכישה**.

פרק ב: מיסוי חברות

2.1 שיעור מס חברות

בשנת 2011 שיעור מס החברות בישראל הינו 24% (בשנת 2010 - 25%). שיעור מס החברות היה צפוי לרדת בשנת 2012 ל- 23%. בהתאם לחוק טרכטנברג, יבוטל המתווה להורדת שיעור מס החברות (שנקבע במסגרת תיקון 171 לפקודה) ומשנת 2012 ואילך יעמוד על 25%.

להלן שיעור מס החברות החל משנת 2008:

שנת המס	שיעור מס החברות
2008	27%
2009	26%
2010	25%
2011	**24%**
2012 ואילך	25%

יש לציין כי גם לאחר העלאת שיעור מס החברות, בשנת 2012, אין פער משמעותי בין שיעור המס על רווחים מחולקים בחברה (מס חברות בתוספת מס על דיבידנד) לבין שיעור המס השולי המירבי על יחידים (ראה לעיל – יחיד או חברה בע"מ).

2.2 רווחי הון ושבח מקרקעין

2.2.1 מיסוי רווחי הון ושבח מקרקעין (למעט ני"ע סחירים)

רווח הון ריאלי ושבח מקרקעין בידי חברה חייבים במס חברות- 24% בשנת 2011 ו- 25% בשנת 2012 ואילך.

2.2.2 שיעורי מס שבח – מקרקעין שנרכשו מיום 7.11.01 - 31.12.03

במימוש מקרקעין בישראל שנרכשו החל מיום 7.11.01 ועד 31.12.02 תינתן למוכר הנחה בשיעור של 20% מהמס. בגין מקרקעין כאמור שנרכשו בשנת 2003 תינתן הנחה בשיעור של 10% מהמס. הכל בכפוף לתנאים המפורטים בחוק מיסוי מקרקעין.

2.2.3 מס מכירה

מכירה של מקרקעין שנרכשו לאחר 7.11.01 ומכירת דירות מגורים שהן מלאי עסקי לא חייבת במס מכירה. במסגרת חוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה) (תיקון מס' 61), התשס"ח-2008, בוטל מס המכירה כליל. תחילת הביטול הינה רטרואקטיבית, לגבי מכירות שבוצעו מיום 1 באוגוסט 2007 ואילך. **(להרחבה ראה חוזר מיסים 7.08).**

2.2.4 מס רכישה

רכישה של מקרקעין חייבת במס רכישה בשיעור של 5% משווי הרכישה. מס הרכישה משולם על המקרקעין ללא ציוד נלווה (כגון, מערכות למיזוג אויר). לפעולות מסוימות ניתנו הקלות במס רכישה.

2.2.5 שיעורי מס על נכסים "היסטוריים"

לגבי נכסים, לרבות מקרקעין בישראל, שנרכשו עד שנת המס 1948 שיעור המס המקסימלי הינו 12%. לגבי נכס שנרכש בשנת המס 1949 עד 1960 לא יעלה המס על 12% מרווח ההון ועוד 1% לכל שנה, משנת המס 1949 ועד לשנת הרכישה.

לגבי רווח הון, החל בשנת המס 2005, יתווסף לשיעור המס דלעיל, 1% לכל שנת מס, או חלק ממנה, ובלבד ששיעור המס לא יעלה על שיעור המס ה"רגיל".

לגבי שבח מקרקעין, הביטול ההדרגתי האמור של שיעורי המס ההיסטוריים חל על חברה שהכנסתה מעסק. לגבי חברות אחרות הביטול ההדרגתי של שיעורי המס ההיסטוריים יהא כדלהלן: החל משנת 2011 יועלה שיעור המס באחוז אחד כל שנה, והחל משנת 2013 בשני אחוזים נוספים בכל שנה, עד מקסימום שיעורי המס הרגילים.

הביטול ההדרגתי של שיעור המס המוטב על נכסים היסטוריים מהווה תמריץ למימוש נכסים כאמור.

2.2.6 מיסוי שוק ההון – שיעורי מס

במסגרת רפורמת המס השלישית בוטל סעיף 6 לחוק התיאומים (תחילה – 1.1.06). למן מועד תחילת התיקון מיסוי רווחי הון מניירות ערך סחירים יקבע, לגבי כלל החברות, בהתאם לחלק ה' לפקודה.

להלן ריכוז שיעורי המס בשוק ההון (*)

הכנסה	שיעור מס
רווח הון ריאלי מניירות ערך סחירים	מס חברות
דיבידנד (שאינו ממפעל מאושר)	פטור
דיבידנד מחברה תושבת חוץ	25%
ריבית (**)	מס חברות

(*) בכפוף להוראות המעבר והתחילה של תיקון מס' 132 לפקודה (הרפורמה במס).

(**) ריבית בגין אג"ח שהונפקו לפני 8 במאי 2000 חייבת במס בשיעור של 35%.

ראה גם פרק ה' בדבר קיזוז הפסדים.

2.3 פחת

פחת כלכלי

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, עלות הונית שנועדה לרכישת נכס קבוע אינה מוכרת כהוצאה במועד התהוותה, אלא מוכרת כהוצאה לשיעורין, על ידי הפחתה של חלק מן הנכס בכל שנה, וזאת בהתאם לבלאי הכלכלי שלו.

לעומת זאת, הפחת המיסוי נקבע במסגרת החוק, כשיעור קבוע מהנכס. שיעורי הפחת בחוק אינם בהכרח מייצגים את התבלות הנכס, לאמור, את הפחת הכלכלי. בהתאם לעמדת רשות המיסים, שיעורי הפחת הקבועים בחוק אינם ניתנים לסתירה, אף אם אינם תואמים את הפחת הכלכלי של הנכס.

עמדה זו של רשות המיסים הופרכה. בפסק דין עינבר (עמ"ה 1022/99, עינבר, היכלי יופי לכלה 1986 בע"מ נ' פקיד שומה ת"א 3) נקבע, שלא ייתכן כי שיעורי הפחת שנקבעו בתקנות יכול שיהיו מנותקים מן המציאות הכלכלית של הנכס. לאמור, הפחת הקבוע בתקנות מס הכנסה הינו בגדר חזקה בלבד. במידה ושיעורי הפחת בתקנות אינם תואמים את התבלות הנכס ניתן לקבוע שיעור פחת אחר.

<u>יישום:</u>

תאגידים, כמו גם יחידים, נדרשים לבחון האם שיעורי הפחת בתקנות מס הכנסה תואמים את הפחת הכלכלי של נכסי התאגיד. במידה וקיים פער משמעותי בין הפחת הכלכלי לפחת המיסוי יש לבחון הכרה בהוצאות פחת בהתאם לפחת הכלכלי של הנכס.

2.4 בסיס הדיווח למס הכנסה – מצטבר או מזומן

תאגידים, ככלל, נדרשים לדווח למס הכנסה על פי כללי חשבונאות מקובלים, לאמור - בסיס צבירה. בהתאם לשיטה זו הכנסות והוצאות התאגיד מוכרות במועד התהוותן (אשר אינו זהה בהכרח למועד התקבול או התשלום).

כחריג לכלל, בהתאם לועדת הפסיקה של נציבות מס הכנסה מחודש מרץ 2005, חברות שירותים (אשר אין להן מלאי עסקי) רשאיות לדווח למס הכנסה על בסיס מזומן (גם אם הדוחות הכספיים ערוכים על בסיס מצטבר). בהתאם לשיטה זו, הכנסות והוצאות התאגידים מוכרות במועד התקבול או התשלום, לפי העניין.

לאמור, חברות אשר נוהגות להחזיק מלאי עסקי נדרשות לדווח על בסיס מצטבר, ואילו, חברות אשר מספקות שירותים ואינן מחזיקות מלאי עסקי רשאיות (אך לא חייבות) לדווח על בסיס מזומן.

יישום:

- ✓ ***חברות שירותים, כאמור, נדרשות לבחון את בסיס הדיווח אשר יביא לחבות מס מינימלית – בסיס מזומן או בסיס מצטבר. יודגש כי לא בהכרח שדיווח על בסיס מזומן הינה השיטה האופטימלית. כך לדוגמה, הפרשות בגין תביעות תלויות לא תוכרנה כהוצאה לצורך מס בחברות המדווחות על בסיס מזומן.***
- ✓ ***מומלץ לחברות המדווחות על בסיס מזומן להקדים את מועד התשלום לספקים ולעובדים לשנת המס ולדחות תקבולים מלקוחות לשנת המס העוקבת .***

2.5 הוצאות המוכרות על בסיס מזומן

להלן עיקרי סוגי ההוצאות המוכרות על בסיס מזומן, אף אם החברה מדווחת על בסיס צבירה. הוצאות כאמור מומלץ לשלם בשנת המס.

- הוצאות סוציאליות (קופות גמל, קרנות השתלמות וכדומה).
- פיצויי פיטורים.
- דמי הבראה וחופשה.
- הוצאות בשל תושבי חוץ.
- הוצאות בשל בעלי שליטה **(ראה גם פרק 3.7 להלן – עלויות בקשר לבעל שליטה).**
- תרומות למוסדות ציבוריים מוכרים (זיכוי מס).
- מימון בגין שטרי הון לחו"ל **(ראה פרק 3.4 להלן).**

2.6 רכבי תאגיד שאינם רשומים ע"ש התאגיד

מחירם של כלי רכב הרשומים על שם תאגיד נמוך בעשרות אחוזים ממחירם של כלי רכב זהים הרשומים על שם אדם פרטי. מסיבה זו (בעיקר) לא אחת נרשמים רכבי תאגיד במרשם רשות הרישוי על שם אדם פרטי (בעל השליטה בתאגיד, מנהל בתאגיד וכדומה).

בחודש אוגוסט 2007 פרסם היועץ המשפטי החלטה, המתקנת עמדה קודמת של רשות המיסים, לפיה רשות המיסים לא תכיר ברכב בבעלות תאגיד במידה והרכב לא נרשם ע"ש התאגיד במרשם רשות הרישוי. תחולת ההחלטה הינה לגבי כלי רכב שירכשו החל מיום 1 בספטמבר 2007. היועץ המשפטי מבסס החלטתו על דברי בית המשפט העליון בפס"ד סהר (רע"א 5379/95) בו מציין בית המשפט את חשיבות הרישום. עם זאת, בית המשפט חוזר ומציין כי הרישום הינו דקלרטיבי בלבד (ולא קונסטיטוטיבי).

עמדה זו של רשות המיסים, לדעתנו, אינה הולמת את דיני הקניין. בהתאם לסעיף 2 לחוק המיטלטלין, התשל"א- 1971, הבעלות על מיטלטלין היא הזכות להחזיק ולהשתמש בהם ולעשות בהם כל דבר וכל עסקה. לאמור, הבעלות אינה דורשת רישום (בניגוד לגבי בעלות במקרקעין). כמו כן, בהתאם לסעיף 33 לחוק המכר, התשכ"ח- 1968, הבעלות במיטלטלין עוברת במסירת הממכר לרוכש ואינה טעונה רישום

כלשהו. תקנות התעבורה, התשכ"א- 1961, מחייבות רישומו של כלי רכב ובעליו במרשם רשות הרישוי. אולם, בפסיקה נקבע כי רישום הבעלות במשרדי הרישוי הינו דקלרטיבי (הצהרתי) בלבד - רישיון הרכב משמש כראיה לכאורה לזהותם של הבעלים ולא יוצר את הבעלות על הנכס.

כפועל יוצא, לדעתנו, ובהתאם לעמדת רשות המיסים טרם ההחלטה, הרישום אינו בהכרח מעיד על הבעלות. בעליו ה"אמיתיים" של הנכס זכאי להטבות המס הקשורות בנכס (כגון, ניכוי הוצאות מתייחסות), וחייב בחובות המס הקשורים בנכס, כגון, זכאות רשות המיסים לעיקול הנכס.

יחד עם זאת, כאמור, על התאגיד להוכיח מבחינה מהותית כי הרכב הרשום ע"ש אדם פרטי הינו בבעלות תאגיד. בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה טרם ההחלטה (כפי שפורסמה בתוספת מס' 1 להוראת ביצוע 90/6) הפעולות והנהלים הנדרשים לשם הוכחת הבעלות הקניינית בנכס, במקרים כאמור, הינם כדלהלן:

א. התאגיד יציין בביאורים לדוחות הכספיים כי הרכב הוא בבעלותו, אף על פי שהוא רשום על שם אדם פרטי במשרד הרישוי.
ב. התאגיד ינהג ברכב כנכס בבעלותו לכל דבר ועניין. כך לדוגמה, מחד, ידרוש התאגיד בניכוי את הוצאות רכב, ומאידך, יזקוף, במידת הצורך, שווי שימוש לעובד בגין רכב צמוד וישלם מקדמות בגין הוצאות עודפות.
ג. התאגיד נדרש להוכיח כי הרכב משמש בפועל לצורך פעולותיו או, לחלופין, הוא בשימושו של עובד בתאגיד.
ד. על התאגיד והאדם על שמו רשום הרכב במשרד הרישוי להצהיר, תוך 30 יום ממועד רכישת הרכב, כי הבעלות הקניינית ברכב הינה של התאגיד, למרות האמור במשרד הרישוי, ושהרכב משמש את התאגיד לצורך פעילותו.
ה. הצדדים יצהירו כי ידוע להם שבמידה ויראו את הרכב כנמצא בבעלות התאגיד, לרשות המיסים תהיה הזכות לעקלו, או לפעול כל פעולה אחרת לצורך גביית מיסים שהתאגיד חייב לשלמם או יהיה חייב לשלמם. כמו כן, יצהירו הצדדים כי הם מסכימים שרשות המיסים תודיע למשרד הרישוי שהרכב הוא בבעלות קניינית של התאגיד.

במידה ולא הוכיח התאגיד כי הרכב בבעלותו ובשימושו (לרבות שימוש של אדם הפעיל בתאגיד), יראו בכספי התאגיד אשר שימשו לרכישת ולתפעול הרכב, כמשיכת כספים על ידי האדם אשר הרכב בבעלותו. לאמור, יראו במשיכת הכספים ובהוצאות אשר דרש התאגיד בניכוי כמשכורת או כדיבידנד, לפי העניין, בידי בעל הרכב.

יצוין כי גם לעניין מע"מ אין נפקות לאופן רישום הרכב במשרד הרישוי. לאמור, תאגיד רשאי לדרוש ניכוי מס תשומות בגין רכישת רכב כאמור ובגין הוצאות אחזקה שוטפות, במידה והשימוש ברכב הינו לצורכי עסקי התאגיד (אשר עסקאותיו חייבות במע"מ) וחשבוניות המס מוצאות ע"ש התאגיד (הכול בכפוף להוראות חוק מע"מ והתקנות שהותקנו על פיו בנושא ניכוי מס תשומות). יצוין כי בהתאם

לחוק מס ערך מוסף, ככלל, לא ניתן לנכות מס תשומות ברכישת (לרבות יבוא) "רכב פרטי", לרבות רכב מסחרי קטן (כמוגדר בתקנות מע"מ), זאת אף אם הרכב משמש לצורך עסקי. אולם, ניתן לנכות מס תשומות בגין הוצאות רכב שוטפות (כגון, דלק ואחזקה) אשר שימשו לצורך עסקי. כמו כן, מכירת רכב "פרטי", אשר לא ניתן היה לנכות את מס התשומות ברכישתו, פטורה ממע"מ בהתאם לסעיף 31(4) לחוק מע"מ.

יישום:

- ✓ ***לדעתנו, כאמור, עמדת רשות המיסים אינה הולמת את דיני הקניין ואין מניעה שרכב בבעלות תאגיד יירשם במרשם רשות הרישוי ע"ש נהג הרכב/בעל המניות בתאגיד. כמו כן, בהתאם לחוות דעת שקיבלה לשכת רואי חשבון, ההנחיה של רשות המיסים לא תעמוד במבחני הדין הקיים.***
- ✓ ***האמור לעיל יפה גם לעניין נכסים אחרים.***
- ✓ ***לצורך הוכחת הבעלות על הרכב מומלץ ליישם את הנחיות רשות המיסים טרם ההחלטה, המפורטות לעיל ובתוספת להוראת ביצוע מס' 90/6.***

2.7 חברה משפחתית וחברה שקופה

א. כללי

חברה משפחתית (חברה שכל חבריה הם בני משפחה מדרגה ראשונה), כמו גם חברה שקופה, הינה פיקציה מיסוית-משפטית. מההיבט המשפטי, חברה משפחתית (כמו גם חברה שקופה) הינה חברה לכל דבר ועניין, ואילו לצורכי מס החברה שקופה. לאמור, על רווחיה חלים שיעורי המס והטבות המס של היחיד.

תכלית הפיקציה המיסוית הנ"ל הינה לאפשר ליחידים לבחור את משטר המס הנוח להם (חברה או יחיד) ובמקביל לשמור על היתרונות המשפטיים והאחרים הגלומים במסגרת התאגדות כחברה (כגון, פיקוח ומיתוג). **ברם, המאפיינים הייחודים של הפיקציה המיסוית הנ"ל מהווים כר נרחב לתכנוני מס.**

במסגרת תיקון מס' 132 לפקודת מס הכנסה נקבע, כי יבוטל מעמד החברה המשפחתית ויוחל מבנה התארגנות חדש של "חברה שקופה" (סעיף 64א1 לפקודה). אולם, ההוראות בדבר חברה שקופה וביטול מעמד החברה המשפחתית תכנסנה לתוקף רק מיום כניסתן לתוקף של כל התקנות על פי סעיף 64א1 לפקודה. עד כה טרם נקבעו התקנות כאמור, ונראה כי גם לגבי שנת המס 2012 ימשיכו לחול ההוראות לגבי חברה משפחתית.

ב. חברה משפחתית

בהתאם לסעיף 64א' לפקודת מס הכנסה חברה משפחתית הינה חברה שכל בעלי מניותיה הם בני משפחה מדרגה ראשונה (ראה סעיף 76(ד)(1) לפקודה). רווחיה (או הפסדיה) של חברה משפחתית מיוחסים לבעל המניות שהוא בעל הזכות לחלק הגדול ביותר של רווחי החברה או שהוא אחד מבעלי הזכויות לחלקים השווים הגדולים ביותר ברווחים בה ("**נישום מייצג**").

לאמור, בחברה משפחתית הרווחים נזקפים לבעל מניות אחד (הנישום המייצג) וחייבים במס בהתאם לשיעור המס החל עליו ובהתחשב בהטבות המס להן הוא זכאי.

בקשה לסיווג חברה כחברה משפחתית יש להגיש תוך 3 חודשים מיום התאגדות החברה (אם זו חברה חדשה) או עד חודש לפני תחילת שנת המס (להודעה יש לצרף טופס מס' 2585 אותו ניתן להוריד באתר רשות המיסים). חברה רשאית לחזור בה מבקשתה להיחשב כחברה משפחתית עד למועד הקבוע להגשת הדוח השנתי לפי סעיף 131 לפקודה לרשויות המס (ולא מועד הגשת הדוח בפועל).

עקרונות כללים במיסוי חברה משפחתית:

- הנישום המייצג חייב במס על הכנסות החברה בהתאם לשיעורי המס החלים עליו ובהתחשב בהטבות המס להן הוא זכאי. כך לדוגמה, נכה שהוא נישום מייצג זכאי לפטור ממס, לפי סעיף 9(5) לפקודה, על הכנסותיו מחברה משפחתית (**פס"ד יהושע הלוי**). דוגמה נוספת, הכנסות משכר דירה למגורים פטורות ממס בכפוף לתנאים ותקרה שנקבעו בחוק (**פס"ד נטע עצמון**).
- עד לשנת 2007 (טרם תיקון 103 לחוק הביטוח לאומי), הכנסות חברה משפחתית אשר יוחסו לנישום המייצג לא היו חייבות בדמי ביטוח לאומי ובדמי ביטוח בריאות. החבות בדמי ביטוח, אם בכלל, נוצרה בעת חלוקת ההכנסות כדיבידנד, בהתאם למבחנים הכלליים לחיוב הכנסות מדיבידנד בדמי ביטוח. בהתאם לתיקון 103, החל משנת 2008, הכנסה של חברה משפחתית וחברה בית תחויב בדמי ביטוח בשנת המס שבה הופקה ההכנסה, ולא במועד חלוקת הרווחים בפועל. לאמור, יראו את ההכנסה שהופקה בשנת מס פלונית, כאילו חולקה בסוף אותה שנת מס לבעלי מניותיה (בדומה לחבות במס הכנסה). לצורך החיוב בדמי ביטוח תחולק ההכנסה של החברה המשפחתית בין בעלי המניות, וזאת בשונה ממס הכנסה. למיטב ידיעתנו בהתאם לעמדת המוסד לביטוח לאומי, הכנסות החברה המשפחתית הפטורות מדמי ביטוח ליחיד (כגון, שכר דירה למגורים, והכנסות ריבית החייבות במס מוגבל) תהינה פטורות מדמי ביטוח.
- הכנסות מדיבידנד בידי חברה משפחתית חייבות במס (בהתאם לשיעור המס החל על היחיד). דיבידנד אשר מחלקת חברה משפחתית פטור ממס.
- תשלומי גמל ומענק פרישה לבעלי מניות אינם מותרים בניכוי לחברה משפחתית, בגין השנים שבהן סווגה כחברה כזו. במקביל, הם אינם מהווים הכנסה בידי בעלי המניות.

- בפסיקה נקבע כי הפסדים שנוצרו בחברה טרם סיווגה כמשפחתית לא ניתנים לקיזוז כנגד הכנסותיו של הנישום המייצג.

יתרונות כלליים במיסוי חברה משפחתית:

- לגבי הכנסות החייבות בשיעור מס מופחת/מוטב בידי יחיד (כגון, הכנסות משוק ההון, רווחי הון, שבח מקרקעין), קיים יתרון משמעותי להתאגדות כחברה משפחתית. הואיל וההכנסות הנ"ל יחויבו במס בהתאם לשיעורי המס החלים על היחיד ודיבידנד שחילקה חברה משפחתית פטור ממס.
- הפסדים בידי חברה משפחתית ניתנים לקיזוז כנגד הכנסות הנישום המייצג. כך לדוגמה, ניתן לסווג חברה שבנכסיה גלומים הפסדים כחברה משפחתית ובעת מימוש הנכסים ניתן יהיה לקזזם כנגד הכנסות הנישום המייצג.
- סיווג מלוא רווחי החברה המשפחתית לנישום המייצג (ולא לבעלי המניות לפי חלקם) מהווה כר נרחב לתכנוני מס ומאפשר לבעלי המניות לנצל הטבות מס מיוחדות להן עשוי להיות זכאי הנישום המייצג.

הקמת חברה משפחתית כעסקה מלאכותית (פס"ד זבלי)

בחודש יולי 2011 ניתן בביהמ"ש המחוזי פס"ד בעניין זבלי שרה (ע"מ 1129/07), במסגרתו נקבע כי הפיכת חברה לחברה משפחתית הינה בגדר עסקה מלאכותית. אנו חולקים על כבוד בית המשפט ולדעתנו אין לקבל פס"ד זה כפסיקה מנחה.

להלן עיקרי פסק הדין:
ביום 30.11.99 הגישה חברה חדשה בשם פ.ט. טכנולוגיות (להלן: "**החברה**"), בקשה להיחשב משפחתית החל משנת המס 2000. ביום 30.12.99 דיווחה המערערת על העברת מניות חברת גוונים שבבעלותה, לחברה, בתמורה להקצאת מניות בחברה, בהתאם לסעיף 104א לפקודה.

בשנת 2009 דיווחה החברה על הכנסות מדיבידנד. בהתאם לפרוטוקולים של גוונים ביום 16.4.2001 החליטה דירקטוריון גוונים על חלוקת הדיבידנד כשיום האקס הינו 31.12.1999.

החברה דיווחה על דיבידנד שקיבלה כהכנסה, שאינה חייבת במס, בשנת 1999, הואיל והחברה סווגה כמשפחתית משנת 2000.

בשנים 2000 עד 2003 לחברה נצמחו חברה רווחים ממימוש ניירות ערך סחירים. רווחים אלה היו פטורים ממס בהתאם לדין דאז. כמו כן, בשנים אלה חילקה החברה דיבידנד אשר היו פטורים ממס בהיות החברה משפחתית.

בית המשפט, כאמור, קבע כי המהלכים שנקטו המערערים (הקמת חברה משפחתית, העברת מניות גוונים לפי סעיף 104 וחלוקת דיבידנדים בשנת 1999 לפי ישיבת דירקטוריון מחודש אפריל 2001) הינם בגדר עסקה מלאכותית.

אנו כאמור חולקים על פסק הדין ולדעתנו אין לקבלו כפסק דין מנחה. העברת נכס לחברה בתמורה להקצאת מניות ע"פ סעיף 104א לפקודה אינה עסקה מלאכותית ובפסיקה נקבע כי אינה דורשת טעם כלכלי. כמו כן, בפסיקה נקבע כי המהות של חברה משפחתית הינה "זכיה" ביתרונות המיסוי המיוחדים ליחיד.

מבלי לגרוע באמור לעיל, אכן, חלוקת הדיבידנדים רטרואקטיבית ב-99 ע"פ החלטה שהתקבלה ב-2001, מעלה תהיות בדבר המועד בו יש לראות בדיבידנדים כמחולקים: האם יש לראותם כמחולקים לחברה בשנת 1999 בטרם היתה משפחתית, או שמא ב- 2001, בה היתה חברה משפחתית (שאז יש לחייבם במס, כאילו התקבלו בידי הנישום המייצג).

ג. חברה שקופה

במסגרת הרפורמה במיסוי ישיר (2002) נקבע כי יבוטל מעמד החברה המשפחתית ויוחל מבנה התארגנות חדש - "חברה שקופה". מבנה זה, חברה שקופה, ככלל, דומה לחברה משפחתית, למעט לעניין ייחוס הרווחים - בחברה שקופה ייוחסו רווחי החברה לכל בעלי המניות בחברה לפי חלקם ברווחים (זאת בניגוד לחברה משפחתית, בה מיוחסים הרווחים לנישום המייצג בלבד).

בניגוד לסיווג כחברה משפחתית, סיווג כחברה שקופה ניתן רק בתוך 60 ימים מיום התאגדות החברה. ההוראות בדבר חברה שקופה וביטול מעמד החברה המשפחתית, כאמור, תיכנסנה לתוקף רק מיום כניסתן לתוקף של כל התקנות על פי סעיף 64א1 לפקודה. עד כה טרם נקבעו התקנות כאמור, ונראה כי גם לגבי שנת המס 2012 ימשיכו לחול ההוראות לגבי חברה משפחתית.

ד. הוראות מעבר

בהתאם להוראות המעבר, חברה רגילה שהתאגדה לפני 4 באוגוסט 2002 וסווגה כחברה משפחתית בשנת 2003 ואילך תחדל מלהיות חברה משפחתית ביום כניסתו לתוקף של סעיף 64א1 (חברה שקופה).

<u>יישום:</u>

תכלית סעיף 64א, כאמור, היתה לעודד פעילות עסקית במסגרת חברות. בפועל, החברה המשפחתית מהווה כר נרחב לתכנוני מס, בעיקר בקשר לקיזוז הפסדים, ניצול הטבות המס של היחיד, משיכת רווחים צבורים בחברה, מחילות חוב ועוד.

2.8 רכישה עצמית של אגרות חוב והסדרי חוב

בחודש יולי 2010 פרסמה רשות המיסים חוזר מס הכנסה 2/2010 בדבר "רכישה עצמית של אגרות חוב והסדרי חוב" (להלן: "**החוזר**"). החוזר מפרט את היבטי המס ברכישה עצמית של אגרות חוב, הן לגבי החברה הרוכשת (בין אם זו החברה המנפיקה ובין אם מדובר בחברה בת או חברה קשורה) והן לגבי מחזיקי אגרות חוב. כמו כן, החוזר מפרט את היבטי המס הגלומים בהסדרי חוב שבוצעו במסגרת סעיף 350 לחוק החברות.

המשבר העולמי שפקד את מדינת ישראל במהלך שנת 2008, אופיין, בין היתר, במחנק אשראי, משבר נזילות ומיתון. המשבר הכלכלי פגע באופן ישיר הן בשווקים הפיננסיים והן בפעילות החברות עצמן. פגיעה זו באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידות חדות של שערי ניירות הערך בשווקים הפיננסים בעולם ובכללן גם בבורסה לניירות ערך בישראל.

חלק מהחברות ניצלו את הירידות בשערי אגרות החוב לרכישתן במחיר הזדמנותי, ועל פי רוב במחיר הנמוך מסכומן ההתחייבותי ("פארי"). כתוצאה מכך נוצר לחבות רווח חשבונאי. חברות אחרות, אשר נקלעו למשבר נזילות הגיעו להסדרי חוב עם מחזיקי אגרות החוב.

רכישה עצמית של אגרות חוב והסדרי חוב עם מחזיקי אג"ח מעלה שאלות לגבי אופן מיסוי החברה הרוכשת ומחזיקי אגרות החוב.

ברשימה זו נסקור את חוזר מס הכנסה בנושא. **יצוין כי ניתן לקבל פרשנויות אחרות מאלו המפורטות בחוזר.**

להלן תמצית הוראות חוזר רשות המיסים בנושא:

<u>רכישה עצמית של אגרות חוב</u>

א. רכישה עצמית של אגרות חוב על ידי החברה המנפיקה

רכישה עצמית של אגרות חוב במחיר הנמוך מהיתרה של אגרות החוב בספרים מביאה להתעשרות החברה. לשיטת רשות המיסים, התעשרות זו חייבת במס.

כידוע, הטיפול לצרכי מס, בחברה המנפיקה אגרות חוב, החל ממועד הנפקתן ועד למועד פדיונן, מבוצע רובו ככולו דרך סעיף המימון (רישום ריבית והפחתת פרמיה או ניכיון). לכן, בהתאם לעמדת רשות המיסים, ההתעשרות הנובעת מרכישה עצמית של אגרות חוב תמוסה, כברירת מחדל, בהתאם לסעיף 2(4) לפקודת מס הכנסה.

יושם לב כי על פי גישה זו, לכאורה, ניתן יהיה לקזז כנגד רווח מפדיון מוקדם, ככלל, רק הפסדים עסקיים שוטפים.

לחלופין, ולבקשת החברה, בהתאם לעמדת רשות המיסים, ניתן לסווג הכנסה זו כהכנסה ממחילת חוב לפי סעיף 3(ב)(1) או 3(ב)(3) לפקודה, לפי העניין. יצוין, כי הוראות סעיף קטן ב' וסעיף קטן ג' לסעיף 3(ב)(3) לעניין קיזוז הפסדים יחולו בהתאם. לאמור, הרווח לפי סעיף זה יהיה ניתן לקיזוז כנגד הפסד מעסק (שוטף או מועבר) וכנגד הפסד הון.

מועד ההכרה בהכנסה, כאמור לעיל, הינו מועד הרכישה העצמית. בין מכיוון שבמועד זה סולקה ההתחייבות ובין לאור הוראות סעיף 3(ב) לפקודה.

ב. רכישה עצמית של אגרות חוב על ידי חברה בת או חברה קשורה

רכישה עצמית של אגרות חוב על ידי חברה בת של החברה המנפיקה ו/או חברה קשורה (להלן ביחד: "**החברה הקשורה**") מבחינה משפטית אינה מהווה פירעון של ההתחייבות (זאת בניגוד למהות הכלכלית, במקרים מסוימים). לכן, רכישה כאמור אינה מהווה אירוע מס במועד הרכישה, ואירוע המס יידחה עד למועד פירעון אגרות החוב או למועד מכירתן לצדדים שלישיים.

מימון הרכישה על ידי החברה הקשורה יכול שייעשה באמצעות הון עצמי של החברה הקשורה ו/או באמצעות מימון זר מצדדים שלישיים ו/או באמצעות מימון מהחברה המנפיקה, בין אם על ידי מתן הלוואה ובין אם על ידי השקעה במניות החברה הקשורה על ידי החברה המנפיקה.

בהתאם לעמדת רשות המיסים, במקרים בהם אחת ממטרותיה העיקריות של הרכישה העצמית, באמצעות החברה הקשורה, הינה הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותה בחברה המנפיקה, תסווג מחדש, לצרכי מס, העסקה כרכישת אגרות החוב על ידי החברה המנפיקה ויחול ההוראות שבסעיף א' לעיל.

בהתאם לחוזר רשות המיסים, רכישת אג"ח על ידי חברה קשורה תיחשב, לצרכי מס, כרכישה על ידי החברה המנפיקה עצמה בהתקיים **כל** התנאים להלן:

1. החברה הקשורה הינה חברה חדשה שהוקמה לצורך הרכישה או שהינה חברה קיימת ללא פעילות ממשית.
2. החברה הקשורה מוחזקת, במישרין או בעקיפין, לפחות ב- 90% בידי החברה המנפיקה או בידי קרובה. קרוב- כהגדרתו בסעיף 88 לפקודה.
3. החברה הקשורה רוכשת את אגרות החוב באמצעות מימון מהחברה המנפיקה או מקרובה או בערבותם.
4. תנאי ההלוואות שניתנו על ידי החברה המנפיקה או על ידי קרובה לחברה הרוכשת, לצורך רכישת אגרות החוב, מושפעים מהיחסים המיוחדים ביניהם. לעניין זה, יראו הלוואה לחברה הרוכשת, אשר הריבית בגינה גבוהה מהריבית המשולמת לחברה הרוכשת בגין האג"ח המוחזקות על ידה לאחר הרכישה, באופן שהחברה הרוכשת אינה מכירה בהכנסת ריבית בשל החזקתה באגרות החוב, כהלוואה המושפעת מיחסים מיוחדים.

ג. מיסוי מחזיקי אגרות החוב

ההכנסה שנוצרת למחזיקי אגרות החוב בשל מכירתן לחברה המנפיקה (או חברה קשורה שלה) תסווג באותו אופן בו היתה מסווגת הכנסה זו אילו נמכרו אגרות החוב על ידי אותו מחזיק לצד שלישי. דהיינו, לרכישה העצמית אין כל השפעה על מחזיקי אג"ח.

<u>הסדרי חוב בהתאם לסעיף 350 לחוק החברות</u>

א. מיסוי החברה המנפיקה

בהתאם לעמדת רשות המיסים, פירעון חלקי או מלא של אגרות חוב במסגרת הסדר חוב, כאשר המחיר המשולם (בכסף או בשווי כסף, כגון מניות, אופציות או מכשיר התחייבותי אחר) נמוך מהיתרה בספרים של ההתחייבות, מצמיח לחברה הכנסה אשר חייבת במס, בדומה לרכישה עצמית של אגרות חוב, כאמור לעיל.

עם זאת, בהתאם לחוזר, על מנת להקל על חברות המצויות בקשיים ובכדי לאפשר את קיום הסדרי החוב, במקרים בהם מדובר בחברה המוכיחה כי איננה סולבנטית ואשר בידה הסדר נושים מאושר על ידי בית משפט במסגרת סעיף 350 לחוק החברות, ניתן לפנות לחטיבה המקצועית ברשות המיסים על מנת לבחון הסדר מס. הסדר המס יתייחס לאופן קיזוז ההפסדים הקיימים בחברה כנגד ההכנסה שנוצרה כתוצאה מהסדר החוב (מחילת חוב), לאופן הפחתת מחירם המקורי של נכסי החברה ולאופן חיוב יתרת ההכנסה ככל שתהיה. זאת, בהתאם לתנאי הסדר החוב הספציפי והתמורה המשולמת.

ב. מיסוי מחזיקי אגרות החוב

בהתאם לחוזר, המיסוי שיחול על מחזיקי אגרות החוב במסגרת הסדרי חוב יהיה בהתאם למהות הסדר החוב, כמפורט להלן:

<u>דחיית תשלומי קרן ו/או ריבית ללא פירעון אגרות החוב</u>

במקרים בהם נדחים תשלומי הקרן ו/או הריבית ללא פירעון של אגרות החוב במסגרת הסדר חוב, ובתמורה ניתנו למחזיקי אגרות החוב תשלום מזומן או כל תמורה אחרת (כגון, מניות או אופציות), תיחשב התמורה כהכנסת ריבית.

<u>פירעון חלקי או מלא של אגרות חוב</u>

במקרים בהם בוצע פירעון חלקי או מלא של אגרות החוב במסגרת הסדר חוב, ובתמורה ניתן למחזיקי אגרות החוב תשלום מזומן או כל תמורה אחרת, תיחשב התמורה שניתנה תחילה כהחזר על חשבון הריבית הצבורה ודמי הניכיון (אירוע מס פירותי) ולאחר מכן כהחזר על חשבון הקרן (אירוע הוני). יצוין לעניין זה כי הפסד הון שוטף מניירות ערך (לרבות מאג"ח בהסדר) ניתן לקיזוז כנגד הכנסות הריבית.

במקרים חריגים ניתן לפנות למחלקה המקצועית ברשות המיסים לשם בחינת סיווג אירוע המס כולו כהוני ולשם בחינת רצף מס כאשר מוחלף מכשיר התחייבותי אחד במכשיר התחייבותי אחר, ללא שינוי משמעותי בתנאים.

<u>שינוי תנאי אגרות חוב להמרה, המרה כפויה למניות</u>

ככלל, בהתאם לתקנה 2 לתקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון במכירת נייר ערך הנסחר בבורסה, מילווה מדינה או יחידה בקרן נאמנות), התשס"ג-2002, המרת אגרות חוב הניתנות להמרה למניות, אינה מהווה, אירוע מס בעת ההמרה אלא רק במועד מכירת המניות. עם זאת, במקרים בהם במסגרת הסדר חוב שונה יחס ההמרה באופן מהותי, יראו את אגרת החוב המקורית כאילו נמכרה בתמורה לאגרת החוב החדשה.

החוזר אינו דן בסוגיה מהו שינוי משמעותי בתנאים, ולעניין זה לדעתנו ניתן לאמץ את הוראות התקינה החשבונאית. כמו כן, לדעתנו אין זה בהכרח נאות לחייב במס את מחזיקי האג"ח בעסקאות החלפה, כאשר לא נוצר להם כל תזרים.

<u>היבטי מע"מ ברכישה עצמית של אגרות חוב</u>

רכישה עצמית של אגרות חוב הנסחרות בבורסה על ידי החברה המנפיקה אינה מהווה "עסקה" ואף אינה מהווה "תרומה, תמיכה או סיוע אחר" כמשמעותם של מונחים אלה בסעיף 1 ו- 12 לחוק מע"מ, בהתאמה. כך גם פירעון חלקי או מלא של אגרות חוב במסגרת הסדר חוב.

כאשר אגרות חוב נרכשות על ידי חברה קשורה, באמצעות הון זר (הלוואה) מהחברה המנפיקה, קיימת לכאורה בעיית מע"מ. הואיל ולכאורה, על פי רוב, החברה הקשורה אינה רשאית לקזז את מס התשומות. לעניין זה קובע החוזר כדלהלן:

1. כאשר ההלוואה מאת החברה המנפיקה נושאת תשלומי ריבית השווים בסכומם לתשלומי הריבית על האג"ח והם משולמים באותם המועדים בהם משולמת הריבית על האג"ח (Back to Back), כך שבפועל לא נוצר בידי מי מהצדדים רווח בקשר עם ההלוואה, אזי ההלוואה לא תיחשב לעסקת אשראי החייבת במע"מ, היות שאין מדובר בפעילות עסקית.
2. היה והחברה הקשורה שרכשה את האג"ח הנסחרות בבורסה מכרה אותן ולא פרעה את ההלוואה, תיחשב ההלוואה לעסקת אשראי החייבת במע"מ, כאשר מחיר העסקה כאמור יהיה בגובה הריבית והפרשי ההצמדה שנקבעו להלוואה.
3. כאשר ההלוואה שניתנה על ידי החברה המנפיקה לחברה הקשורה הינה בתנאים שונים מתנאי אגרות החוב, כך שנשאר בידי מי מהצדדים רווח, יש לפנות למחלקה המקצועית במע"מ לקבלת הסדר מס פרטני בהתאם לנסיבות המקרה.

<u>הערות ודגשים</u>

- ✓ ***החוזר מציג את עמדת מס הכנסה בנושא ותו לא. ניתן לקבל גם פרשנויות אחרות לסוגיות המוצגות בחוזר. כך לדוגמה, קיימת עמדה לפיה רכישה עצמית של אג"ח אינה חייבת במס הואיל ואין מקור בפקודה לחיוב ההתעשרות של החברה.***
- ✓ ***יושם לב כי בהתאם לסעיף 88 לפקודה החלפת נכס בנכס הינה אירוע מס (מכירה).***
- ✓ ***בהתאם לחוזר, כאשר מוחלפת התחייבות בהתחייבות אחרת אשר תנאיה שונים משמעותית, יראו את ההתחייבות המקורית כאילו נמכרה בתמורה להתחייבות החדשה. עמדה זו תואמת את התקינה החשבונאית. עם זאת, החוזר אינו מפרט מהו "שינוי תנאים משמעותי". לצורך כך לדעתנו יש לאמץ את הוראות התקינה החשבונאית בנושא מכשירים פיננסים.***
- ✓ ***למיטב ידיעתנו, במסגרת הסדרי מס ספציפיים נקבעו לעיתים עקרונות מס שונים לרכישה עצמית של אגרות חוב, מאלו המפורטים בחוזר.***

נספח- ריכוז היבטי המיסוי

ריכוז היבטי המיסוי ברכישה עצמית:

הסוגייה	רכישה עצמית של אג"ח ע"י המנפיקה, לרבות באמצעות שותפות.
מיסוי החברה המנפיקה	הכנסות מימון לפי סעיף 2(4) לפקודה, או הכנסות ממחילת חוב לפי סעיף 3(ב)(1) או 3(ב)(3) לפקודה.

הסוגייה	רכישה עצמית של אג"ח בידי חברה בת או חברה קשורה.
מיסוי החברה המנפיקה	אירוע המס יידחה עד למועד פרעון האג"ח או מכירתן לצד ג'. במידה ואחת המטרות העיקריות של הרכישה באמצעות חברה קשורה היא הפחתת מס, הטיפול יהיה בהתאם לרכישה עצמית של אג"ח ע"י החברה המנפיקה.

הסוגייה	מיסוי מחזיקי האג"ח ברכישה עצמית של אג"ח על ידי החברה או חברה קשורה .
מיסוי המחזיקים	זהה למיסוי שהיה אילו האג"ח היו נמכרות לצד ג' בלתי קשור.

נספח- ריכוז היבטי המיסוי (המשך)

ריכוז היבטי המיסוי בהסדר חוב :

הסוגייה	פירעון חלקי או מלא של אג"ח.
מיסוי החברה המנפיקה	ההתעשרות בידי החברה המנפיקה חייבת במס ; כאשר החברה אינה סולבנטית ניתן לפנות לרשות המיסים בכדי לבחון הסדר מס.

הסוגייה	דחיית תשלומי קרן ו/או ריבית ללא פירעון אג"ח.
מיסוי המחזיקים	התמורה תיחשב בידי מחזיקי אג"ח כהכנסת ריבית.

הסוגייה	פירעון חלקי /מלא של אג"ח בתמורה למזומנים או תמורה אחרת.
מיסוי המחזיקים	התמורה תיחשב בידי מחזיקי אג"ח תחילה כהחזר ע"ח ריבית שנצברה ודמי ניכיון ואח"כ כהחזר קרן.

הסוגייה	שינוי מהותי בתנאי אג"ח להמרה.
מיסוי המחזיקים	יראו את האג"ח המקורית כאילו נמכרה בתמורה לאג"ח החדשה ומחזיקי אג"ח ימוסו בהתאם.

פרק ג: מיסוי בעלי שליטה

3.1 משיכות בעלים - יחידים

בגין **משיכות** בעלים יש לזקוף ריבית ו/או הפרשי הצמדה בספרי המלווה והלווה (כפורט להלן). הריבית והפרשי ההצמדה חייבים במע"מ.

ביום 2 בנובמבר 2011 פורסמו תקנות מס הכנסה (קביעת שיעור ריבית) (תיקון), התשע"ב-2011 הקובעות כי שיעור הריבית לעניין סעיף 3(ט) לפקודה יהיה 5.24% לשנה (לא צמוד) והוא יעודכן מראש אחת לשנה לשיעור העלות הכוללת הממוצעת לאשראי הלא צמוד הניתן לציבור על ידי הבנקים שמפרסם בנק ישראל. טרם התיקון, שיעור הריבית לפי סעיף 3(ט) היה, ככלל, צמוד למדד בתוספת 4% לשנה.

תחולת התיקון לתקנות הינה מיום 2 בדצמבר 2011. אולם, לגבי הלוואה שנתקבלה לפני 2 בדצמבר 2011, יחול התיקון במועד תחילת "תקופת הזקיפה" לעניין יתרת ההלוואה הקיימת ביום התחולה.

לעניין זה – "תקופת הזקיפה" מוגדרת באופן הבא:

(א) אצל מי שהפרש הריבית הינו הכנסה עבודה: כל חודש בתקופה שבין יום קבלת ההלוואה לבין יום גמר פירעון יתרת קרן ההלוואה.

(ב) אצל מי שהפרש הריבית הינו הכנסה לפי סעיף 2(2) או 2(4) לפקודה (כגון, משיכות בעל שליטה): כל שנת מס, או חלק ממנה, שבין יום קבלת ההלוואה לבין יום גמר פירעון יתרת קרן ההלוואה.

כאשר מקבל ההלוואה הינו בעל שליטה יחיד, מס הכנסה עשוי לטעון כי משיכות הבעלים הינן דיבידנד או הכנסות שכר, ובהתאם, לחייב את בעל השליטה במס. לאור האמור, יש לערוך הסכם הלוואה בכתב, המפרט את תנאי ההלוואה ואת הביטחונות שהעמיד בעל השליטה לחברה בגין ההלוואה. כמו כן, יש לבחון פירעון ההלוואות לקראת תום שנת המס.

במקרים רבים, לצורך החזר משיכות בעלים, נוטל בעל השליטה הלוואות מצדדים שלישים (כגון תאגידים בנקאיים) אשר מובטחים בערבות של החברה. פקידי השומה, לעיתים, טענו כי עסקאות כאמור הן בגדר עסקה מלאכותית. טענה זו נשללה לאחרונה על ידי בית המשפט העליון בפס"ד חזן, בו נקבע כי עסקאות כאמור אינן בגדר "עסקה מלאכותית", בהתאם לסעיף 86 לפקודה.

3.2 הלוואות בעלים - יחידים

טרם רפורמת המס השלישית הפרשי הצמדה בגין הלוואות בעלים היו פטורים ממס בידי בעל שליטה יחיד (בכפוף לתנאים שנקבעו בתקנות מס הכנסה). במסגרת רפורמת המס השלישית תוקן סעיף 9(13) לפקודה, כך שהן הפרשי הצמדה והן הפרשי שער בגין הלוואה של יחיד לתאגיד (לרבות תאגיד בשליטתו) פטורים ממס הכנסה. בכדי למקסם את ההטבה הנ"ל (הוצאות מוכרות לתאגיד ופטור ממס ליחיד), יש לשקול שינוי תנאי ההלוואות שנטל התאגיד מבעלי שליטה יחידים, כך שתהיינה צמודות למט"ח או למדד המחירים לצרכן, כגבוה.

3.3 סעיף 3(ט) וסעיף 3(י) לפקודה (ריבית רעיונית)

בחודש מארס 2008 פורסם תיקון מס' 20 לחוק התיאומים (להלן: "**התיקון**"). במסגרת התיקון, בין היתר, פורסם תיקון 164 לפקודת מס הכנסה במסגרתו תוקן סעיף 3(ט) וסעיף 3(י) לפקודה המתייחסים בין היתר להלוואות בין צדדים קשורים.

בחודש ספטמבר 2009 פורסם תיקון לתקנות מס הכנסה (קביעת שיעור ריבית לעניין סעיף 3(י)), התשמ"ו – 1986, במסגרתו, עודכן שיעור הריבית המינימאלי אשר יחול על נותן הלוואה שבתחולת סעיף 3(י) לפקודה. התיקון הנ"ל יחול על הלוואות שניתנו מיום 1 באוקטובר 2009 ("יום המעבר") ונקבעו בו הוראות מעבר לעניין הלוואות שניתנו טרם מועד המעבר.

לתיקונים הנ"ל עשויה להיות השפעה מהותית על חבות המס ועל תכנון המבנה המימוני של הפעילות העסקית.

להלן עיקרי התיקונים והוראות החוק בנושא:

א. סעיף 3(ט) לפקודה

סעיף 3(ט) לפקודה קובע הוראות לגבי קבלת הלוואה שמקורה ביחסי עובד מעביד, לקוחות, או בעל שליטה בריבית נמוכה מהשיעור שנקבע ע"י שר האוצר (כאמור לעיל, בשנת 2011 -5.24% נומינלי). בהתאם לסעיף 3(ט) הפרש הריבית במקרים כאמור חייב במס. סכום הריבית והפרשי ההצמדה חייבים אף במע"מ. ראה גם להלן מועד החיוב במע"מ.

יצוין כי יתרות חובה/הלוואות לעובד, שאינו בעל שליטה, אשר סכומן נמוך מ – 7,320 ש"ח (בשנת 2010 -7,200 ש"ח) יחויבו בהפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן בלבד.

סעיף 3(ט) עבר מספר תיקונים בשנים האחרונות, ולאחרונה במסגרת בחודש אוגוסט 2011 במסגרת תיקון מס' 185 לפקודה. במסגרת התיקון צומצמה תחולת הסעיף, כך שהסעיף לא יחול במקרים שלהלן:

א. הלוואה שהיא עסקה בין-לאומית כמשמעותה בסעיף 85א לפקודה; יצוין כי התיקון בנושא זה מבהיר את הדין בהתאם לעמדת רשות המיסים והואיל וסעיף 85א קובע דין ספציפי לעסקאות בינלאומיות.

ב. הלוואה שניתנה עד ליום 5.3.2008 (מועד פרסומו של החוק לביטול חוק התיאומים) והייתה נכס קבוע בידי המלווה לפי חוק התיאומים ביום 31 בדצמבר 2007 או בתקופה שמיום 1.1.2008 - 5.3.2008 אילו הוראות חוק התיאומים היו חלות לגבי אותה תקופה. הכוונה היא לשטרי הון ואג"ח שהנפיק חבר בני אדם שהוגדרו כנכס קבוע לעניין חוק התיאומים.

ג. הלוואה שקיבל בעל שליטה שהוא חבר-בני-אדם, שאינו חברה משפחתית או חברה שקופה. תיקון זה לדעתנו מבהיר את הנושא ובהלוואות כאמור יחול סעיף 3(י) לפקודה.

תחילת התיקון הנ"ל הינה רטרואקטיבית, מיום 1 בינואר 2008, למעט ביחס לסייג השלישי אשר חל במועד פרסום התיקון ברשומות.

ב. סעיף 3(י) לפקודה

סעיף 3(י) לפקודה קובע כי הפרש ריבית (לרבות הפרשי הצמדה), בגין הלוואה שניתנה ללא ריבית או בריבית נמוכה משיעור שנקבע בתקנות, חייב במס בידי נותן ההלוואה. סעיף 3(י), ככלל, חל על נותן הלוואה שהוא חברה או אדם שנתן הלוואה שרשומה בפנקסי חשבונות.

בסעיף 3(י), בדומה לסעיף 3(ט) לפקודה, בוצעו מספר שינויים בשנים האחרונות, ולאחרונה במסגרת תיקון 185 לפקודה.

במסגרת תיקון 164 הוחלף סעיף 3(י) לפקודה. להלן עיקרי השינויים שחלו בסעיף:

- טרם התיקון, סעיף 3(י) חל על כל אדם (לרבות חבר בני אדם) שנתן הלוואה שנרשמה בפנקסי חשבונות שנוהלו לגבי הכנסה שלגביה היו חייבים לנהל פנקסים לפי שיטת החשבונאות הכפולה או שהוראות פרק ב' לחוק התיאומים חלים בקביעתה. במסגרת התיקון, הושמטה ההתייחסות לחוק התיאומים. כמו כן, למן התיקון סעיף 3(י) חל על כל חבר בני אדם (גם אם אינו מנהל חשבונות בהתאם לשיטה הכפולה).
- טרם התיקון, הפרש הריבית נחשב להכנסה מיוחדת החייבת במס בשיעור של 40% (ללא זכות לפטור, לניכוי או לקיזוז כלשהם). במסגרת התיקון, נקבע כי הפרש הריבית ייחשב כהכנסה רגילה (לפי סעיף 2(4) לפקודה) ויחול הדין הכללי (הסנקציות בוטלו).
- בוטל הסייג לפיו הסעיף לא יחול על הלוואה שלפי חוק התיאומים נחשבה ל"נכס קבוע" בידי המלווה.

- כמו כן, נקבע במסגרת התיקון, כי סעיף 3(י) לא יחול גם על הלוואות כדלהלן:
  - הלוואה שהיא עסקה בינלאומית כמשמעותה בסעיף 85א לפקודה;
  - הלוואה שאינה צמודה למדד כלשהו ואינה נושאת ריבית או תשואה כלשהי, שנתן חבר בני אדם שבשליטתו (לעניין זה שליטה, ככלל, החזקה של 25%) כנגד שטר הון שהונפק לתקופה של 5 שנים לפחות, ובלבד שההלוואה אינה ניתנת לפירעון לפני תום התקופה האמורה והפירעון נדחה בפני התחייבויות אחרות וקודם רק לחלוקת עודפי הרכוש בפירוק;
  - שטרי הון ואיגרות חוב שהנפיק חבר בני אדם אחר והינם לתקופה של שנה אחת לפחות והריבית השנתית עליהם אינה עולה על 30% משיעור עליית המדד בשנת המס ושהיו נכס קבוע בידי המלווה נכון לתום שנת 2007.

במסגרת תיקון 185 לפקודה תוקן כאמור סעיף 3(י) לפקודה. להלן עיקרי התיקונים:

- תחולת הסעיף צומצמה כך שתחול רק אם מתקיימים "יחסים מיוחדים" בין הצדדים להלוואה יחסים מיוחדים לעניין זה - לרבות יחסים שבין אדם לקרובו, וכן שליטה של צד אחד להלוואה במשנהו, או שליטה של אדם אחר בצדדים להלוואה, במישרין או בעקיפין, לבד או יחד עם אחר.
  שליטה לעניין זה – החזקה, במישרין או בעקיפין, ב-5% או יותר, באחד או יותר מאמצעי השליטה, ביום אחד לפחות בשנת-המס, ולעניין פסקה (10) להגדרת הלוואה (דהיינו, לעניין שטרי הון)- החזקה ב-25% לפחות.
  כפועל יוצא, במסגרת התיקון תוקנה ההגדרה של שליטה מ- 25% מאמצעי השליטה ל- 5%, זאת למעט ביחס לשטרי הון.
- הוראות הסעיף לא תחולנה על שטרי הון ואג"ח, ללא ריבית, שניתנו בתקופה שמיום 1.1.2008 ועד 5.3.2008 עד לביטולו של חוק התיאומים (חלופה 11 להגדרת הלוואה בסעיף). תחילת התיקון הינה רטרואקטיבית מיום 1 בינואר 2008.
- הוראות הסעיף לא תחולנה על הלוואה שנתן אדם עד ליום 31.12.2007 שנרשמה בפנקסי חשבונות שנוהלו לגבי הכנסה שלגביה לא היו חייבים לנהל פנקסים לפי שיטת החשבונאות הכפולה, והוראות פרק ב לחוק התיאומים לא חלו בקביעתה.
- במסגרת התיקון בוצעו תיקונים נוספים, טכניים, בהגדרת הלוואה, כגון, בוטלה ההחרגה של חוב מס והלוואות שנתן מוסד כספי במהלך העסקים הרגיל בהגדרת הלוואה, הואיל ולא מתקיימים יחסים מיוחדים בין הצדדים.

תחילת תיקון 185 בנושא סעיף 3(י) לפקודה הינה ממועד פרסום התיקון ברשומות, 11 באוגוסט 2011, פרט לאמור לעיל ביחס לתיקון לחלופה 11 להגדרת הלוואה בסעיף.

שיעור הריבית המינימאלי

בהתאם לתיקון מחודש ספטמבר 2009 שיעור הריבית המינימאלי, אשר יחול על נותן הלוואה שבתחולת סעיף 3(י) לפקודה, הינו כדלהלן:

1. הלוואות שניתנו מיום 1.10.09

שיעור הריבית השנתית המינימאלי לעניין סעיף 3(י) החל מיום 1 בינואר 2010 הינו 3% נומינלי (בשנת 2009 – 3.3%), בכפוף לשני החריגים להלן. השיעור הנ"ל יתעדכן אחת לשנה, בהתאם ל- 75% משיעור העלות הממוצעת לאשראי לא צמוד הניתן על ידי הבנקים. יצוין כי נכון למועד כתיבת שורות אלה לא פורסם שיעור הריבית לשנת 2011.

חריג א - הלוואה שמומנה באמצעות הלוואה בתנאים זהים

במטרה להקל על ציבור הנישומים, נקבע כי שיעור הריבית המינימאלי לא יחול במידה וההלוואה מומנה על ידי הלוואה בתנאים זהים מצד ג' (לא מקרוב), וזאת בכפוף לתנאים המפורטים בתקנות. במקרה כאמור שיעור הריבית יהיה בהתאם לשיעור שנקבע בתנאי ההלוואה מצד ג'.

חריג ב - הלוואה שניתנה במט"ח

שיעור הריבית המינימאלי על הלוואות שניתנו במט"ח הינו 3% לשנה (ללא שינוי ביחס לשנת 2009). מט"ח מוגדר לעניין זה כדולר של ארה"ב, דולר קנדי, דולר אוסטרלי, אירו, לירה שטרלינג, פרנק שוויצרי, רנד דרום אפריקני, יין יפני.

2. הלוואות שניתנו לפני 1.10.09 (הוראות מעבר)

לגבי הלוואות שניתנו לפני 1.10.09 ("**הלוואות ישנות**") שיעור הריבית המינימאלי תלוי במאפייני מקבל ההלוואה:

<u>הלוואות שניתנו למי שחלו עליו ביום 31.12.07 הוראות פרק ב' לחוק התיאומים</u>: עד ליום 31.12.2010 שיעור הריבית המינימאלי הינו שיעור עליית המדד. ממועד זה ואילך יחול שיעור הריבית הרגיל, כאמור לעיל.

<u>הלוואות שניתנו למי **שלא** חלו עליו ביום 31.12.07 הוראות פרק ב' לחוק התיאומים</u>: עד ליום 30.9.09 שיעור הריבית הינו מדד בתוספת 4%. ממועד זה ואילך השיעור הרגיל, כאמור לעיל.

<u>דגשים והערות:</u>

- ✓ ***סעיף 3(י) המחודש מחייב בחינה מחודשת של מבנה המימון בקבוצת חברות.***
- ✓ ***סעיף 3(י) לא חל על חוב של לקוחות או ספקים בשל שירותים או נכסים.***
- ✓ ***ניתן להימנע משינוי שיעור הריבית על הלוואות ושטרי הון כאמור על ידי תכנון מוקדם, כגון, החלת החריגים לתחולת סעיף 3(י). כך לדוגמה, יש לבחון המרת הלוואות בין חברתיות לשטרי הון לתקופה של 5 שנים (לפחות) בתנאים לעיל.***

3.4 שטרי הון לחו"ל

סעיף 85א לפקודת מס הכנסה קובע הוראות בדבר מחירי העברה בעסקה בינלאומית, לרבות עסקאות אשראי. הסעיף קובע כי עסקה בינלאומית בין צדדים קשורים תדווח בהתאם לתנאי השוק ותחויב במס בהתאם.

לאור הוראות סעיף 85א והתקנות על פיו, קיימת חובה לקבוע מחיר שוק לכל עסקת אשראי בין צדדים קשורים.

יצוין כי בהתאם להבהרות של רשות המיסים, סעיף 85א לא חל על שטרי הון בעסקאות בינלאומיות בשנים 2008-2010. הבהרות אלה הוסדרו בחקיקה במסגרת תיקון 185 לפקודה.

להלן עיקרי תיקון 185 לפקדה בנושא:

1. אי תחולת סעיף 85א על שטרי הון

בהתאם לתיקון, הסעיף לא יחול על הלוואה שאינה צמודה למדד כלשהו (למעט הפרשי שער בשל שינוי בשער מטבע חוץ לגבי הלוואה שניתנה במטבע מדינת התושבות של מקבל ההלוואה, לרבות, דולר של ארה"ב ואירו) ואינה נושאת ריבית או תשואה כלשהי שניתנה לחבר-בני-אדם בשליטתו של נותן ההלוואה, אינה ניתנת לפירעון לפני חלוף חמש שנים ממועד נתינתה ואשר פירעונה נדחה בפני התחייבויות אחרות וקודם רק לחלוקת נכסים לבעלי המניות בפירוק.

דהיינו, הלוואות כאמור הן בגדר השקעה לצורכי מס.

יושם לב כי נדרש שמקבל ההלוואה יהא בשליטתו של נותן ההלוואה. כלומר, התיקון לכאורה אינו מתייחס להלוואות בין חברות אחיות, לדוגמה.

2. מועד החיוב במס בהלוואות הוניות

במסגרת התיקון נקבע כי סכום הנובע משינוי בשער מטבע-החוץ בעסקה בין-לאומית שהיא הלוואה הונית כאמור לעיל, שניתנה במטבע מדינת התושבות של מקבל ההלוואה - לא יובא בחשבון על-בסיס מצטבר אלא רק במועד פירעון ההלוואה ותחולנה לגביו הוראות חלק ה' לפקודת מס הכנסה כאילו היה רווח הון, כאשר כתמורה ייחשב סכום פירעון ההלוואה ואילו כעלות (המחיר המקורי לעניין סעיף 88 לפקודה) ייחשב סכום ההלוואה שניתנה כשהוא מתורגם לשקלים חדשים לפי שערו היציג של המטבע האמור (לרבות דולר או אירו) ביום מתן ההלוואה.

3. הוראות מעבר להלוואות ישנות

כמו כן, במקביל להוראות סעיף 3(י) לפקודה נקבע כי הוראות סעיף 85א לא יחולו על שטר הון או איגרת-חוב שהנפיק חבר-בני-אדם אחר עד ליום 5.3.2008, לתקופה של שנה אחת לפחות והריבית השנתית עליהם אינה עולה על 30% משיעור עליית המדד בשנת-המס, ואשר היו נכס קבוע בידי נותן ההלוואה, לפי חוק התיאומים, ביום 31.12.2007 או בתקופה שמיום 1.1.2008- 5.3.2008 אילו הוראות חוק התיאומים היו חלות לגבי אותה תקופה.

4. תחילה

התיקון יחול רטרואקטיבית מיום 1.1.2008.

<u>הערות ודגשים</u>

- ✓ ***שימוש בשטר הון במסגרת עסקת אשראי בינלאומית עשוי להוות כלי נאות, הואיל והוא מאפשר גמישות להחזר הון והימנעות מניכוי מס במקור. עם זאת, יש לבחון כל מקרה באופן נפרד, בהתחשב בין היתר בדיני המס במדינת מקבל ההלוואה.***
- ✓ ***קיימת חובה לדווח על עסקאות בינלאומיות במסגרת הדוח השנתי, בטופס שנקבע לכך.***

3.5 קיזוז הפסדים מניירות ערך כנגד הכנסות מדיבידנד ע"י בעל שליטה

מומלץ לבעלי שליטה לבחון חלוקת דיבידנד עד לתום השנה במידה וצברו הפסדי הון שוטפים מניירות ערך (לרבות ניירות ערך סחירים) בשנת 2011.

החל משנת 2012 לאור העלאת שיעור המס, במסגרת חוק טרכטנברג, על רווחי הון בידי בעל מניות מהותי, לא ניתן יהא לקזז הפסדי הון שוטפים כנגד הכנסות מדיבידנד בידי בעל מניות מהותי הואיל ושיעור המס שיחול על הדיבידנד הינו 30%.

כיום הפסדי הון שוטפים מניירות ערך (להבדיל מהפסדים מועברים) ניתנים לקיזוז, באותה שנה, כדלהלן:

- כנגד רווח הון מכל סוג שהוא (לרבות שבח מקרקעין), ו-
- כנגד הכנסה מדיבידנד או מריבית ששולמו בשל נייר הערך הנמכר, ו-
- כנגד הכנסה מריבית או מדיבידנד בשל ניירות ערך אחרים, ובלבד ששיעור המס החל על המוכר בגין הריבית או הדיבידנד אינו עולה על 25%.

המשמעות היא שעד תום שנת 2011 הכנסות מדיבידנד בידי בעל שליטה, מחברה בשליטתו, ניתנות לקיזוז גם כנגד הפסדי הון שוטפים מניירות ערך (לרבות ניירות ערך סחירים). יודגש כי דיבידנד כאמור לא ניתן לקזז כנגד הפסדי הון אשר מועברים משנים קודמות.

החל משנת 2012, כאמור, בעל שליטה לא יהא זכאי לקזז הפסדי הון כנגד הכנסות מדיבידנד מחברה בשליטתו.

3.6 דמי ניהול והשתתפות בהוצאות

הסכמי דמי ניהול עם צדדים קשורים "זוכים" לבחינה מדוקדקת של רשות המיסים. להלן מספר עקרונות שנקבעו בפסיקה לניכוי דמי ניהול המשולמים לחברה קשורה:

א. יש לערוך הסכם בכתב.

ב. יש לפרט את הבסיס הכלכלי לחיוב החברה בדמי ניהול, ולקבוע את החיוב בהתאם.

ג. מומלץ לפצל את שירותי הניהול לקטגוריות, כגון: השתתפות בהוצאות משרד, השתתפות בהוצאות ניהול, בונוסים ועוד.

ד. בכל מקרה לא יותרו בניכוי דמי ניהול בסכום העולה על הנדרש לצורך ייצור ההכנסה.

3.7 עלויות בקשר לבעל שליטה

בכדי שעלויות בקשר לבעל שליטה יוכרו כהוצאה לתאגיד, יש לשלמם עד תום שנת המס, או לחילופין על בעל השליטה לדווח על ההכנסה בשנת המס העוקבת ועל התאגיד לנכות מס במקור מהתשלום עד שלושה חודשים מתום שנת המס.

3.8 מיסוי הכנסות ורווחים מהון בידי בעל מניות מהותי

א. שיעורי מס

במסגרת רפורמת המס השלישית הוטלו הגבלות והחמרות על הכנסות ורווחי הון של אדם מחברה בה הוא בעל מניות מהותי. במסגרת החוק לשינוי נטל המס, שתחילתו מיום 1 בינואר 2012, הועלה שיעור המס על רווחי הון ודיבידנד בידי בעל מניות מהותי. לגבי רווחי הון ושבח מקרקעין, למעט רווחי הון מניירות ערך סחירים (לרבות מקרן נאמנות פטורה) ומוניטין שלא שולם בעדו, ההעלאה תחול רק על רווח שיצבר ממועד התחילה (1.1.2012). חלוקת הרווח לתקופות השונות תבוצע לינארית. לגבי דיבידנד שיעור המס ייקבע בהתאם למועד החלוקה.

להלן ריכוז שיעורי המס החלים על הכנסות אדם מישות בה הינו <u>בעל מניות מהותי (למן החוק לשינוי נטל המס- 1.1.2012)</u>:

הכנסה	יחיד	חברה
רווח הון מניירות ערך סחירים (*)	30% ריאלי ; 25% נומינלי	מס חברות
דיבידנד שמקורו בישראל (שאינו ממפעל מאושר) (***)	30%	פטור
רווח הון אחר	30% ריאלי ; 25% נומינלי **(**)**	מס חברות
דיבידנד מחברה תושבת חוץ	30%	מס חברות
ריבית	מס שולי	מס חברות

(*) בכדי "לשמר" את שיעורי המס הישנים, לפני 1.1.12, ניתן היה לבצע מכירה רעיונית בחודש דצמבר 2011. מכירה כאמור חייבה בתשלום מס מיידי, במידה וקיים רווח. יודגש, כי שיעור המס שיחול הינו בהתאם לשיעור המס התקף במועד המימוש (או המכירה הרעיונית). לאמור, חלוקת הרווח אינה לינארית.

(**) בגין הרווח שנצבר עד ליום 31.12.2002 – מס שולי

בגין הרווח שנצבר מיום 1.1.2033 ועד 31.12.2011 – 25% ריאלי (20% נומינלי על נכסים שיקלים)

בגין הרווח שנצבר מיום 1.1.2012 – 30% ריאלי (25% נומינלי על נכסים שיקליים).

חלוקת הרווח לתקופות המיסוי השונות יבוצע לינארית.

(***) שיעור המס ייקבע בהתאם לשיעור המס במועד הזכאות.

ב. מועד קביעת המעמד של יחיד כבעל מניות מהותי

בעל מניות מהותי הינו מי שמחזיק במישרין או בעקיפין לבדו או יחד עם אחר, **ב- 10% לפחות** באחד או יותר מסוג כלשהוא של אמצעי השליטה בחבר בני אדם. להגדרת "יחד עם אחר" ו"אמצעי שליטה", ראה סעיף 88 לפקודה. למועד בחינת מעמדו של יחיד, כבעל מניות מהותי או לאו, עשויה להיות השפעה משמעותית על החבות במס. לעניין רווח הון והכנסות מדיבידנד, נקבע כי הבחינה תיעשה ביום מכירת המניות או קבלת הדיבידנד, לפי העניין, ובתקופה של 12 חודשים שקדמו למכירה. לעניין הכנסות ריבית, לא נקבע מועד בחינת המעמד.

3.9 שיעור מס מופחת של 12% על רווחים ראויים לחלוקה שנצברו עד תום שנת 2002

במטרה לעודד חברות לחלק ליחידים (לרבות, לחברה משפחתית) רווחים ישנים שנצברו, נקבע שיעור מס מופחת של 12% על חלוקת "רווחים ראויים לחלוקה" שנצברו עד לתום שנת 2002, בתקופה שמיום 1 באוקטובר 2009 ועד ליום 30 בספטמבר 2010, בהתקיים התנאים המפורטים להלן.

כידוע, רווחים ראויים לחלוקה (כהגדרתם בסעיף 94ב) שנצברו עד תום שנת 2002 חייבים במס מופחת של 10% (חלף שיעור של 25%, דאז, לבעל מניות מהותי) בעת פירוק החברה או מכירת המניות. החקיקה הנ"ל "עודדה" למעשה פירוק חברות.

במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2009-2010 נקבע כי ניתן לחלק את הרווחים הנ"ל, שלא במסגרת פירוק, ולהתחייב במס בשיעור של 12% בלבד. במקביל, בעת פירוק החברה או מכירת מניות יופחת סכום הרווחים הראויים לחלוקה בגובה הדיבידנד שחולק.

להלן התנאים אשר נקבעו בחוק להחלת שיעור מס מופחת בשיעור של 12% בגין הכנסה מדיבידנד בידי יחיד או חברה משפחתית:

1. הדיבידנד חולק מתוך רווחים ראויים לחלוקה שנצברו עד ליום 31 בדצמבר 2002;
2. ההכנסה מדיבידנד שולמה והתקבלה מיום 1 באוקטובר 2009 ועד ליום 30 בספטמבר 2010 (**"תקופת ההטבה"**);
3. יום רכישת המניות שבשלהן התקבלה ההכנסה מדיבידנד היה לפני 1 בינואר 2003;
4. בכל אחת משנות המס 2009 עד 2012, הסכום הכולל של הכנסת עבודה, דמי ניהול, הפרשי הצמדה או ריבית ותשלומים אחרים ששולמו למקבל ההכנסה מדיבידנד על ידי החברה מחלקת הדיבידנד, במישרין או בעקיפין, בניכוי ההכנסה מדיבידנד שחויבה במס מופחת, לא פחת מממוצע סכום התשלומים כאמור ששולמו לו על ידי החברה האמורה, במישרין או בעקיפין, בשנת המס 2007 ו- 2008. יודגש כי במבחן ההכנסות לא יכללו הכנסות מדיבידנד; ו-
5. אילו מקבל הדיבידנד היה מוכר את מניותיו בתקופת ההטבה, היו חלות לגביו הוראות סעיף 94ב(א)(2) לפקודה לגבי הרווחים הראויים לחלוקה שנצברו עד ליום 31 בדצמבר 2002. לאמור, מס בשיעור של 10% בלבד על הרווחים כאמור.

הדרישה שבסעיף 4 לעיל, בדבר אי קיטון בהכנסות מקבל הדיבידנד מהחברה המחלקת, רחבה מדי ועשויה לגרום ל"תאונת" מס. כך לדוגמה, חברה אשר הפסיקה את פעילותה למן חלוקת הדיבידנד. במקרה כאמור, על פי לשון החוק, אין באפשרות הנישום לקיים את תנאי גובה ההכנסות וזכאותו לדיבידנד בשיעור מס מופחת תישלל לעד (גם בעת פירוק החברה או מכירת המניות). לדעתנו, יש ליישם את התנאי תכליתית כך שאם ההפחתה בהכנסות נובעת מאירוע לא רצוני, לא תישלל הטבת המס.

חברות אשר חילקו דיבידנד מוטב, כאמור, נדרשות לבחון את ממוצע ההכנסות בהתאם לסעיף 4 לעיל. יש לעמוד במבחן ההכנסות מדי שנה. אי עמידה באחד התנאים תגרור "תאונת מס"-תשלום מס מלא.

3.10 מיסוי מוניטין שנצמח

רווח ההון בידי חברה ממכירת מוניטין שלא שולם בעד רכישתו (מוניטין שנצמח) חייב במס בשיעור של 25% (נכון לשנת 2012).

רווח הון בידי יחיד ממכירת מוניטין חייב במס בשיעור של 25% (עד לתום שנת 2011 – 20%) ללא חלוקה לינארית של הרווח. לעומת זאת, רווח הון בידי יחיד שהוא בעל מניות מהותי ממכירת **מניות** שנרכשו לפני 1 בינואר 2003 ("היום הקובע") יחושב כדלהלן: (א) בגין רווח ההון עד ליום הקובע – שיעור מס שולי, ו-(ב) בגין רווח ההון מהמועד הקובע ועד 31.12.11 – 25%; בגין רווח מיום 1.1.12 ואילך–מס של בשיעור 30%. הרווח יחולק לינארית.

יש לציין כי כיום רכישת מוניטין (בתמורה) מזכה את הרוכש בפחת שנתי בשיעור של 10%. לצורך סיכול תכנוני מס נקבע כי שיעור הפחת הנ"ל אינו חל אם הרכישה נעשתה מקרוב, כהגדרתו בסעיף 105יא לפקודה או מתושב חוץ, אלא אם כן הוכח להנחת דעתו של פקיד השומה שהרכישה היתה חיונית לצורך ייצור ההכנסה ונעשתה בתום לב ומטעמים עסקיים בלבד.

<u>יישום:</u>

במכירת פעילויות המאוגדות במסגרת חברה, ובעיקר במידה והן נרכשו או הוקמו לפני 1 בינואר 2003, יש לבחון כדאיות מכירת הפעילות וייחוס תמורה למוניטין, להבדיל ממכירת מניות החברה.

3.11 חישוב נפרד לבני זוג העובדים בעסק משותף

סעיף 66(ד) לפקודה קובע חזקות בהן יש לראות את מקורות ההכנסה של בני זוג כתלויים זה בזה, ומשום כך לא להתיר חישוב מס נפרד לבני הזוג, כדלהלן: הכנסת בן הזוג באה מעסק של בן הזוג השני, או מחברה אשר בה יש לבני הזוג זכות בהנהלה או 10% מזכויות ההצבעה. אלא אם כן, לבן-הזוג היתה הכנסה מהחברה זמן סביר, ולא פחות משנה לפני הנישואין או 5 שנים לפני שלבן-הזוג השני היתה בה זכות כלשהיא.

תכלית החזקות לעיל הינה למנוע הפחתת מס בלתי נאותה, על ידי העסקה "פיקטיבית" או בשכר לא סביר של בן זוג.

בפס"ד קלס, קבע ביהמ"ש העליון כי החזקות דלעיל אינן חזקות חלוטות, אלא חזקות הניתנות לסתירה. לאמור, הנישום יכול להוכיח לפקיד השומה כי למרות קיומם של החזקות דלעיל, לא קיימת תלות במקורות ההכנסה, ומשכך זכאים בני הזוג לחישוב מס נפרד. בחוזר רשות המיסים 10/2004, המתייחס לפס"ד קלס, נקבעו הנחיות לקביעת קיומה של תלות, ובין היתר, נקבע כדלהלן: בנסיבות בהן הפקת ההכנסות של בן הזוג מקורן בעסק של בן הזוג האחר או של שני בני הזוג או מקורן בעסק של חברה או שותפות אשר בה לבן הזוג האחר שליטה משמעותית (לדוגמה, החזקה של 50% לפחות), מוכחת השליטה של בן הזוג האחר על ניהול העסק באופן מובהק וברור, ולפיכך, ספק אם יוכלו בני הזוג להוכיח העדר תלות במקורות הכנסותיהם שכן נטל השכנוע וההוכחה בנסיבות אלו כבד במיוחד.

בחודש יוני 2009, ניתן **פס"ד שקורי** (עמ"ה 1250/05, שקורי שרה ושחר נ' פקיד כפר סבא) המדגיש את אשר נקבע בפס"ד קלס וקבע, בניגוד לעמדת רשות המיסים, כי במידה והוכחה אי התלות (מבחן הנחיצות והנאותות), ניתן לדרוש חישוב מס נפרד, אף אם בן הזוג הוא בעל השליטה בחברה.

דהיינו, העובדה שבן זוג התקבל לעבודה בשל הקשר עם בן זוגו אין בה לבדה כדי להוכיח תלות במקורות הכנסה. כאשר העסקתו של בן הזוג חיונית לתפעול העסק והכנסתו סבירה (ביחס לבעל תפקיד דומה בעסק) זכאים בני הזוג לחישוב נפרד. לשם כך יש לבחון, בין היתר, את התפקיד של בן הזוג בעסק, הכשרתו המקצועית, ניסיונו המקצועי ועוד.

כמו כן, כאשר קיימת תלות במקורות הכנסה, בהתאם לסעיף 66(ה) לפקודה ניתן לבצע חישוב נפרד בגין הכנסות בני זוג, **אף אם קיימת תלות במקור הכנסתם**, עד לתקרה בסך של 47,760 ש"ח בשנה (בשנת 2010 – 46,680 ש"ח), בהתקיים התנאים להלן:

א. היקף עבודה משמעותי של כל אחד מבני הזוג בעסק - לפחות 36 שעות עבודה בשבוע, במשך תקופה של עשרה חודשים או יותר בשנת המס.

ב. המקום בו מתנהל העסק אינו דירת המגורים של בני הזוג.

ג. לבני הזוג אין הכנסה נוספת מעסק או מעבודה.

ד. נמסרה הודעה לפקיד השומה <u>חודש לפחות</u> לפני תחילתה של התקופה שבעדה נתבע החישוב הנפרד של המס. לפקיד השומה סמכות להאריך מועד זה.

ה. תוקפה של ההודעה על תביעה לחישוב נפרד הינו לשלוש שנות מס.

יודגש כי יישום סעיף 66(ה) רלוונטי רק כאשר קיימת תלות במקורות הכנסה.

בני זוג אשר בחרו להחיל את ההטבה הנ"ל, לא יהיו זכאים לנקודות זיכוי בהתאם לסעיפים 38 ו- 39 לפקודה.

<u>יישום:</u>

- ✓ ***בני זוג העובדים בעסק משותף נדרשים לבחון האם קיימת תלות במקורות הכנסתם. אם לא קיימת תלות, זכאים בני הזוג לחישוב נפרד. אם כן, יש לבחון יישום סעיף 66(ה).***
- ✓ ***לצורך בחינת אי התלות יש ליישם את מבחן "הנחיצות והנאותות", שנקבע בפס"ד שקורי.***
- ✓ ***כאשר קיימת תלות במקורות ההכנסה של בני הזוג ומתקיימים התנאים לעיל, יש לבחון פנייה לרשות המיסים בבקשה לחישוב נפרד (עד לתקרה לעיל) עד ליום 30 בנובמבר.***

פרק ד: מיסוי יחידים

4.1 מדרגות הכנסה ושיעורי מס

ביום 5 בדצמבר 2011 אושר החוק לשינוי נטל המס (המלצות ועדת טרכטנברג) (להלן: **"החוק" או "החוק לשינוי נטל המס"**).

במסגרת החוק, בין היתר, בוטל המתווה שנקבע בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנת 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 להפחתת מס ההכנסה על יחידים ומס החברות. בהתאם למתווה הנ"ל, שיעור המס השולי ליחיד היה אמור לרדת עד ל- 39% (מדרגה עליונה) בשנת 2016.

במקביל, במסגרת החוק, מדרגת המס העליונה ליחידים, העומדת כיום על 45% והיתה אמורה לרדת ל- 44% בשנת 2012, הועלתה ל- 48% משכר של כ- 41 אלפי ש"ח בחודש, והופחת שיעור המס השולי במדרגת המס השלישית מ- 23% ל- 21%.
תחילת החוק לעניין זה הינה מיום 1 בינואר 2012

להלן שיעורי המס על יחידים לשנת 2011:

להלן מדרגות מס הכנסה (למעט דמי ביטוח לאומי ובריאות) לשנת המס 2011 אשר יחולו על הכנסה חייבת <u>מיגיעה אישית</u> ועל הכנסה חייבת של יחיד שמלאו לו 60 שנה:

הכנסה	שיעור המס	מס בכל שלב	הכנסה מצטברת	מס מצטבר
ש " ח	%	ש " ח	ש " ח	ש " ח
עד 60,840	10	6,084	60,840	6,084
43,080 הבאים	14	6,031	103,920	12,115
64,920 הבאים	23	14,932	168,840	27,047
86,040 הבאים	30	25,812	254,880	52,859
227,880 הבאים	33	75,200	482,760	128,059
מעל 482,760	45			

הערות:

- לגבי הכנסה שאינה מיגיעה אישית מדרגות המס הינן כדלהלן: שיעור המס שיחול בשלושת המדרגות הראשונות (עד 168,840 ש"ח לשנה) הינו 30%; שיעור המס במדרגות הבאות זהה.
- שיעורי המס המופחתים, בטבלה דלעיל, לא יחולו אם לא נוהלו ספרי חשבונות קבילים.
- הכנסה מיגיעה אישית כוללת סכום המתקבל בידי אדם, או בידי מי שהיה בן זוגו בעת פטירתו, מדמי שכירות מהשכרת נכס ששימש בידיו להפקת הכנסה מיגיעה אישית מעסק או ממשלח יד, במשך 10 שנים לפחות לפני תחילת ההשכרה.
- שיעורי המס דלעיל אינם חלים על הכנסה שנקבע לה שיעור מס מוטב (כגון, ריבית, דיבידנד, רווחי הון).

להלן שיעורי המס (למעט דמי ביטוח לאומי ובריאות) אשר יחולו על הכנסתו החייבת של יחיד בשנת 2011:

הכנסה (ש"ח)	הכנסה מיגיעה אישית והכנסה חייבת של יחיד שמלאו לו 60	הכנסה שאינה מיגיעה אישית
מסכום	עד סכום	שיעור המס באחוזים
0	60,840	10	30
60,841	103,920	14	30
103,921	254,880	23	30
254,881	482,760	30	33
מעל 482,760		45	45

להלן מדרגות מס הכנסה (למעט דמי ביטוח לאומי ובריאות) <u>לשנת המס 2012</u> אשר יחולו על הכנסה חייבת <u>מיגיעה אישית</u> ועל הכנסה חייבת של יחיד שמלאו לו 60 שנה, בהתאם לחוק לשינוי נטל המס:

הכנסה	שיעור המס	מס בכל שלב	הכנסה מצטברת	מס מצטבר
ש ″ ח	%	ש ″ ח	ש ″ ח	ש ″ ח
עד 60,840	10	6,084	60,840	6,084
43,080 הבאים	14	6,031	103,920	12,115
64,920 הבאים	21	13,633	168,840	25,748
86,040 הבאים	30	25,812	254,880	51,560
227,880 הבאים	33	75,200	482,760	126,760
מעל 482,760	48			

4.2 נקודות זיכוי

זיכוי מס הינו טכניקה למתן הקלת מס באמצעות הפחתת סכום המס אותו נדרש לשלם נישום. שווי נקודת זיכוי מתעדכן אחת לשנה בהתאם לשינוי במדד המחירים לצרכן.

בשנת 2011 שווי נקודת זיכוי הינו 2,508 ש"ח (בשנת 2010 - 2,460 ש"ח). יחיד תושב ישראל זכאי למינימום של 2.25 נקודות זיכוי (5,643 ש"ח). אישה תושבת ישראל זכאית למינימום של 2.75 נקודות זיכוי (6,897 ש"ח בשנה).

להלן עדכונים ועיקרי התנאים לזיכויים נבחרים:

4.2.1 הוצאות השגחה על ילדים וזיכוי מס

בחודש אפריל 2009 דחה בית המשפט העליון את הערעור שהגישה רשות המיסים בעניין פס"ד ורד פרי (ע"א 4243/08 פקיד שומה גוש דן נ' ורד פרי) (להלן: "**פס"ד**"). פס"ד דן בהחלטת בית המשפט המחוזי שקבע שהוצאות בגין השגחת ילדים הינן על פי רוב בגדר הוצאה מעורבת, הכוללת מרכיב השגחה (עלות כוח האדם, עלות אחזקת המבנה וכדומה), המשמש בייצור ההכנסה ולכן יהיה ניתן בניכוי ומרכיב אישי (הוצאות בגין ארוחות, חוגים, מדריכים מקצועיים וכדומה) המשמש כהעשרה ולכן לא יהיה ניתן בניכוי.

לאור החלטת בית המשפט העליון בעניין ניכוי הוצאות השגחה (פס"ד פרי), פורסם תיקון 170 לפקודה (להלן: "התיקון"). במסגרת התיקון נקבע במפורש כי הוצאות השגחה וטיפול בילד לא יותרו בניכוי.

חלף ניכוי ההוצאה, נקבע כי החל משנת המס 2012 תינתן לאמהות ולהורים במשפחות חד הוריות נקודת זיכוי נוספת בעד כל ילד משנת המס שלאחר שנת לידתו ועד לשנת המס שבה מלאו לו חמש שנים. יודגש כי נקודת הזיכוי מתווספת לנקודת הזיכוי כיום בגין ילדים.

4.2.2 נקודות זיכוי לאבות לילדים עד גיל שלוש (החל משנת 2012)

במסגרת החוק לשינוי נטל המס נקבע, במסגרת סעיף 40(ב)(1א) לפקודה, כי החל משנת המס 2012 אב לילד עד גיל שלוש יקבל עוד שתי נקודות זיכוי (בשווי של כ- 420 ש"ח לחודש), בשל כל ילד. בשנת הלידה ובשנה בה מלאו לילד שלוש שנים יהא זכאי האב לנקודת זיכוי אחת.

4.2.3 זיכוי בשל ילד נטול יכולת

יחיד תושב ישראל שיש לו או לבן זוגו בשנת המס ילד משותק, עיוור או מפגר זכאי לשתי נקודות זיכוי בשל כל ילד כאמור. בהתאם לעמדת רשות המיסים נקודות הזיכוי יינתנו גם בגין בגיר אשר לא מתגורר עם הוריו.

כמו כן, בהתאם לעמדת רשות המיסים הורים לילדים שאובחנו כלקויי קשב וריכוז או היפארקטיביות, שהינה בגדר לקות חמורה, זכאים לנקודות הזיכוי כאמור.

יודגש כי הורים הזכאים לזיכוי מס בגין החזקת קרוב במוסד, כמפורט להלן, אינם זכאים לנקודות הזיכוי לעיל.

4.2.4 זיכוי בגין הוצאות החזקת קרוב במוסד

נישום המשלם למוסד מיוחד בעד החזקה של ילד, בן זוג או הורה משותקים לחלוטין, מרותקים למיטה באופן קבוע, עיוורים או בלתי שפויים בדעתם או בעד ילד מפגר, זכאי לזיכוי מס של 35% מאותו חלק מהסכומים אשר עולה על 12.5% מהכנסתו החייבת.
הזיכוי מותנה בהגשת תעודה רפואית ובכך שהכנסותיו של נטול היכולת ושל בן זוגו לא עלו על 255 אלפי ש"ח בשנת המס (בשנת 2010 – 249 אלפי ש"ח). במידה ולנטול היכולת אין בן זוג – הכנסותיו לא עלו על 159 אלפי ש"ח בשנת המס (בשנת 2010 – 156 אלפי ש"ח).

4.2.5 נקודות זיכוי ללימודים אקדמאיים וללימודי מקצוע

במסגרת תיקון מס' 156 לפקודה ("**התיקון**") הוגדל הזיכוי במס ליחידים הזכאים לתואר אקדמי ראשון, מחצי נקודת זיכוי לנקודת זיכוי. לגבי יחיד הזכאי לתואר אקדמי שני לא חל שינוי, והוא זכאי לחצי נקודת זיכוי במשך שנתיים. התיקון חל על יחידים אשר סיימו את לימודיהם בשנת המס 2007 ואילך. להלן עיקר הוראות החוק בנושא והשינויים שנקבעו במסגרת התיקון.

יחיד הזכאי לתואר אקדמי ראשון

יחיד תושב ישראל הזכאי לתואר אקדמי ראשון ממוסד להשכלה גבוהה ואשר סיים את לימודיו משנת 2007 ואילך, זכאי לנקודת זיכוי אחת, החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לתואר. נקודת הזיכוי כאמור תובא בחשבון במספר שנות מס שהן כמספר שנות לימודיו האקדמאיות, אך לא יותר משלוש שנות מס. טרם התיקון יחיד כאמור שסיים את לימודי התואר הראשון בשנת 2005 ואילך היה זכאי לחצי נקודת זיכוי בלבד.

יחיד הזכאי לתואר אקדמי שלישי לרבות תואר אקדמי שלישי ברפואה או ברפואת שיניים

יחיד הזכאי לתואר אקדמי שלישי ברפואה או רפואת שיניים ואשר סיים את לימודיו משנת 2007 ואילך, זכאי לנקודת זיכוי אחת, לתקופה של שלוש שנים וחצי נקודת זיכוי לתקופה נוספת של שנתיים, החל מהשנה העוקבת לשנת סיום הלימודים לתואר שלישי.

יחיד הלומד במסלול ישיר לתואר שלישי, זכאי לנקודת זיכוי במשך שלוש שנים, החל משנת המס שלאחר סיום התואר האקדמי הראשון, ולחצי נקודת זיכוי החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה סיים את לימודיו לתואר השלישי וזאת לתקופה של שנתיים נוספות. טרם התיקון, יחיד כאמור היה זכאי לחצי נקודת זיכוי.

לימודי מקצוע

בשל לימודי מקצועי זכאי יחיד לחצי נקודת זיכוי במשך שלוש שנים, החל משנת המס לאחר סיום הלימודים. בהתאם לתיקון, יחיד הזכאי לזיכוי מס הן בשל לימודי תואר אקדמאי והן בשל לימודי מקצוע זכאי לבחור את מסלול הזיכוי, כך שיוכל לקבל עד נקודת זיכוי אחת (במקום חצי נקודת זיכוי).
תעודת מקצוע לענין זה הינה תעודה הניתנת בסיום לימוד המקצוע המוכרת על ידי משרד ממשלתי.

להלן טבלה מסכמת בנושא נקודות זיכוי בגין תואר אקדמי ולימודי מקצוע:

	סיום לימודים 2005 או 2006		סיום לימודים בשנת 2007 ואילך	
תואר	**נקודות זיכוי**	**תקופת הזיכוי**	**נקודות זיכוי**	**תקופת הזיכוי**
תואר ראשון	1/2	3	1	3
תואר שני	1/2	2	1/2	2
תואר שלישי ברפואה או רפואת שיניים	1/2	5	1	3
			1/2	2
לימודי מקצוע	1/2	3	1/2	3

4.2.6 נקודות זיכוי לתושב חוץ זכאי

בחודש אפריל 2007 פורסמו כללי מס הכנסה לפיהם מוענקות לתושב חוץ השוהה בישראל 2.25 נקודות זיכוי לשנה בגין הכנסה מעסק, משלח יד או שכר עבודה וזאת בכפוף לתנאים להלן:

- שהייתו והעסקתו של תושב החוץ בישראל מותרת על פי דין.
- הוא אינו מומחה חוץ או מרצה אורח, כהגדרתם בתקנות מס הכנסה.

במידה ותושב החוץ שהה בישראל רק בחלק משנת המס, יובא בחשבון חלק יחסי מנקודות הזיכוי כאמור, בהתאם למספר החודשים בהם שהה בישראל.

4.3 מיסוי הכנסות ורווחים מהון

4.3.1 מיסוי רווחי הון (למעט ני"ע סחירים ושבח מקרקעין)

שיעור המס כיום (2011) על רווחי הון, שבח מקרקעין, ריבית ודיבידנדים (הכנסות פאסיביות) הינה 20% ריאלי או 15% נומינלי לאפיקים שקליים. רווחי הון ודיבידנדים בידי בעל מניות מהותי – 25%. הכנסות ריבית ורווחי הון **ממכשירים שקליים** (כגון, אגרות חוב שקליות) חייבות במס, החל משנת 2006, בשיעור של 15% (לרבות על אשראי חוץ בנקאי).

בהתאם לחוק לשינוי נטל המס, החל מיום 1 בינואר 2012, יועלה שיעור המס ב- 5%, ל- 25% ולבעל מניות מהותי – 30%, זאת למעט ביחס לאפיקים שקליים (כגון, אג"ח שקליות, פיקדונות שקליים וכו') לגביהם שיעור המס יוותר 15%.

לגבי רווחי הון ושבח מקרקעין, למעט רווחי הון מניירות ערך סחירים (לרבות מקרן נאמנות פטורה) ומוניטין שלא שולם בעדו, ההעלאה תחול רק על רווח שייצבר ממועד התחילה (1.1.2012). חלוקת הרווח לתקופות השונות תבוצע לינארית. לגבי הכנסות ריבית, ההעלאה תחול על ריבית שנצמחה ממועד התחילה (חלוקה לינארית).

להלן ריכוז שיעורי מס רווח הון בידי יחיד (*):

מועד רכישה	שיעור המס
נכסים שנרכשו לפני 31.12.02	חלוקה לינארית של הרווח הריאלי. רווח שנצבר עד 31.12.02 - מס שולי. רווח שנצבר מיום 1.1.03 ועד 31.12.11– 20%. רווח שנצבר מיום 1.1.12 -25%
נכסים שנרכשו מיום 1.1.03 ועד 31.12.11	חלוקה לינארית של הרווח הריאלי. רווח שנצבר מיום 1.1.03 ועד 31.12.11– 20%. רווח שנצבר מיום 1.1.12 -25%
נכסים שנרכשו מיום מיום 1.1.12	25%

(*) הטבלה דלעיל אינה מתייחסת למיסוי ניירות ערך סחירים, מוניטין שנצמח, נכסים היסטוריים, מס שבח ומיסוי בעל מניות מהותי (למיסוי בעל מניות מהותי ראה פרק 3.8).

<u>יישום:</u>

לאור ההפרש המשמעותי בין שיעור מס רווחי הון לבין שיעור המס על הכנסות עסקיות, יש לבחון סיווג עסקאות כהוניות.

4.3.2 שבח מקרקעין

4.3.2.1 תמצית שיעורי המס

לאור התיקונים הרבים בחוק מס שבח, להלן מספר דגשים ביחס לשיעורי המס החלים על יחידים בגין מימוש מקרקעין בישראל **עד** ליום 31 בדצמבר 2011:

- מקרקעין שנרכשו <u>מיום</u> 7.11.01 חייבים במס בשיעור של עד 20%.

  מקרקעין שנרכשו <u>לפני</u> 7.11.01 חייבים במס כדלהלן: בגין הרווח שנצבר עד 7.11.01 – מס שולי (עד 45% בשנת 2011 ו- 48% בשנת 2012) ובגין הרווח שנצבר ממועד זה ואילך – עד 20%. שיעור המס המירבי על מקרקעין היסטוריים, מקרקעין שנרכשו בין השנים 1948 ל-1960, הינו בין 12% ל-20%, בכפוף לאמור להלן.

במסגרת חוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה) (תיקון מס' 60), התשס"ח-2008 נקבעה העלאה הדרגתית של שיעורי המס ההיסטוריים, כדלהלן: החל משנת 2011 יועלה שיעור המס באחוז אחד כל שנה, והחל משנת 2013 בשני אחוזים נוספים בכל שנה, עד מקסימום של 25% לגבי חברה ו- 20% לגבי יחיד. לגבי יחיד שקיבל את המקרקעין במסגרת פירוק חברה העלאה ההדרגתית הינה החל משנת 2005 – 1% כל שנה.

- במסגרת החוק להגדלת היצע הדירות, נקבעה במסגרת הוראת שעה הפחתה של שיעור המס על קרקע המיועדת לבניית דירות מגורים, בכפוף לתנאים מסוימים. ראה להלן תמצית התיקון.
- יחיד שרכש מקרקעין בתקופה שמיום 7.11.2001 ועד ליום 31.12.2002 זכאי להנחה בשיעור 20% מהמס (ללא תלות במועד מכירת המקרקעין).
- יחיד שרכש מקרקעין בתקופה שמיום 1.1.03 ועד ליום 31.12.2003 זכאי להנחה בשיעור 10% מהמס (ללא תלות במועד מכירת המקרקעין).

כאמור לעיל, במסגרת החוק לשינוי נטל המס הועלה שיעור מס שבח ל- 25% (ריאלי) על הרווח שייצבר מיום 1 בינואר 2012. חלוקה הרווח תבוצע לינארית. כמו כן, הועלה שיעור מס שבח לבעל מניות מהותי באיגוד מקרקעין, מ- 20% ל- 30% (זאת בניגוד לרווחי הון אחרים בידי בעל מניות מהותי בהם הועלה שיעור המס מ- 25% ל-30%).

לגבי נכסים היסטוריים, במסגרת החוק לשינוי נטל המס, לאור העלאת שיעור מס שבח, נקבעה עלייה מדורגת של שיעורי המס על נכסים היסטוריים עד להגעה לשיעור המס המירבי, בהתאם לשיעורי המס החדשים (25%). נקבע, בהוראת שעה כי שיעור המס של יחיד ששיעור המס ההיסטורי שלו יעלה על 20% בשנים 2012 - 2017, ולולא התיקון היה נקבע לפי שיעור זה כתקרה מירבית, יחויב במס השבח שיגדל ב-1% נוסף בשנת 2012 וב-2% נוספים לכל שנת מס בשנים 2013 עד 2017, עד להגעה לתקרה לפיה שיעורי המס החדשים.

לגבי נכסים שנרכשו עד 7.11.2001 קיים תמריץ לדחיית מימוש נכסי מקרקעין (למעט לגבי נכסים היסטוריים). לגבי נכסים שנרכשו לאחר מועד זה, העלאה של שיעורי המס במסגרת החוק לשינוי נטל המס, מהווה תמריץ להקדמת עסקות.

4.3.2.2 הגדלת ההיצע של דירות מגורים (הוראות שעה)

ביום 16 בפברואר 2011 אושר חוק מיסוי מקרקעין (הגדלת ההיצע של דירות מגורים - הוראת שעה), תשע"א-2011 (להלן- "**הוראת השעה**"), במסגרתו נקבעו שלושה תיקונים עיקריים: (א) הפחתה זמנית של שיעור מס הרכישה ברכישת דירה יחידה והעלאה זמנית של מס רכישה ברכישת דירת מגורים נוספת; (ב) הפחתה זמנית של שיעור מס שבח במכירת קרקע המיועדת לבניית דירות מגורים; ו-(ג) הרחבת הפטורים ממס שבח במכירת דירת מגורים.

תכלית הוראת השעה הינה להגדיל את היצע הדירות בטווח הקצר ובכך למתן את העלייה שחלה בשנים האחרונות במחירן של דירות מגורים. במסגרת התיקון, מחד, נקבעו הקלות במכירת דירות מגורים מזכות, בשיעורי המס במכירת קרקע למגורים ובמס רכישה לרוכשי דירת מגורים יחידה, ומאידך, נקבעה העלאה של מס רכישה לרוכשי דירת מגורים שאינה דירה יחידה. כל התיקונים הנ"ל נקבעו כהוראת שעה לתקופת ביניים.

ביום 1 באוגוסט 2011 אושר תיקון לחוק מיסוי מקרקעין (הגדלת ההיצע של דירות מגורים- הוראת שעה), התע"א – 2011 ("**התיקון**"), המרחיב ומתקן את הוראת השעה מחודש פברואר 2011 ("**הוראת השעה**") בדבר הגדלת ההיצע של דירות מגורים.

תכלית התיקון להגדיל את ההיצע של דירות מגורים, במטרה להפחית את מחירים. בהתאם לתיקון, מכירת דירת מגורים שאינה מזכה בתקופה שמיום 1.8.2011 ועד 30.6.2013 שתשמש למגורים לאחר מכירתה תהא פטורה ממס. במידה והדירה לא תשמש למגורים במשך שנתיים לפחות יוטל על הרוכש מס רכישה בשיעור של 15%. כמו כן, נקבע כי פטור ממס בגין מכירת דירת מגורים מזכה, לפי סעיף 49ב(1) לחוק מיסוי מקרקעין יינתן אחת לשמונה שנים (במקום אחת לארבע שנים), וזאת לתקופה שמיום 1.1.2013 ועד 1.1.2021.

להלן עיקרי הוראת השעה והתיקון:

א. מס רכישה בתקופה שמיום 21.2.2011 ועד 31.12.2012

- העלאת מס רכישה על רכישת דירת מגורים נוספת

בכדי להקטין את הכדאיות לרכישה דירת מגורים להשקעה, במסגרת התיקון נקבעה העלאה של שיעור מס רכישה על רכישת דירת מגורים שאינה דירת מגורים יחידה (דירה להשקעה), כדלהלן:

על חלק השווי שאינו עולה על 1,000,000 ש"ח- 5%,

על חלק השווי שבין 1,000,000 ש"ח לבין 3,000,000 ש"ח- 6%

ועל חלק השווי העולה על 3,000,000 ש"ח - 7%.

טרם התיקון, שיעור מס הרכישה ליחיד בגין רכישת דירת מגורים שאינה דירת מגורים יחידה היה, כדלהלן: עד חלק השווי של 969 אלפי ש"ח- 3.5% ומעבר לכך - 5%.

התיקון יחול לגבי רכישות שנעשו מיום 21/02/2011 ועד ליום 31/12/2012.

- הפחתת מס רכישה על דירת מגורים יחידה

טרם התיקון, ברכישת דירת מגורים ע"י יחיד, בהתקיים אחד התנאים הבאים:

(א) הדירה הינה דירתו היחידה, ; או

(ב) במידה והדירה שנרכשה היא דירה שנייה בבעלותו, דירת המגורים הראשונה (יחידה) תימכר תוך 24 חודשים מיום רכישת הדירה השנייה ואם נרכשה הדירה מקבלן- תוך 12 חודשים ממועד קבלת החזקה בדירה חלו השיעורים הבאים:

על חלק השווי שאינו עולה על 1,139,320 ש"ח- לא ישולם מס,
על חלק השווי שבין 1,139,320 ש"ח לבין 1,610,210 ש"ח- 3.5%
ועל חלק השווי העולה על 1,610,210 ש"ח - 5%.

במסגרת התיקון, הורחבה מדרגת המס הראשונה ליחיד כאמור, כדלהלן:
על חלק השווי שאינו עולה על 1,350,000 ש"ח- לא ישולם מס,
על חלק השווי שבין 1,350,000 ש"ח לבין 1,610,210 ש"ח- 3.5%
ועל חלק השווי העולה על 1,610,210 ש"ח- 5%.

התיקון יחול לגבי רכישות שנעשו מיום 21/02/2011 ועד ליום 31/12/2012.

ב. הפחתת שיעור מס השבח הריאלי לגבי קרקע המיועדת לבניית דירות מגורים

סעיף 48א(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין, קובע כי השבח הריאלי שיוטל על יחיד שמכר קרקע שנרכשה עד 7/11/2001 יחושב באופן ליניארי, כך שעל השבח הריאלי עד מועד התחילה (7/11/2001) יוטל מס בשיעור מס ההכנסה שחל על היחיד לפי סעיף 121 לפקודת מס הכנסה (מס שולי), ועל יתרת השבח הריאלי (מיום 7/11/2001 ועד יום המכירה) יוטל מס בשיעור של עד 20% (טרם החוק לשינוי נטל המס).

בכדי לעודד מכירה של קרקעות שתגדיל את היצע הדירות, במסגרת התיקון נקבע כי יחיד, לרבות חברה משפחתית (להלן - יחיד), שימכור בתקופה שבין 15/11/2010 ועד 31/12/2011 (שר האוצר רשאי להאריך את התקופה בשנה) קרקע המיועדת לבנייה למגורים יהא חייב במס בשיעור של עד 20% (למן 1.1.2012 - 25%) על הרווח הריאלי, במידה ומתקיימים התנאים הבאים:

1. יום הרכישה של הזכות במקרקעין חל בתקופה שבין 1/4/1961 - 6/11/2001,
2. יום המכירה של הזכות במקרקעין חל בתקופה שבין 15/11/2010 - 31/12/2011,
3. המכירה היא של זכות במקרקעין שקיימת לגביה, במועד המכירה, תכנית בנייה מאושרת לבניית 8 דירות לפחות,
4. בתום 36 חודשים מיום המכירה, הסתיימה בנייתן של 80% לפחות מהדירות המיועדות לשמש למגורים עפ"י התכנית שחלה במועד סיום הבנייה או שהסתיימה בנייתן של 8 דירות מגורים, לפי הגבוה.

האמור לעיל לא יחול במקרים הבאים:

1. מכירה שנעשתה בלא תמורה.
2. מכירה בין קרובים (בתמורה או ללא תמורה).
3. מכירה שקיים לגביה פטור מהמס כולו או חלקו (כגון: מכירה פטורה עפ"י סעיף 49ז).
4. מכירה שקיים לגביה שיעור מס מופחת לפי חוק מיסוי מקרקעין או לפי הפקודה.
5. מכירה שחלה לגביה הוראות סעיף 5(ב) לחוק.

במסגרת החלטת מיסוי בנושא, נקבע כי במכירת זכויות במספר מגרשים שאינם גובלים שהתקבלו אצל המוכר בעקבות תוכנית איחוד וחלוקה, יש לראות את מכירת הזכויות במגרשים כמכירה של חטיבת קרקע אחת לצורכי הוראת השעה. כמו כן, נקבע כי במכירה על ידי מספר פעלים שלחלקם יום רכישה היסטורי (לפני 1 באפריל 1961) תינתן ההקלה.

ג. הרחבת הפטור על מכירת דירת מגורים מזכה מיום 1.1.2011 ועד 31.12.2012

בכדי למנוע עיכוב של מכירת דירת מגורים מזכה משיקולי מס הורחב הפטור על מכירת דירת מגורים מזכה. טרם התיקון, ניתן למכור דירת מגורים מזכה בפטור ממס שבח אחת לארבע שנים.

בהתאם לתיקון, מכירה של עד **שתי** דירות מגורים מזכות בתקופה שמיום 1.1.2011 ועד 31.12.2012 פטורה ממס שבח, ללא תלות במכירות שבוצעו לפני התקופה, וזאת עד תקרת שווי של 2.2 מיליון ש"ח לדירה. הפטור האמור אינו גורע מפטורים אחרים הקיימים לפי כל דין.

הפטור יינתן לפי בקשתו של המוכר שתוגש במועד ההצהרה על המכירה.

אם שווי המכירה עלה על התקרה, המס יחושב כאילו נמכר כל הנכס ללא פטור ותוצאת המס תוכפל בהפרש שבין שווי המכירה לבין סכום התקרה חלקי שווי המכירה. במכירת חלק מדירת מגורים מזכה סכום התקרה יחושב באופן יחסי.

הפטור לא יחול אם המכירה הינה של דירת מגורים שהתקבלה בלא תמורה בתקופה שבין 1/11/2010 עד 31/12/2012 או שהמכירה הינה ל"קרוב".

הפטור לא יינתן למוכר אחד יותר מפעמיים. לעניין זה יראו, מוכר ובן זוגו וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנה, כמוכר אחד.

ד. פטור ממס בגין מכירת דירת מגורים שאינה מזכה

בהתאם לתיקון, במכירת מלוא הזכויות בדירת מגורים שאינה מזכה (כגון, דירה ששימשה בעבר לעסק) יינתן פטור ממס (חלקי או מלא), בהתקיים התנאים הבאים:

1. המכירה בוצעה בתקופה שמיום 1.8.2011 ועד 30.6.2013.
2. הפטור כפוף להוראות סעיפים 6(א)(1)-(4) להוראת השעה מחודש פברואר 2011. דהיינו, ככלל, פטור מלא כפוף לתקרה של 2.2 מיליון ש"ח.
3. הוגשה בקשה על ידי המוכר לפטור ממס שבח.
4. המוכר לא קיבל את דירת המגורים שאינה מזכה בלא תמורה (מתנה) בתקופה שמיום 5 ביוני 2011 ועד ליום 30 ביוני 2013;
5. המכירה אינה לקרוב.
6. נקבע בהסכם המכירה כי על הדירה לשמש למגורים במשך שנתיים רצופות לפחות וכי לרוכש ידוע כי יחויב במס רכישה בשיעור של 15% במידה והדירה לא תשמש למגורים בתקופה האמורה.

הפטור הנ"ל לא יינתן למוכר אחד יותר משלוש פעמים. במניין זה תובא מכירה בפטור לפי סעיף 6(א) להוראת השעה (פטור במכירת דירת מגורים מזכה) ו/או לפי סעיף 49(ב)(1) לחוק מיסוי מקרקעין (מכירה בפטור ממס אחת לארבע שנים), אשר התבצעה החל מיום 1.1.2011.

הפטור לדירת מגורים שאינה מזכה, תיכלל במניין הפטורים לעניין סעיף 6 להוראת השעה.

הפטור האמור, לא יחשב כמכירה פטורה לעניין סעיף 49(ב)(1) לחוק מיסוי מקרקעין ובלבד שהמכירה בוצעה בתקופה שמיום 1.8.2011 ועד 30.6.2013. אולם, לא יינתן פטור ממס לפי סעיף 49(ב)(1) לחוק מיסוי מקרקעין, אם ניתן פטור לשלוש דירות מכוח התיקון ו/או הוראת השעה.

שילוב התיקון, הוראת השעה וסעיף 49(ב)(1) לחוק מיסוי מקרקעין מביא לכך שניתן למכור לכל היותר 3 דירות (לרבות דירות שאינן מזכות) בפטור ממס שבח.

יצוין כי דירת מגורים מזכה הינה, ככלל, דירת מגורים ששימשה בעיקרה למגורים לפחות באחת משתי התקופות שלהלן: (1) ארבע חמישיות מהתקופה שבשלה מחושב השבח; (2) ארבע השנים שקדמו למכירתה;

ה. תיקון סעיף 49(ב)(1) – פטור לדירת מגורים מזכה אחת לשמונה שנים

בהתאם לתיקון, פטור ממס שבח במכירת דירת מגורים מזכה לפי הוראת סעיף 49(ב)(1) יינתן אחת לשמונה שנים, חלף אחת לארבע שנים, בתקופה שמיום 1 בינואר 2013 ועד ליום 1 בינואר 2021.

4.3.2.3 חישוב השבח במכירת דירת מגורים מזכה שהושכרה למגורים

רשות המיסים פרסמה הוראת ביצוע, מס' 5/2007, (להלן –"**ההוראה**") הדנה בחישוב השבח במכירת דירת מגורים שהושכרה למגורים (במקרים בהם לא זכאי או לא בחר המוכר בפטור ממס שבח). בהתאם להוראה, בעת מכירת דירת מגורים כאמור, בין היתר, יש לנכות מעלות הנכס את הוצאות הפחת שניתן היה לדרוש לצורכי מס הכנסה, אף אם לא נדרשו בפועל.

ככלל, נישום יהיה חייב במס שבח על מכירת דירת מגורים שהושכרה למגורים כאשר הוא בוחר שלא לממש זכאותו לפטור במכירת דירת מגורים מזכה או שאינו עומד בתנאי הפטור כנקבע בפרק חמישי 1 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה), התשכ"ג-1963.

מסלול המס בו בחר הנישום (המשכיר)[1] להתחייב על הכנסות שכירות מהשכרת דירת מגורים יש בו כדי להשפיע על חישוב השבח, בעת מכירת דירת המגורים, כמתואר להלן:

במידה ולצורכי מס הכנסה, הנישום בחר להתחייב על הכנסות השכירות בהתאם למסלול המס הרגיל (שיעור מס שולי), הרי שלצורך חישוב השבח יש לנכות פחת משווי הרכישה. כמו כן, לא תותרנה בחישוב השבח הוצאות שוטפות שנשא בהן הנישום במהלך החזקת הדירה, שכן היה ניתן לנכותן מההכנסה השוטפת מכוח הוראות הפקודה.[2]

בהערת אגב, נציין כי אם הדירה לא הושכרה למטרת מגורים, הטיפול יהיה לפי המסלול הרגיל.

אם בחר הנישום במסלול ה – 10% למיסוי הכנסות השכירות, בהתאם לסעיף 122 לפקודה, יש להוסיף לשווי המכירה את הפחת המירבי שניתן היה לנכות לפי כל דין בתקופה שבה הנישום נהנה משיעור המס המופחת, וזאת על אף שנשללה זכאותו לדרוש פחת על פי הפקודה. כמו כן, בהתאם לסעיף 122, הנישום אינו רשאי לדרוש הוצאות שוטפות בניכוי מהשבח.

נציין כי הרציונאל העומד בבסיס סעיף 122 לפקודה, הינו שהטבת המס הכלולה במסלול ה- 10% כוללת בתוכה גם את ניכוי הפחת וההוצאות השוטפות.

במידה ובחר הנישום במסלול הפטור, בהתאם לעמדת רשות המיסים, יחול דין זהה במהותו לאמור לעיל, וזאת על אף שבהוראות החוק לא נקבעה הוראה מפורשת הדנה בהסדרי המיסוי שיחולו בעת מכירת הדירה. לאמור, בהתאם לעמדת רשות המיסים, גם במסלול הפטור לא זכאי הנישום לניכוי הוצאות שוטפות שהתהוו במהלך תקופת השכירות ויש לנכות את הפחת שניתן היה לדרוש לצורכי מס הכנסה משווי הרכישה. רשות המיסים מסבירה פרשנות זו במניעת כפל הטבה ובעקרונות החשבונאיים

[1] להרחבה בנושא, ראה גם להלן מיסוי הכנסות משכר דירה למגורים.

[2] ראה לעניין זה, עמ"ש 25/90 מגזימוף, עמ"ש 115/99 אבודוגש ואח', ו"ע 1029/00 רוזנטל אסתר אמליה ואח', ו"ע 1026/00 יהודית שינפוקס.

המקובלים בדבר ייחוס הוצאות להכנסות. יצוין כי אין מניעה לנכות הוצאות מימון והוצאות הוניות מהשבח, במידה ולא ניתן היה לדרוש אותן לצורכי מס הכנסה.

להלן דוגמה פשטנית להמחשת הנושא: דירת מגורים נרכשה ביום 1 בינואר 2000 תמורת 2 מיליון ש"ח. הדירה הושכרה למגורים במסלול הפטור. ביום 31 בדצמבר 2006 נמכרה הדירה תמורת 2.5 מיליון ש"ח. בהתאם לעמדת רשות המיסים יש להוסיף לשבח את הוצאות הפחת אשר היה רשאי לדרוש הנישום. כפועל יוצא השבח הינו 500 אלפי ש"ח בתוספת 186 אלפי ש"ח (=2,000*2/3*0.02*7), בהנחה ששיעור הפחת הינו 2% ורכיב הקרקע הינו 1/3.

לדעתנו, עמדה זו של מס הכנסה אינה נקייה מספקות. כאשר המחוקק רצה לצמצם את ההטבה הוא ציין זאת באופן מפורש (ראה סעיף 122 לפקודה לעיל).

<u>הערות ויישום:</u>

- ✓ ***הוראת הביצוע לא חלה על דירת מגורים שהייתה בשימושו הפרטי של המוכר בכל תקופת ההחזקה.***
- ✓ ***כאשר הדירה נמכרת בפטור ממס, אין נפקות למסלול המס בו בחר הנישום בתקופת ההחזקה בנכס.***
- ✓ ***כאשר בתקופת ההחזקה חלו שינויים בשימוש בדירה (לדוגמה, בחלק מהתקופה הדירה הושכרה למגורים ובחלק אחר הדירה היתה בשימוש פרטי), יש לקבוע את הטיפול בהוצאות הפחת לפי אופי השימוש בכל תקופה ותקופה.***
- ✓ ***הוצאות השבחה, בניכוי פחת, ניתנות לניכוי מהשבח (במידה ולא נדרשו לצורכי מס הכנסה).***

4.3.3 מיסוי שוק ההון

4.3.3.1 שיעורי מס

במסגרת רפורמת המס השלישית (תחילה 1 בינואר 2006), כאמור, אוחדו שיעורי המס החלים על הכנסות פאסיביות של יחידים מהון, ל- 20% על רווח הון ריאלי ו- 15% על רווח הון נומינלי.

החל משנת 2012 במסגרת החוק לשינוי נטל המס הועלה שיעור המס על רווחים והכנסות כאמור, למעט נכסים שקליים, ל- 25%, <u>ללא חלוקה לינארית של הרווח</u> (**ניתנה אפשרות לביצוע מכירה רעיונית בתום שנת 2011- ראה חוזר מיסים 20.11).**

להלן ריכוז שיעורי המס החלים על הכנסות ורווחי יחידים משוק ההון (עד ליום 31.12.11) (*):

סוג מכשיר פיננסי	נתונים נוספים		סוג הכנסה	שיעורי מס	הערות
מניות ונגזרים הנסחרים בבורסה בתל-אביב	מכירות/תקבול מיום 1.1.06		רווח הון	20%	על מלוא הרווח שנצבר מיום 1.1.03.
			דיבידנד (**)	20%	
ניירות ערך זרים סחירים	מכירות/תקבול מיום 1.1.06		רווח הון	20%	על רווח שנצבר מיום 1.1.05 (חלוקה לינארית).
			דיבידנד	20%	
			ריבית	20%	חלוקה לינארית.
אג"ח מדינה שקליות הנסחרות בבורסה בישראל. (שחר, גילון, מק"מ).	הונפקו לפני 8.5.00		רווח הון וריבית	פטור	ללא תלות במועד המכירה.
	הונפקו אחרי 8.5.00	מיום 1.1.06	רווח הון וריבית	15% (נומינלי)	רווח הון – מלוא הרווח מיום 31.12.03.
אג"ח צמודות למדד או למט"ח הנסחרות בבורסה בישראל.	הונפקו לפני 8.5.00		רווח הון	פטור	ללא תלות במועד המכירה.
			ריבית	35%	ללא תלות במועד המכירה.
	הונפקו אחרי 8.5.00	מיום 1.1.06	רווח הון וריבית	20%	רווח הון – מלוא הרווח מיום 31.12.03.

(*) הטבלה לעיל אינה מתייחסת לרווחי והכנסות בידי בעל מניות מהותי (ראה פרק 3.8). כמן כן, שיעורי המס בטבלה לעיל כפופים למספר תנאים, וביניהם, שהכנסות היחיד אינן מעסק ושהיחיד לא דרש בניכוי הוצאות מימון.

(**) למעט דיבידנד ממפעל מאושר.

4.3.3.2 עיקרי הטבות המס על הכנסות ריבית לאוכלוסיות מיוחדות

א. משפחות מיעוטי יכולת

יחיד שהכנסתו והכנסת בן זוגו אינה עולה על סך של 59,160 ש"ח בשנת המס (בשנת 2010 – 57,840 ש"ח), זכאי לניכוי בסך של 9,240 ש"ח (בשנת 2010 – 9,000 ש"ח) מהכנסתו מריבית על פיקדונות ותוכניות חיסכון. אם לבני הזוג הכנסה גבוהה מסכום התקרה לעיל, יופחת סכום הניכוי בסכום שבו עולה ההכנסה על סכום התקרה.

ב. קשישים

יחיד שבשנת המס הגיעו הוא או בן זוגו לגיל פרישת חובה, וביום 1 בינואר 2003 מלאו לאחד מבני הזוג 55 שנים או יותר, זכאי לניכוי בסך של 9,120 ש"ח (בשנת 2010 – 8,880 ש"ח) מהכנסות ריבית כאמור בסעיף א' לעיל. במידה ומתקיימים התנאים לעיל לגבי שני בני הזוג, סכום הניכוי הינו 13,680 ש"ח (בשנת 2010 – 13,320 ש"ח).

כמו כן, יחיד שהגיע לגיל פרישה (67 לגבי גבר ו- 62 לגבי אישה) וביום 1 בינואר 2003 מלאו לו או לבן זוגו 55 שנים או יותר, זכאי לפטור (נוסף) ממס בגין 35% מסכום הריבית המזכה המשתלמת על פיקדון בנקאי או תוכנית חיסכון. להגדרת ריבית מזכה ולתנאים נוספים לתחולת ההטבה, ראה סעיף 125ה לפקודה.

במסגרת החוק לשינוי נטל המס (תחילה 1.1.2012) הוגדל הניכוי (פטור) מריבית על פיקדון או תוכנית חיסכון בתאגידים בנקאיים, כמפורט להלן:
(1) בגין סכומים המשתלמים ליחיד שבשנת המס הגיעו הוא ו/או בן-זוגו לגיל פרישת חובה וביום 1.1.2003 מלאו לאחד מהם 55 שנים: מ-9,120 ש"ח ל-13,000 ש"ח.
(2) בגין סכומים המשתלמים לבני זוג ששניהם הגיעו לגיל פרישת חובה וביום 1.1.2003 מלאו לשניהם 55 שנים: מ-13,680 ש"ח ל-16,000 ש"ח.

<u>יישום:</u>

הטבות המס הנ"ל, כאמור, ניתנות רק על הכנסות ריבית מפיקדונות ותוכניות חיסכון (ולא, לדוגמה, על הכנסות ריבית מאג"ח). לאור האמור לעיל, יש לבחון ראשית השקעה בתוכניות כאמור, חלף השקעה באג"ח.

4.4 מיסוי הכנסות משכר דירה למגורים בישראל

בפקודת מס הכנסה שלושה מסלולים למיסוי הכנסות פאסיביות של **יחידים** משכר דירה למגורים בישראל, כדלהלן: **(א) מסלול הפטור, (ב) מסלול ה- 10%, ו- (ג) מסלול המס השולי.** יודגש כי על מנת להיכלל במסלולים א' או ב' לעיל, על המשכיר להיות יחיד ועל הדירה לשמש, על פי טיבה, למגורים. כמו כן, נדרש שהכנסות היחיד מדמי שכירות לא יגיעו לכדי עסק.

להלן עיקרי חלופות המיסוי:

מסלול הפטור: במסלול זה, הכנסות פאסיביות של יחידים משכר דירה למגורים בישראל עד תקרה של 4,790 ש"ח לחודש (בשנת 2010 – 4,680 ש"ח לחודש) פטורות ממס. כל זאת במידה ומתקיימים התנאים לעיל וקיים מסמך בחתימת ידו של השוכר כי הדירה משמשת לו למגורים.

במידה וסכום ההכנסה עולה על תקרת הפטור, הסכום הפטור מופחת בגובה ההפרש שבין תקרת הפטור לסכום ההכנסה (להלן גם: "**התקרה המותאמת**"). הכנסה מדמי שכירות כאמור, מעל תקרת הפטור, ולאחר ניכוי הוצאות מתייחסות, חייבת במס הכנסה לפי מדרגות המס להכנסה שאינה מיגיעה אישית (ככלל, מס בשיעור מינימלי של 30%).

הפטור ניתן במסגרת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים), התש"ן- 1990.

מסלול ה- 10%: בעוד מסלול הפטור כפוף לתקרת הכנסות, במסלול ה-10%, המעוגן בסעיף 122 לפקודה, מלוא דמי השכירות, ללא תקרת הכנסות כלשהיא, חייבים במס בשיעור של 10%. במסלול זה לא יותרו בניכוי הוצאות כלשהן כנגד דמי השכירות (מס מחזור).

מועד תשלום המקדמה בגין הכנסות שכירות במסלול ה- 10% הינו בתוך 30 יום **מתום שנת המס** (עד 31 בינואר של השנה העוקבת).

מסלול המס השולי: מסלול זה הינו מסלול המס ה"רגיל". קרי, תשלום מס על מלוא ההכנסה, לאחר ניכוי כל ההוצאות שהוצאו בייצורה, על פי מדרגות המס להכנסה שאינה מיגיעה אישית (ככלל, מינימום 30%). לכאורה, מסלול זה אינו אטרקטיבי. אולם, יש לבחון היטב את ההוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה (לרבות, הוצאות פחת, הוצאות מימון, הוצאות אחזקה והוצאות משפטיות). לאחר קיזוז ההוצאות, לעיתים במסלול זה חבות המס הינה מינימלית.

שילוב בין מסלולי המס

האפשרות לשלב בין חלופות המיסוי אינה חד משמעית. לדעתנו, לגבי **דירות שונות** ניתן לשלב בין מסלול ה – 10% לבין מסלול המס השולי, כך שהכנסות שכירות מדירות מסוימות יחויבו במס מחזור של 10% ואילו הכנסות שכירות מדירות אחרות יחויבו במס על פי מסלול המס השולי. שילוב זה עשוי להיות כדאי במידה ובגין דירה מסוימת קיימות הוצאות מימון ו/או פחת גבוה.

לדעתנו, אף ניתן, לגבי **דירות שונות**, לשלב בין מסלול הפטור לבין מסלול ה – 10%, אולם תקרת הפטור תיקבע בהתייחס לכלל הכנסות היחיד מהשכרת דירות למגורים בישראל. לאמור, יחיד רשאי להחיל על דירה אחת את מסלול ה- 10% ועל דירה אחרת את מסלול הפטור. אולם, תקרת הפטור המותאמת תיקבע על פי סך הכנסות השכירות (כתוצאה מכך השילוב הנ"ל על פי רוב אינו כדאי). מסלול זה עשוי להיות כדאי כאשר סך הכנסות השכירות גבוהות מתקרת הפטור אך נמוכות מכפל תקרת הפטור.

כמו כן, לדעתנו, ניתן אף לשלב בין מסלול הפטור למסלול המס השולי, **לגבי דירות שונות**. אולם, תקרת הפטור המותאמת תיקבע על פי סך הכנסות השכירות.

עמדת רשות המיסים בנושא שילוב בין המסלולים אינה בהירה.

דגשים בבחירת מסלול המס:

מסלול המיסוי המועדף אינו חד-משמעי ונגזר, בין היתר, ממאפייני המשכיר, גובה דמי השכירות וההוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה, לרבות פחת ומימון. כפועל יוצא, מומלץ לבחון היטב מבעוד מועד את שלושת מסלולי המיסוי ואת התקיימות התנאים להחלתם.

להלן מספר דגשים לבחירת מסלול המיסוי:

- כאשר ההכנסה מכלל דירות המגורים נמוכה מתקרת הפטור המסלול המועדף הוא כמובן מסלול הפטור.
- כאשר ההכנסה הכוללת גבוהה מתקרת הפטור על פי רוב מסלול המיסוי המועדף הוא מסלול ה- 10% או שילוב בין מסלולים (רלוונטי כאשר קיימת יותר מדירת מגורים אחת).
- כאשר סך ההכנסה מדירות המגורים גבוה מתקרת הפטור, מסלול הפטור אינו רלוונטי והמסלול המועדף הינו מסלול ה- 10% או שילוב של מסלול המס השולי ומסלול ה- 10%.
- לגבי דירות שנרכשו לאחרונה באמצעות הון זר מומלץ לבחון את מסלול המס השולי. לגבי דירות ישנות על פי רוב קיימת עדיפות למסלול הפטור או מסלול ה- 10%.

דגשים:

- ✓ ***לדעתנו, במידה ולנישום הכנסה חייבת במסלול הפטור (הכנסות שכר הדירה גבוהות מתקרת הפטור), היחיד רשאי לנכות חלק יחסי מההוצאות הכרוכות בדירה (כגון, חלק יחסי מהוצאות הפחת).***
- ✓ ***אין מניעה מדי שנה להחליף מסלול מס.***
- ✓ ***ראה גם לעיל, השפעת מסלול המס על חישוב השבח בעת מכירת דירת המגורים.***
- ✓ ***במידה והדירה אינה משמת למגורים נדרש המשכיר לנכות מס במקור בשיעור של 35%.***

4.5 מיסוי הכנסות מהשכרה בחו"ל

דירת מגורים בסעיף 4.4 לעיל כוללת רק דירת מגורים בישראל ובאזור. לעניין הכנסות מהשכרה של נדל"ן בחו"ל (לרבות מנכסים מסחריים) בידי יחיד, שאינן מגיעות לכדי "עסק", קיימים שני מסלולי מיסוי אלטרנטיביים, כדלהלן:

א. מסלול המס השולי

במסלול זה הכנסות השכירות חייבות במס בהתאם לשיעורי המס הרגילים. ליחיד יותרו הוצאות הכרוכות בהכנסה ויינתן זיכוי בגין מיסי חוץ (בכפוף להוראות הפקודה).

ב. מסלול ה- 15%

במסלול זה הכנסות השכירות חייבות במס בשיעור של 15%, ללא ניכוי הוצאות, למעט הוצאות פחת (סעיף 122א לפקודה). כמו כן, במסלול זה לא יינתן זיכוי בגין מיסי חוץ ששולמו.

<u>יישום</u>:

- ✓ ***מסלול ה- 15% חל גם על הכנסות יחיד מהשכרת נדל"ן מסחרי (ולא רק דירות מגורים).***
- ✓ ***אין מניעה לשלב בין המסלולים לגבי נכסים שונים.***
- ✓ ***אין מניעה, לדעתנו, מדי שנה לשנות מסלול מס.***
- ✓ ***ככל שסכום הפחת גבוה יותר ושיעור המס בחו"ל נמוך יותר, ביחס לישראל, כך גדלה העדיפות של מסלול ה- 15%.***

4.6 הקלות במס לעולים חדשים ותושבים חוזרים

במסגרת פרויקט "חוזרים הביתה ב- 60 לישראל", פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 168 והוראת שעה), התשס"ח – 2008 (להלן: "**התיקון**"). תכלית התיקון לעודד עלייה לישראל ולהשיב הביתה מאות אלפי ישראלים החיים בחו"ל, תוך מתן הקלות ממס והקלות מדיווח, לעולים חדשים, לתושבים חוזרים ולתושבים חוזרים ותיקים.

במסגרת התיקון, נקבע מעמד מיסוי חדש – תושב חוזר ותיק. "**תושב חוזר ותיק**", לעניין זה, הינו יחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ במשך 10 שנים רצופות לפחות. על מנת לעודד עלייה לישראל לרגל שנות ה- 60 למדינה, קובעת הוראת השעה כי בשנות המס 2007, 2008 ו-2009 "**תושב חוזר ותיק**" יהא יחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ במשך 5 שנים רצופות לפחות.

במסגרת התיקון, מעמדו של תושב חוזר ותיק והטבות המס להן הוא זכאי השתנו למעמד של עולה חדש.

תחילת התיקון הינה רטרואקטיבית החל מתחילת שנת 2007, אלא אם צוין אחרת.

להלן עיקרי ההקלות ממס ומדיווח שיחולו על עולה חדש ותושב חוזר ותיק (להלן ביחד: "עולה זכאי"):

א. פטור ממס לכל מקורות ההכנסה בחו"ל לתקופה של 10 שנים

הכנסותיו של "עולה זכאי" המופקות או הנצמחות מחוץ לישראל יהיו פטורות ממס למשך תקופה של 10 שנים מיום העלייה לישראל. יודגש כי הפטור חל על כל סוגי ההכנסה (לרבות רווחי הון), ובלבד שהופקו או נצמחו מחוץ לישראל.

ב. פטור מהגשת דוח למס בגין הכנסות ונכסים ממקור בחו"ל

יחיד שהוא "עולה זכאי" יהיה פטור מהגשת דוח מס הכנסה בגין הכנסות פטורות מחו"ל, ומהגשת הצהרת הון בגין נכסים פטורים בחו"ל וזאת למשך כל תקופת ההטבות.

יודגש כי, הכנסות מפעילות בישראל והשקעות מנכסים ישראלים, שיופקו לאחר עלייתו של היחיד לישראל, יהיו חייבים בדיווח ויתחייבו במס בהתאם להוראות החוק הרגילות.

ג. קביעת שנת הסתגלות

"עולה זכאי" יכול לבחור שלא להיחשב לתושב ישראל, לצורך הפקודה, במשך שנה אחת ממועד עלייתו או שובו לישראל, אם הודיע על בחירתו האמורה בתוך 90 ימים מיום הגעתו לישראל (או מועד פרסום התיקון, כמאוחר מביניהם) באמצעות טופס הודעה על שנת הסתגלות- טופס 1130. במידה ובסוף שנת ההסתגלות בחר היחיד להתיישב בישראל, תיחשב שנת ההסתגלות במניין תקופת ההטבות לה הוא זכאי.

ד. פטור ממס לחברה המנוהלת ונשלטת על ידי "עולה זכאי"

במשך תקופת ההטבות, חברה אשר "השליטה והניהול" בה מבוצע על ידי "עולה זכאי" תמשיך להיות כפופה למס בישראל רק בגין הכנסות שמקורן בישראל. משמע, חברה כאמור לא תסווג כתושבת ישראל רק בשל עליית בעלי מניותיה לישראל, וזאת למשך תקופת ההטבות.

לאור האמור לעיל, לצורך חישוב שיעור ההחזקה המינימאלי של תושבי ישראל בחברות זרות ("חברה נשלטת זרה" או "חברת משלח יד זרה"), שיעור החזקתם של עולים זכאים לא יילקח בחשבון. יצויין כי בהתאם לפקודה, יראו תושב ישראל שהוא בעל שליטה בחברה נשלטת זרה, כאילו קיבל כדיבידנד את חלקו היחסי ברווחים שלא חולקו בחברה הזרה.

כמו כן, במסגרת התיקון נקבעו תיקוני חקיקה נוספים כדלהלן:

א. הגדרת "תושב חוץ"

הגדרת תושב חוץ שבסעיף 1 לפקודה הורחבה כך שהיא תחול גם לגבי יחיד שהתקיימו בו כל אלה:

- הוא שהה מחוץ לישראל 183 ימים לפחות, בכל שנה, בשנת המס ובשנת המס שלאחריה.
- מרכז חייו לא היה בישראל, בשתי שנות המס שלאחר שנות המס האמורות בפסקה לעיל.

ב. "תושב חוזר"

החל מיום 1 בינואר 2009 "תושב חוזר", לעניין סעיף 14(ג) לפקודה, יוגדר כיחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ 6 שנים רצופות לפחות (טרם התיקון - 3 שנים).

לתושב חוזר כאמור הוענקו הטבות מס במסגרת התיקון שעיקרם כדלהלן:

- פטור ממס על הכנסות פאסיביות, שמקורן בנכסים מחוץ לישראל, למשך תקופה של 5 שנים מיום העלייה לישראל.
- פטור ממס על הכנסות מריבית ומדיבידנד שמקורן בנכסים מחוץ לישראל שהם ניירות ערך מוטבים, למשך תקופה של 5 שנים מיום העלייה לישראל.
- פטור ממס על רווח הון ממכירת נכס שרכש התושב החוזר מחוץ לישראל בתקופת היותו תושב חוץ, וזאת למשך תקופה של 10 שנים מיום העלייה לישראל. נכס, לעניין זה, לרבות נכסים מחוץ לישראל שהם ניירות ערך מוטבים.

"**ניירות ערך מוטבים**" מוגדרים כניירות ערך הנסחרים בבורסה בחו"ל שרכש התושב החוזר בתקופת שהותו מחוץ לישראל לאחר שחדל להיות תושב ישראל, המנוהלים בחשבון במוסד בנקאי וכן ניירות ערך הנסחרים בבורסה בחו"ל שרכש התושב החוזר מתוך הכנסה שהיא ריבית או דיבידנד שמקורם בניירות ערך מוטבים או הכנסה שהיא רווח הון ממניות שהן ניירות ערך מוטבים שהופקדה באותו חשבון.

יצוין כי תושב חוזר ותושב ישראל לראשונה זכאים להקלות מס נוספות.

במסגרת חוק המדיניות הכלכלית (חוק ההסדרים) לשנים 2011 ו- 2012 הוענק פטור ממס לעולה חדש ותושב חוזר על הכנסות מתמלוגים מסוימים, וזאת בכדי לעודד השבת מדענים לישראל, כמפורט להלן:

יחיד שהוא תושב חוזר או עולה חדש, שהוזמן בהיותו תושב חוץ לעבוד במוסד אקדמי או בבית חולים בישראל (להלן: "**המוסד**"), יהא זכאי לפטור ממס על הכנסות מתמלוגים מחברת היישום שבבעלות המוסד במשך חמש שנות מס.

הפטור יינתן על אותו חלק מהתמלוגים הנובע ממתן זכות השימוש במוצר לתושבי חוץ, בהתקיים התנאים הבאים:

1. היחיד שב או היה לתושב ישראל בתקופה שמיום 1.1.2011 ועד 31.12.2015.
2. היחיד התקשר בתוך שנתיים מתום שנת המס שבה עלה או חזר לישראל עם חברת היישום של המוסד לפיתוח מוצר.
3. המוצר מבוסס על מו"פ שאושר על ידי המדען הראשי.
4. ניתן אישור המנהל כי הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותה אינן מהמטרות העיקריות של ההסכם.

4.7 הקלות מס לתושבי חוץ

במטרה לעודד השקעות בישראל, תושבי חוץ זכאים להקלות מס משמעותית בישראל. להלן עיקרי הקלות המס לתושבי חוץ (למעט הקלות שנקבעו במסגרת אמנות מס):

א. פטור ממס על הכנסות ריבית מאג"ח הנסחרת בבורסה בישראל

בכדי לעודד תושבי חוץ להשקיע באגרות חוב הנסחרות בבורסה לני"ע בת"א, במסגרת סעיף 9(15ד) לפקודה ותקנות מס הכנסה, הוענק פטור מלא ממס לתושבי חוץ על הכנסות ריבית (לרבות דמי ניכיון והפרשי הצמדה) מאג"ח הנסחרות בבורסה בישראל, ובלבד שההכנסה אינה במפעל הקבע של תושב החוץ בישראל. תחולת ההקלה על ריבית המשולמת החל מיום 1 בינואר 2009.

בחודש יולי 2011 פורסם תיקון לתקנות מס הכנסה (פטור ממס לריבית המשתלמת על מלווה מדינה), התשע"א- 2011, לפיו לא יחול פטור ממס לתושבי חוץ על ריבית מאג"ח של מדינת ישראל שמועד פדיונם אינו עולה על 13 חודשים מלאים מיום הוצאתם, הנסחרים בבורסה בישראל.

תחילת התיקון על ריבית שנצמחה מיום 7 ביולי 2011 ואילך (חלוקה לינארית לגבי אג"ח מדינה כאמור שנרכשו לפני מועד התחילה). **להרחבה ראה חוזר מיסים 4.11.**

"**תושב חוץ**" לעניין זה הינו מי שהוא תושב חוץ ביום קבלת הריבית, למעט אחד מאלה:

1. בעל מניות מהותי כהגדרתו בסעיף 88, בחבר בני האדם המנפיק;
2. קרוב כהגדרתו בפסקה (3) להגדרה "קרוב" שבסעיף 88, של חבר בני האדם המנפיק;
3. מי שעובד בחבר בני האדם המנפיק, נותן לו שירותים, מוכר לו מוצרים, או שיש לו יחסים מיוחדים אחרים עמו, אלא אם כן הוכח להנחת דעתו של פקיד השומה ששיעור הריבית או דמי הניכיון, לפי העניין, נקבע בתום לב ובלי שהושפע מקיומם של יחסים כאמור בין תושב החוץ לבין חבר בני האדם המנפיק.

ב. פטור ממס על רווח הון ממכירת נייר ערך לא סחיר

במסגרת תיקון 169 לפקודה, תוקן סעיף 97(ב3) לפקודה וניתן, במסגרת הוראת קבע, פטור ממס על רווח הון בידי תושב חוץ במכירת נייר ערך של חברה תושבת ישראל, או במכירת זכות בחבר בני אדם תושב חוץ שעיקר נכסיו הם זכויות, במישרין או בעקיפין, בנכסים הנמצאים בישראל, זאת בהתקיים התנאים הבאים: (א) רווח ההון אינו במפעל קבע שלו בישראל, (ב) הרכישה של נייר הערך לא היתה מקרוב ולא חלו לגביה הוראות חלק ה2 או הוראות סעיף 70 לחוק מיסוי מקרקעין, (ג) נייר הערך לא נסחר בבורסה בישראל במועד המכירה (לגבי רווח הון מניירות ערך סחירים ניתן פטור ספציפי במסגרת סעיף 97(ב2) לפקודה).

הפטור לא יחול על רווח הון במכירת נייר ערך של חברה שביום רכישתו ובשנתיים שקדמו למכירתו, עיקר שווים של הנכסים שהיא מחזיקה, במישרין או בעקיפין, הם זכויות במקרקעין או זכויות באיגוד מקרקעין.

יצוין כי גם טרם התיקון תושב חוץ היה פטור מרווח הון כאמור אולם זאת בכפוף לסייגים רבים.

כמו כן, נקבע בתיקון כי ההקלה הנ"ל תחול גם על עולה חדש ותושב חוזר ותיק, אם במועד רכישת נייר הערך הוא היה תושב חוץ. התיקון חל על רווח הון ממכירת נייר ערך שנרכש ביום 1 בינואר 2009 ואילך.

ג. פטור ממס על רווח הון מנייר ערך סחיר בישראל ומעסקה עתידית

פטור ממס על רווח הון מנייר ערך סחיר בבורסה בישראל אם רווח ההון אינו ב"מפעל הקבע" שלו בישראל. כמו כן, רווח הון מעסקה עתידית הנסחרת בבורסה פטור ממס, בכפוף לתנאים מסוימים.

במסגרת תיקון מס' 186 לפקודת מס הכנסה, התשע"ב-2011 (להלן: "**התיקון**"), בוטל הפטור ממס רווחי הון, שנקבע בסעיף 97(ב2) לפקודה, לתושבי חוץ בגין השקעה ישירה או עקיפה באג"ח (לרבות מק"מ) לטווח קצר של מדינת ישראל (לרבות בערבות מדינת ישראל) הנסחרים בבורסה לניירות ערך בישראל. אג"ח לטווח קצר מוגדרות כאג"ח שמועד פדיונם אינו עולה על 13 חודשים מלאים מיום הוצאתם. **להרחבה ראה חוזר מיסים 4.11.**

האמור חל גם על עסקה עתידית שנכס הבסיס שלה הוא אג"ח מדינה לזמן קצר. תחילת התיקון מיום 16 בדצמבר 2011.

יצוין לעניין זה כי מרבית אמנות המס עליהם חתומה ישראל פוטרות תושבי חוץ ממס על רווחי הון, וכידוע אמנות המס גוברות על הדין הפנימי.

ד. פטור ממס על רווח הון מנייר ערך של חברה תושבת ישראל הנסחר בחו"ל

פטור ממס על רווח הון מנייר ערך של חברה תושבת ישראל הנסחר בבורסה בחו"ל אם רווח ההון אינו ב"מפעל הקבע" שלו בישראל ובכפוף לתנאים שנקבעו בתקנות.

ה. פטור ממס על הפרשי שער

פטור ממס על הפרשי שער על הלוואה שנתן תושב חוץ, למעט הלוואה שניתנה על ידי "מפעל הקבע" שלו בישראל.

ו. פטור ממס על ריבית מפיקדון מט"ח

פטור ממס על ריבית מפיקדון מט"ח בתאגיד בנקאי או אצל החשב הכללי, בכפוף לתנאים מסוימים.

ז. עיתונאי חוץ וספורטאי חוץ

עיתונאי חוץ וספורטאי חוץ זכאים להטבות מס משמעותיות.

<u>דגשים והערות:</u>

- ✓ ***הרשימה לעיל אינה כוללת הטבות מס להן עשויים להיות זכאים תושבי חוץ מכוח אמנות מס עליהן חתומה ישראל.***
- ✓ ***הקלות המס להן זכאים תושבי חוץ מהוות כר נרחב לתכנוני מס עבור תושבי ישראל להן קרוב תושב חוץ.***

4.8 חובת הגשת דוח שנתי מקוון ליחידים

בהתאם לסעיף 131 (ב2)(1) לפקודת מס הכנסה, יחיד החייב בהגשת דוח שנתי שיש לו הכנסה באותה שנה מעסק, ממשכורת או מחקלאות (הכנסה לפי סעיף 2(1), 2(2) או 2(8) לפקודה) יגיש את הדוח באופן מקוון (באמצעות האינטרנט או שע"מ). על פי הודעת רשות המסים, יחיד כאמור לעיל שלא יגיש דוח מקוון ולא יגיש אותו חתום עם כל הצרופות והמסמכים הרלוונטיים לפקיד השומה, יראוהו כמי שלא הגיש דוח.

במסגרת תקנות מס הכנסה הוענק פטור פטור מהגשת דוח מקוון, כדלהלן: (א) ליחידים שהכנסתם השנתית (קרי מחזור או משכורת) מחקלאות, ממשלח יד, ומעבודה אינה עולה על 76,710 ש"ח, ושהכנסתם ביחד עם בן הזוג אינה עולה על 153,420 ש"ח, ו- (ב) ליחיד שהוא ובן זוגו הגיעו לגיל פרישה. ההקלות הללו לא יחולו על מי שהוא בעל שליטה כהגדרתו בפקודת מס הכנסה ומי שדרש מס הכנסה שלילי.

יצוין כי ההקלה האמורה פוטרת את האוכלוסיות שנקבעו מחובת הגשת דוח מקוון ולא מחובת הגשת הדוח השנתי כנדרש מפקודת מס הכנסה.

4.9 ביטוח לאומי לעצמאים

המוסד לביטוח לאומי מבחין בין שלושה סוגי מבוטחים, כדלהלן: (א) שכיר, (ב) עצמאי, (ג) מי שאינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי.

עובד עצמאי חייב בדמי ביטוח על הכנסות מעסק, משלח יד ומחקלאות (סעיפים 2(1) ו- 2(8) לפקודה), ואילו עובד שכיר חייב בביטוח לאומי בגין הכנסות מעבודה (סעיף 2(2) לפקודה). בנוסף עשוי להיות מבוטח שכיר או עצמאי חייב במס על הכנסות אחרות (הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודה, אשר אינה הכנסה כשכיר או כעצמאי), כמפורט להלן. מי שאינו עובד עצמאי או עובד שכיר חייב בביטוח לאומי מכל המקורות שבסעיף 2 לפקודה (למעט אם נקבע פטור ספציפי). יודגש כי רווח הוני אינו חייב בדמי ביטוח.

4.9.1 מיהו עצמאי לצורך ביטוח לאומי

עצמאי לצורך ביטוח לאומי הוא מי שמתמלאים לגביו התנאים שבאחת משלושת החלופות שלהלן:

(א) עוסק במשלח ידו לפחות 12 שעות בשבוע והכנסתו החודשית אינה פחותה מ- 15% מהשכר הממוצע (כ- 1,245 ש"ח בשנת 2011).

(ב) עוסק במשלח ידו לפחות 20 שעות בשבוע ללא קשר לגובה ההכנסה; או

(ג) הכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מ- 50% מהשכר הממוצע (כ- 4,153 ש"ח בשנת 2011) ללא קשר להיקף שעות עיסוקו במשלח ידו.

על העובד העצמאי להירשם במוסד לביטוח לאומי מיד עם תחילת הפעלת עסקו. עובד עצמאי שנפגע בעבודה יהיה זכאי לגמלאות נפגעי עבודה רק אם בזמן הפגיעה היה רשום במוסד לביטוח לאומי כעובד עצמאי ושילם דמי ביטוח.

<u>דגשים ויישום:</u>

- ✓ ***יזם נדרש לבחון עם תחילת פעילותו העסקית האם הינו "עצמאי" לצורך ביטוח לאומי. יודגש כי יחיד הרשום כ"עוסק" לצורך מע"מ אינו בהכרח עצמאי לעניין ביטוח לאומי.***
- ✓ ***עוסקים אשר אינם בגדר עצמאים לצורך ביטוח לאומי נדרשים לבחון האם חל שינוי בהיקף או בסוג פעילותם המחייב רישום כעצמאים לצורך ביטוח לאומי.***
- ✓ ***במידה והיזם אינו בגדר "עצמאי" הכנסתו מעסק חייבת בדמי ביטוח כ"הכנסה אחרת", למעט הכנסה שאינה עולה על 25% מהשכר הממוצע במשק (ראה להלן).***

4.9.2 שיעורי ביטוח לאומי (לרבות דמי בריאות) לעצמאים בשנת 2011

להלן שיעורי דמי ביטוח לעצמאים בשנת 2011:

מופחת (*)	9.82%
רגיל (**)	16.23%

(*) עד 60% מהשכר הממוצע במשק - בשנת 2011 – 4,983 ש"ח (בשנת 2010 - 4,809 ש"ח).
בניגוד למס הכנסה, בביטוח לאומי קיימת הכנסה מינימאלית לתשלום דמי ביטוח, בסך של 25% מן השכר הממוצע לחודש (2,076 ש"ח נכון לשנת 2011). דהיינו, עצמאי ללא הכנסה או שהכנסתו נמוכה מהסכום המינימלי ישלם דמי ביטוח כאילו היתה הכנסתו הסכום המינימלי.

(**) בגין רווח מעל 60% מהשכר הממוצע במשק ועד התקרה לתשלום דמי ביטוח, כדלהלן:
עד ליום 1.8.2009 - חמש פעמים השכר הממוצע – 38,415 ש"ח לחודש.
מיום 1.8.2009 ועד לתום שנת 2010 – 79,750 ש"ח לחודש.
בשנת 2011 - כ- 64 אלפי ש"ח לחודש (8 פעמים השכר הממוצע).
מיום 1.1.2012 בהתאם לחוק לשינוי נטל המס- כ- 41 אלפי ש"ח בחודש (כ-5 פעמים השכר הממוצע).

הפחתת התקרה לתשלום ביטוח לאומי החל משנת 2012

במסגרת החוק לשינוי נטל המס, הוקטנה תקרת ההכנסה המרבית לעניין תשלום דמי ביטוח לאומי (לרבות דמי בריאות) מ-8 פעמים הסכום הבסיסי, בשנת 2011, ל-5 פעמים הסכום הבסיסי (כ- 41 אלפי ש"ח בחודש). דהיינו, החל משנת 2012 יחיד לא יהא חייב בתשלום דמי ביטוח בגין הכנסה העולה על 41 אלפי ש"ח בחודש. עם זאת, יצוין כי הכנסה כאמור כיחיד תהיה חייבת במס בידי יחיד בשיעור של 48%.

4.9.3 עצמאים הפטורים מתשלום דמי ביטוח

פטורים מתשלום דמי ביטוח לענפי הביטוח השונים, אך חייבים בתשלום לענף נפגעי עבודה בלבד מי שנמנים עם אחד מאלה:

- ✓ עובד עצמאי אשר טרם מלאו לו 18 שנה.
- ✓ מי שאינו תושב ישראל והוא עובד עצמאי בישראל.
- ✓ עובד עצמאי שהוא נכה עבודה בעל דרגת נכות יציבה של 100% ומקבל קצבה לפי חוק ביטוח נפגעי עבודה.
- ✓ עובד עצמאי שהוא נכה בעל דרגת נכות יציבה של 75% לפחות ומקבל קצבה לפי חוק ביטוח נכות.
- ✓ עובד עצמאי שהוא נכה בעל דרגת נכות כללית זמנית של 75%, שנה לפחות.

4.9.4 ייחוס הכנסות מעבודה בין בני זוג העובדים בעסק משותף

הוראות מס הכנסה בנושא חישוב נפרד או מאוחד אינן משפיעות במישרין על אופן הדיווח לביטוח, הואיל והנושא מוסדר במפורש בתקנה 24 לתקנות הביטוח הלאומי[*]. בהתאם לתקנה, יש לייחס הכנסות בני זוג העובדים בעסק משותף לכל אחד מבני הזוג, במידה ולא מתקיימים יחסי עובד-מעביד, בהתאם להצהרתם ובכפוף לסייגים המפורטים בתקנה.

במידה ושני בני הזוג עצמאיים ולא קיימת תלות במקורות הכנסה, התקנה אינה חלה.

4.9.5 מיסוי שכר דירקטורים

שכר דירקטורים אינו בגדר הכנסה מעסק ואינו בגדר הכנסת עבודה (לא מתקיימים יחסי עובד מעביד). בפסיקה נקבע כי מקור ההכנסה הינו סעיף 2(10) לפקודה (הכנסה אחרת). כפועל יוצא, עד לשנת 2007, עובד שכיר ו/או עובד עצמאי לו הכנסות (גם) כדירקטור פטור מביטוח לאומי בגין הכנסות אלה. כך גם נקבע בחוזר ביטוח לאומי מס' 220/04.

במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון 103 לחוק הביטוח לאומי (להלן: "**התיקון**"), הכולל שינויים משמעותיים בחבות בדמי ביטוח, וביניהם, הטלת דמי ביטוח על הכנסות פאסיביות.

בהתאם לתיקון, תחול חובת תשלום דמי ביטוח על "הכנסת אחרת" (ראה הגדרה להלן) של המבוטח, גם אם הכנסתו האחרת נמוכה ממחצית סך הכנסותיו. אולם, הכנסה פאסיבית שאינה עולה על סך של 25% מהשכר הממוצע במשק (כ- 25 אלפי ש"ח לשנה) לא תובא בחשבון והיא תהיה פטורה מתשלום דמי ביטוח.

שיעור דמי הביטוח אשר יחול על ההכנסות הפאסיביות הינו 12%.

לדוגמה, הכנסתו הממוצעת של מבוטח עצמאי הינה כ- 17,000 ש"ח בחודש. למבוטח הכנסה נוספת שנתית משכר דירקטורים בסך של 72,000 ש"ח (הכנסה אחרת/פאסיבית). טרם התיקון ההכנסה האחרת הייתה פטורה ממס הואיל והיא הייתה נמוכה מהכנסתו האקטיבית (כעצמאי). משנת 2008 הכנסתו האחרת חייבת בדמי ביטוח, כדלהלן: 24,912 ש"ח (לשנה) - פטורים (עד 25% מהשכר הממוצע); יתרה – חייבת.

[*] תקנות הביטוח הלאומי (הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח), התשל"א-1971.

4.9.6 דמי ביטוח בגין הכנסות פאסיביות

בהתאם לתיקון 103 לחוק הביטוח הלאומי, שתחילתו מיום 1 בינואר 2008, תחול חובת תשלום דמי ביטוח על הכנסות פאסיביות, ללא תלות בהכנסות המבוטח מעבודה (לרבות עסק), אלא אם כן נקבע פטור ספציפי להכנסה (ראה לעיל הכנסות פאסיביות הפטורות מדמי ביטוח).

עד לפרסומו של התיקון, ובהתאם לתקנות הביטוח הלאומי (הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח), התשל"א-1971, ככלל, הכנסות פאסיביות (כגון, דיבידנדים, דמי שכירות, שכר דירקטורים במקרים מסוימים וכדומה) היו פטורות מדמי ביטוח במידה והן שוות או נמוכות מההכנסה ממשלח יד או מעבודה, ובכפוף לתקרה הקבועה בחוק לתשלום דמי ביטוח.

החל משנת 2008 מוגדר בחוק הביטוח לאומי מושג חדש: **"הכנסה אחרת"**. הכנסה אחרת מוגדרת כהכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה, אשר אינה הכנסה מעבודתו של המבוטח כעובד שכיר ואינה הכנסה מעבודתו כעובד עצמאי.

בהתאם לתיקון, תחול חובת תשלום דמי ביטוח על הכנסתו האחרת של המבוטח, גם אם הכנסתו האחרת נמוכה ממחצית סך הכנסותיו. אולם, הכנסה פאסיבית שאינה עולה על סך של 25% מהשכר הממוצע במשק (כ- 25 אלפי ש"ח לשנה) לא תובא בחשבון והיא תהיה פטורה מתשלום דמי ביטוח.

לאור האמור לעיל, הכנסות פאסיביות שלגביהן לא נקבע פטור ספציפי בחקיקה יהיו חייבות בדמי ביטוח (בכפוף לתקרה לתשלום דמי ביטוח). התיקון קובע כי שיעור דמי הביטוח אשר יחול על ההכנסות הפאסיביות החל משנת 2008, הינו 12%. יובהר כי רווח הון אינו חייב בדמי ביטוח.

לדוגמה, הכנסתו הממוצעת של מבוטח עצמאי הינה כ- 10,000 ש"ח בחודש. למבוטח הכנסה נוספת מהשכרת חנות בישראל בסך של 9,000 ש"ח בחודש (הכנסה אחרת/פאסיבית). טרם התיקון ההכנסה האחרת הייתה פטורה ממס הואיל והיא הייתה נמוכה מהכנסתו האקטיבית (כעצמאי). משנת 2008 הכנסתו האחרת חייבת בדמי ביטוח, כדלהלן: 2,076 ש"ח לחודש- פטורים (עד 25% מהשכר הממוצע); יתרה – חייבת.

דוגמה נוספת, לשכיר הכנסה שנתית בסך של 200,000 ש"ח. בנוסף לשכיר הכנסה שנתית כדירקטור בסך של 70,000 ש"ח. טרם התיקון הכנסה זו הייתה פטורה מדמי ביטוח (בהנחה שמדובר בהכנסה פסיבית). למן שנת 2008 הכנסה זו חייבת בדמי ביטוח (החלק מעל 25% מהשכר הממוצע), כדלהלן: פטור- 24,912 ש"ח; חייב – 45,088 ש"ח.

דוגמה נוספת, למבוטח משכורת בסך של 10,000 ש"ח לחודש (120,000 ש"ח בשנה). כמו כן, למבוטח הכנסה כעצמאי בסך של 30,000 ש"ח בשנה. לצורך ביטוח לאומי המבוטח אינו מוגדר עצמאי מכיוון שהיקף עבודתו, נניח, הוא 10 שעות בשבוע. לכן, הכנסתו כעצמאי מוגדרת כהכנסה אחרת. בהתאם, ההכנסה כעצמאי מעל 25% מהשכר הממוצע במשק חייבת בדמי ביטוח, בשיעור של 12%, יתרת ההכנסה כעצמאי פטורה מדמי ביטוח.

4.9.7 הכנסות פאסיביות הפטורות מדמי ביטוח (למן תיקון 103 לחוק)

(א) הכנסות מדיבידנד, שנקבע לגביהן חל שיעור מס מוגבל בהתאם לסעיף 125ב לפקודה. יודגש כי הפטור הנ"ל חל גם על הכנסות מדיבידנד בידי בעל שליטה. **לדוגמה,** מבוטח הינו בעל שליטה בחברה ושכרו הינו 10,000 ש"ח לחודש. החברה בשליטתו החליטה לחלק דיבידנד מדי רבעון בסך של 50,000 ש"ח. הכנסותיו של בעל השליטה מדיבידנד פטורות מדמי ביטוח.

(ב) הכנסות ריבית ודמי ניכיון, שנקבע לגביהן שיעור מס מוגבל, בהתאם לסעיפים 125ג(ב) ו- (ג) לפקודה.

(ג) הכנסות מדמי שכירות, שחל לגביהן שיעור מס מוגבל בהתאם לסעיפים 122 ו- 122א לפקודה. לאמור, הכנסה מדמי שכירות מהשכרת דירת מגורים בישראל (במסלול ה- 10%) והכנסה מדמי שכירות מהשכרת מקרקעין מחוץ לישראל, לפי סעיף 122א, תהיינה פטורות מדמי ביטוח. כמו כן, בהתאם לחוות דעת משפטית הכנסות מהשכרת דירת מגורים בישראל פטורות מדמי ביטוח (ללא תקרה).

(ד) כל הכנסה פאסיבית אחרת, שאינה הכנסה כעובד שכיר או כעצמאי, הפטורה ממס לפי כל דין, למעט הכנסה מפנסיה מוקדמת כהגדרתה בחוק הביטוח הלאומי, ולמעט הכנסות שיקבעו על ידי שר האוצר.

4.9.8 דגשים לקראת תום שנת המס 2011

(א) הקדמת מועד תשלום המקדמות לחודש דצמבר;

מומלץ לעצמאים לשלם את מקדמות חודש דצמבר לביטוח לאומי עד ליום 31.12.2011 בכדי ליהנות מניכוי של 52% מסכום דמי הביטוח הלאומי (לא כולל דמי בריאות) כבר בשנת 2011.

(ב) בחינת נאותות מעמד המבוטח בביטוח לאומי;

מעמד היחיד לצורך ביטוח לאומי נקבע בהתאם להצהרת המבוטח. יש לבחון נאותות ההצהרה, על מנת להימנע משלילת גמלאות ותשלום ביתר.

(ג) בחינת חלוקת הכנסות לבני זוג העובדים בעסק משותף;

(ד) בחינת תשלום דמי ביטוח בגין הכנסה אחרת;

(ה) בחינת סיווג מקור ההכנסה – הכנסה הונית או הכנסה פירותית.

4.10 הפרשות סוציאליות

הפקדות בקופות גמל (לרבות: קרנות פנסיה, קופות ביטוח וקרנות השתלמות) מזכות בהטבות מס משמעותיות (ניכוי או זיכוי מס), בכפוף לתקרה, הן במועד ההפקדה והן במועד משיכת הכספים (כדין). למותר לציין כי קבלת הטבות המס כפופה לקיומה של חבות במס.

4.10.1 הטבות מס בגין הפקדות לקופות גמל (למעט קרנות השתלמות)

ביום 1 בינואר 2007 אושר תיקון מס' 153 לפקודה. התיקון מתייחס לאופן חישוב הניכוי והזיכוי בשל הפקדות לקופ"ג לתגמולים או לקיצבה (סעפים 47 ו- 45א') לפקודה. במסגרת התיקון הורחבו הטבות המס ל"עמית מוטב".

"**עמית מוטב**" מוגדר כיחיד שבשל הכנסתו שולמו בעדו, בשנת המס, סכומים לקופת גמל לקצבה, בסכום שלא פחת מ-16% מסך כל השכר הממוצע במשק באותה שנת מס (נכון לשנת 2011 – 15,949 ש"ח). במקרה של שכיר יש לכלול את סך ההפקדות לקופת גמל לקצבה כולל את הפקדות המעביד למרכיב פיצויים והתגמולים.

"**עמית יחיד**" – מוגדר כיחיד, שאינו עמית מוטב, שמתקיים לגביו אחד מאלה:

(1) הוא נולד לפני שנת 1961;

(2) היתה לו, בשנת המס, הכנסת עבודה שבשלה הוא זכאי לקצבה על פי דין או חוזה;

החל משנת 2008, בהתאם לתיקון מספר 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), **כל** קופות הגמל הן קופות גמל לקצבה. כמו כן, הטבות המס לפי סעיפים 45א ו- 47 לפקודה יינתנו רק בשל הפקדות הנישום ובן זוגו. יחד עם זאת, "עמית מוטב" רשאי להפקיד סכומים גם עבור ילדו שמלאו לו בשנת המס 18 שנים.

כמו כן, במסגרת תיקון 3 כאמור תוקן סעיף 45א לפקודה ונקבע זיכוי אחיד בשיעור של 35% על הפקדות לקופות גמל, למעט בגין מרכיב הריסק בפוליסת ביטוח חיים לגביו נותר שיעור הזיכוי על 25%.

למיטב ידיעתנו, בכוונת רשות המיסים לבצע תיקון חקיקה מקיף בכל הקשור להטבות המס בהפקדות לקופות גמל, כאשר תכלית החקיקה המתקנת לפשט את הנושא.

להלן טבלה מרכזת של הנחות סוציאליות לשנים 2011 ו- 2010	2011	2010
	ש"ח	ש"ח
תקרת הכנסה מזכה שאינה הכנסת עבודה	139,200	136,800
תקרת הכנסה מזכה שהיא הכנסת עבודה (סעיף 47)	98,400	97,200
תקרת שכר עבודה להפקדות מעביד – קיצבה (סעיף 47(א)(5)(2))	393,600	388,800
תקרת סכום מענק פטור לשנת עבודה (סעיף 9(7א)(א))	11,650	11,390
תקרת סכום מענק מוות פטור לשנת עבודה (סעיף 9(7א)(ב))	23,300	22,800
הפרשה לפיצויים ולקצבה בשל בעל שליטה	11,650	11,390
"קיצבה מזכה" חודשית שעד 35% ממנה פטורים ממס (סעיף 9א(א))	7,990	7,810

4.10.2 ביטוח חיים

בהתאם לסעיף 45א(א)(1), יחיד תושב ישראל (שכיר או עצמאי), זכאי לזיכוי מס בשיעור של 25% מן הסכומים ששילם הוא או בן זוגו לביטוח חייו או חיי בן זוגו, עד תקרה של 5% מההכנסה המזכה.

4.10.3 אובדן כושר עבודה

החל משנת 2008, פרמיות לביטוח אובדן כושר עבודה בגין הכנסה מעסק או עבודה, יותרו בניכוי בסכום של עד לשיעור של 3.5% מאותה הכנסה, ובלבד שהביטוח שנרכש הוא "ביטוח מועדף".

הניכוי לא יינתן בגין הכנסה העולה על ארבע פעמים השכר הממוצע במשק.

במטרה למנוע כפל הטבות מס, נקבע כי מהשיעור האמור (3.5%) יופחת השיעור הנוסף שהופקד לקופת הגמל על ידי המעביד העולה על שיעור של 4% ממשכורתו של העובד.

להמחשת טכניקת החישוב לעיל, ראה חוזר מס הכנסה מחודש ספטמבר 2008 – "חישוב ההוצאה בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה".

4.10.4 קרנות השתלמות

קרן השתלמות הינה סוג של קופ"ג ומטרתה הראשונית היא עידוד השתלמויות. ברם, הפקדות לקרן השתלמות מזכות בהטבות מס משמעותיות (עצמאי – ניכוי; שכיר- אי זקיפת שווי), אף אם הכספים אינם מיועדים להשתלמות. בניגוד לקופ"ג אחרות, כספים שנצברו בקרן השתלמות ניתנים למשיכה בחלוף 6 שנים בלבד ממועד ההפקדה הראשוני, ולעיתים אף מוקדם יותר. למעשה, החל משנת 2006 קרן השתלמות הינה אפיק החיסכון היחיד אשר מעניק הטבות מס ואינו בגדר חיסכון לגיל פרישה, הן לשכירים והן לעצמאים.

4.10.4.1 ריכוז סכומים

	ש ״ ח
שכירים:	
תקרת ההכנסה השנתית להפרשות	188,544
שכיר (למעט בעל שליטה):	
תשלום המעביד לצורך קבלת ניכוי (7.5%)	14,141
תשלום העובד (2.5%)	4,714
שכיר בעל שליטה (*):	
תשלום המעביד לצורך קבלת ניכוי (4.5%)	8,484
תשלום בעל השליטה (1.5%)	2,828

(*) הפרשות מעביד בשל בעל שליטה מעל 4.5% ועד 7.5% ממשכורת שאינה עולה על 188,544 ש״ח לא תותרנה בניכוי למעביד, אולם גם לא תיחשבנה כהכנסה בידי בעל השליטה (בכפוף לתשלום מקביל של שליש לפחות על ידי בעל השליטה).

עצמאים:	
תקרת ההכנסה השנתית להפרשות	249,000
תשלום מירבי לצורך קבלת ניכוי (7%)	17,430
ניכוי מקסימלי (4.5%)	11,205

הערות ודגשים

- ***השכר הקובע של שכיר יקבע לפי סך כל הכנסתו ממשכורת, ולא על פי השכר מכל מקום עבודה בנפרד.***
- ***שיעור ההפרשה לגבי עובדי הוראה הינו 8.4% מעסיק ו- 2.8% עובד.***
- ***קיימת מגבלה על תשלומים לקרן השתלמות של עצמאי שהוא גם שכיר. לנישום כאמור סך ההכנסה לצורך ניכוי הינה הנמוך מבין אלה: (א) הכנסת הנישום מעסק או ממשלח יד, (ב) 249,000 ש״ח לשנה, בניכוי המשכורת בגינה הפקיד המעביד, אם בכלל, לקרן השתלמות.***
- ***שכר לעניין הפרשות לקרן השתלמות כוללות מורכבות מהכנסת עבודה, למעט תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו, שכר שעות נוספות ותשלומים בשל מאמץ מיוחד או אירוע מסויים.***

4.10.4.2 משיכת כספים

משיכת כספים מקרן השתלמות פטורה ממס בהתקיים אחד התנאים להלן: (א) בחלוף 6 שנים ממועד ההפקדה הראשון, (ב) אם הגיע העמית לגיל פרישה - אם חלפו 3 שנים ממועד ההפקדה הראשון בקרן, (ג) במידה והכספים מיועדים לצורך השתלמות - אם חלפו 3 שנים ממועד ההפקדה הראשון, או (ד) עם פטירת העמית.

4.11 פריסת מענק פרישה והפרשי שכר למספר שנות מס

הכנסות יחיד, ככלל, חייבות במס במועד קבלתן (בסיס מזומן). עיקרון זה עשוי ליצור עיוותי מס, לדוגמה, כאשר עובד מקבל שכר בגין שנים קודמות. שהרי, שיעור המס בישראל מדורג - ככל שההכנסה גבוהה יותר כך שיעור המס גדל (עד מקסימום של 45% כיום).

בכדי לצמצם את עיוותי המס הנ"ל, נקבע כי לבקשת עובד ניתן יהא לחלק שכר בגין שנים קודמות (לרבות: פדיון חופשה, מענק פרישה, מענק עקב מוות וסכומי היוון קצבה) על פני שנות העבודה שבגינן שולם השכר, אך לא יותר משש שנות מס. יתר על כן, מענק פרישה, מוות וסכומי היוון קצבה ניתן לפרוס קדימה - על פני שנות המס הבאות.

מענק פרישה בגובה השכר האחרון של העובד כפול שנות עבודתו פטור ממס, בכפוף לתקרה בסך של 11,650 ש"ח לשנת עבודה (בשנת 2010 – 11,390 ש"ח). יחד עם זאת, למנהל רשות המיסים סמכות להגדיל את סכום הפטור. בהתאם לסמכות זו, נקבע כי עובד שאין לו זכויות לפנסיה מקיפה או ביטוח גמלה, יהא זכאי לפטור ממס עד לשיעור של 150% ממשכורתו החודשית האחרונה כפול שנות עבודתו, אך לא יותר מתקרת הפטור לעיל (11,650 ש"ח לשנת עבודה). שיעורי המס החלים על סכום מענק הפרישה החייב במס הינם על פי שיעורי המס הרגילים (דהיינו, בהתאם למדרגות המס) בשנת המס בה התקבל המענק. יצוין כי קיימת עמדה לפיה מענק פרישה הינו הכנסה הונית, ומשכך חייב במס רווח הון. עמדה זו לאחרונה נדחתה על ידי בית המשפט.

יחד עם זאת, בהתאם לסעיף 8(ג) לפקודה, ניתן לפרוס מענק פרישה על פני שנות העבודה אשר בגינן משולם מענק הפרישה, אך לא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנה שבה התקבל המענק. יתר על כן, ניתן לפרוס מענק פרישה חייב במס גם על פני מספר שנות מס קדימה, באישור מס הכנסה ובהתאם לתנאים שיקבעו. לעניין זה, מנהל רשות המיסים קבע כי לכל ארבע שנות עבודה ניתנת שנת פריסה אחת. שנת הפרישה תיכלל גם היא בשנות הפריסה. אולם, אם הפרישה הייתה בתקופת 3 החודשים האחרונים של שנת המס, תיקבע השנה הראשונה לפריסה לשנה הראשונה לאחר שנת הפרישה.

פריסה קדימה או אחורה של מענק פרישה עשויה להקטין משמעותית את החבות במס. שהרי, באמצעות פריסת ההכנסה, סכום מענק הפרישה החייב יצטרף להכנסתו החייבת של העובד בשנות הפריסה ובכך יהנה ממדרגות המס באותן השנים. פריסת הכנסה קדימה מחייבת הגשת דוחות למס הכנסה לאותן שנים.

יש לציין כי ניתן לפרוס לשנות המס הקודמות (פריסה אחורה), בנוסף למענק פרישה, גם הפרשי-שכר, דמי-פדיון חופשה, והחלק החייב במס של היוון קצבה או מענק עקב מוות. הפרשי שכר ניתן לפרוס לשנים שאליהן הם מתייחסים, אך לא יותר משש שנות-מס המסתיימות בשנה שבה התקבלו. דמי פדיון חופשה ניתן לפרוס בחלקים שווים לתקופה שלא תעלה על שש שנים המסתיימת בשנה שבה התקבלו, אך לא יותר ממספר שנות העבודה.

4.12 החזרי מס לשכירים

בהתאם לתקנות מס הכנסה (פטור מהגשת דין וחשבון), התשמ"ח-1988, (להלן: "**התקנות**"), ככלל, יחידים (שאינם בעלי שליטה) שהכנסתם אינה מעסק או משלח יד ושנוכה מהכנסותיהם מס במקור בשיעור המרבי על פי סעיף 164 לפקודה, פטורים מהגשת דוח. כפועל יוצא, חלק גדול מאוכלוסיית השכירים בארץ אינו חייב ואינו מגיש דוחות למס הכנסה. אולם, במקרים לא מעטים שכירים זכאים להחזרי מס, אם משום שלא תבעו הוצאות או זיכויים ואם משום שנוכה במקור מס ביתר מהכנסותיהם.

בהערת אגב, נציין כי בהתאם לסעיף 17 לפקודה אין מניעה שאדם (בין אם חברה, בין אם שכיר ובין אם עצמאי) ינכה הוצאות שהוצאו ביצור הכנסה, כדלקמן: *"לשם בירור הכנסתו החייבת של אדם ינוכו, זולת אם הניכוי הוגבל או לא הותר על פי סעיף 31 – יציאות והוצאות שיצאו כולן בייצור הכנסתו בשנת המס ולשם כך בלבד, לרבות..."* [*]

היקף המקרים בהם שכירים זכאים להחזרי מס גדל בעקבות הרפורמה במס אשר, בין היתר, הטילה מס על רווחים של יחידים בשוק ההון.

להלן מספר דוגמאות לנסיבות בהן שכיר עשוי להיות זכאי להחזר מס:

(1) שכיר אשר לא קיבל את מלוא נקודות הזיכוי, לרבות בגין, לימודי תואר, עולה חדש, בן זוג עובד, נטול יכולת וכו'.

(2) שכיר אשר הפקיד בשנת המס לקופת גמל כ"עצמאי".

(3) שכיר אשר עבד בשנת המס במספר מקומות עבודה.

(4) שכיר אשר לו הכנסות ממשכורת רק בחלק משנת המס.

(5) שכיר אשר זכאי להטבות מס מיוחדות. כגון: בעלי הכנסות נמוכות, נכים ועוד.

(6) שכיר אשר פעיל בניירות ערך, לרבות שכיר אשר החזיק בשנת המס בתיק ניירות ערך אצל מספר תאגידים בנקאיים (או מנהלי תיקים).

בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה, המבוססת על סעיף 160 לפקודה, אדם אשר אינו חייב בהגשת דוח ואשר שילם מס ביתר בשנת מס פלונית, זכאי להחזר במידה והגיש דוח עד תום 6 שנים משנת המס בגינה זכאי להחזר. לדוגמה, אדם הזכאי להחזר מס בגין שנת המס 2005 זכאי להגיש בקשה להחזר מס עד תום שנת 2011.

[*] יש לציין כי במספר תקנות הוגבלו ניכוין של הוצאות מסוימות בידי שכירים, כגון: הוצאות רכב וטלפון נייד. (**ראה גם פרק ו' להלן - הוצאות עודפות**).

פרק ה: קיזוז הפסדים

5.1 כללי

מס הכנסה מוטל על רווח שהפיק אדם. הרווח נקבע לאחר קיזוז הוצאות והפסדים. ברם, משיקולים תקציביים ואחרים, הזכות הבסיסית לקיזוז הפסדים כפופה לתנאים ולמגבלות. כך לדוגמה, הפסד מנייר ערך סחיר אינו ניתן לקיזוז כנגד הכנסות מעבודה. כמו כן, הפסד מועבר מעסק (הפסד מעסק שלא נוצל בשנת המס בה נוצר) ניתן לקיזוז כיום רק כנגד הכנסות מעסק ורווח הון בעסק, ולא לדוגמה, כנגד הכנסות מעבודה או הכנסות ריבית.

בשנים האחרונות מגבלות אלה צומצמו במסגרת החקיקה והפסיקה. אולם, עדיין, הוראות החוק בנושא קיזוז הפסדים שזורות עיוותי מס.

תכנון מושכל של קיזוז הפסדים עשוי לצמצם משמעותית את חבות המס של הנישום.

להלן עיקרי הוראות החוק בנושא והמלצות:

5.2 הפסד עסקי

א. הפסד שוטף מעסק

הפסד עסקי שנוצר בשנה השוטפת יקוזז כנגד כל מקור של הכנסה באותה שנה (לרבות, הכנסות פאסיביות ולרבות שבח מקרקעין). הפסד שמקורו בחו"ל (ושאילו היה רווח היה חייב במס) יקוזז ראשית כנגד הכנסות ורווחים בחו"ל. במידה ונותרה יתרת הפסד היא תעבור לשנים הבאות ותקוזז כמפורט בסעיף ב' להלן.

יצוין כי אין חובה לקזז הפסד מעסק כנגד סכום אינפלציוני חייב, רווח הון, ריבית או דיבידנד במידה ושיעור המס החל עליהם אינו עולה על 25% (עד ליום 31.12.11 – 20%). תכלית חריג זה נועד למנוע חיוב של הנישום לקזז הפסד עסקי כנגד הכנסה החייבת בשיעור מס מוטב (נמוך).

בחודש מרץ 2007 ניתן על ידי בית המשפט המחוזי פס"ד בעניין **מודול בטון** (עמ"ה 1053/05, חב' מודול בטון השקעות בתעשייה בע"מ נ' פקיד שומה למפעלים גדולים) (להלן: פס"ד). בפס"ד נקבע כי אין חובה לקזז הפסדים מפעילות רגילה כנגד הכנסה הפטורה ממס.

ב. הפסד עסקי מועבר

הפסד עסקי אשר הועבר משנים קודמות יקוזז בשנת המס כנגד הכנסה מעסק וכנגד רווח הון בעסק.

יוצא איפוא, כי האפשרות לקזז הפסד עסקי מועבר מעסק מוגבלת לשני מקורות בלבד – הכנסה עסקית ו"רווח הון בעסק".

המונח "רווח הון בעסק" נתון לפרשנות. בפס"ד בעניין מודול בטון קבע בית המשפט כי יש לפרש את המונח "רווח הון בעסק" מתוך הקשר רחב של המושג "עסק". כך לדוגמה, לדעתנו, רווח הון ממימוש נייר ערך סחיר אשר מהווה חלק מההון החוזר של העסק הינו בגדר "רווח הון בעסק". כמו כן, מכירת השקעה בחברה מוחזקת אשר שימשה את העסק בייצור הכנסתו ומהווה חלק אינטגרלי מהשקעותיו היצרניות הינה בגדר רווח הון בעסק.

החל משנת 2007 ניתן לקזז הפסד עסקי מועבר גם כנגד הכנסות מעבודה (לפי סעיף 2(2)) בכפוף לתנאים מסוימים המפורטים בסעיף 28 לפקודה, ובין היתר, בכפוף לכך שאותו אדם חדל לעסוק בעסק או במשלח היד בגינו נוצר ההפסד.

בדומה להפסד שוטף מעסק, אין חובה לקזז הפסד מועבר מעסק כנגד סכום אינפלציוני חייב, רווח הון, ריבית או דיבידנד במידה ושיעור המס החל עליהם אינו עולה על 25% (עד ליום 31.12.11 – 20%).

5.3 הפסדי הון

א. הפסד הון שוטף

הפסד הון שוטף, שאילו היה רווח היה חייב במס, לרבות הפסד הון מנייר ערך (סחיר ולא סחיר) יקוזז (באותה שנה) כנגד רווח הון מכל סוג שהוא (לרבות שבח מקרקעין). הפסד הון מחוץ לישראל יקוזז תחילה כנגד רווח הון מחוץ לישראל.

הפסד הון שוטף מנייר ערך (לרבות נייר ערך לא סחיר) יקוזז בנוסף גם כנגד אלה:

- הכנסה מדיבידנד או מריבית ששולמו בשל נייר הערך הנמכר, ו-
- כנגד הכנסה מריבית או מדיבידנד בשל ניירות ערך אחרים, ובלבד ששיעור המס החל על המוכר בגין הריבית או הדיבידנד אינו עולה על 25%. יושם לב כי החל משנת 2012 בעל מניות מהותי אינו זכאי לקזז הפסד הון שוטף כנגד חברה בבעלותו הואיל ושיעור המס החל על הדיבידנד הינו 30%.

ב. הפסד הון מועבר

הפסדי הון מועבר ניתן לקיזוז כנגד רווח הון ריאלי (לרבות שבח מקרקעין) מנכס בישראל או בחו"ל (בין מנכס סחיר ובין אם לאו). הפסד הון מנכס בחו"ל יקוזז תחילה כנגד רווח הון מנכס בחו"ל.

הפסדי הון בידי חברה עסקית (חברה בתחולת חוק התיאומים טרם ביטולו) מניירות ערך סחירים שמומשו עד תום שנת 2005 ולא קוזזו - ניתנים לקיזוז בשנת 2011 אך ורק כנגד רווחי הון מניירות ערך הנסחרים בבורסה (בישראל ובחו"ל).

הפסדים מניירות ערך סחירים שמומשו עד תום שנת 2005 וטרם קוזזו בידי יחיד או חברה לא עסקית יותרו בקיזוז כנגד רווח הון ממכירת ניירות ערך מכל סוג (לרבות ניירות ערך זרים וניירות ערך שאינם נסחרים) וכן כנגד ריבית או דיבידנד מניירות ערך, ובלבד ששיעור המס החל עליהם אינו עולה על 20%.

5.4 רכישת חברה עם הפסדים צבורים לצורכי מס

רכישת חברה בהפסדים, לשם קיזוז הפסדיה, הינה תכנון מס ידוע. בדרך זו, רוכש אדם חברה אשר צברה הפסדים לצורך מס ומקזז כנגדם רווחים מעסקים אחרים, באמצעות העברתם לחברה הנרכשת. כפועל יוצא, בדרך זו, לא ישלם הרוכש מס הכנסה בגין רווחיו עד גובה יתרת ההפסדים בחברה הנרכשת.

תכנון מס זה לכאורה פשוט. אולם, תכנון לא נכון של העסקה עשוי לגרום לשלילת זכותו של הרוכש לקזז את הפסדי החברה הנרכשת. שהרי, בהתאם לפקודת מס הכנסה, רשאי פקיד השומה להתעלם מעסקה מלאכותית שתכליתה העיקרית הינה הפחתה או הימנעות ממס בלתי נאותה. לאמור, באפשרות פקיד השומה לטעון כי רכישת החברה הינה עסקה מלאכותית, ובכך לשלול את זכאות הרוכש לקיזוז הפסדי החברה הנרכשת.

בפס"ד רובינשטיין (ע"א 3415/97) קבע בית המשפט העליון כי רכישת חברה בהפסדים אינה בהכרח עסקה מלאכותית, ויש לבחון כל מקרה לגופו, בהתאם לנסיבות הספציפיות של אותה עסקה. בית המשפט מאמץ לעניין זה את מבחן המהות הכלכלית של העסקה. במידה ולעסקה מהות מסחרית-כלכלית (מלבד הפחתת מס) לא תסווג העסקה כמלאכותית, וכפועל יוצא, ניתן יהא לקזז את ההפסדים. ולהיפך, במידה והעסקה חסרת תכלית מסחרית-כלכלית, העסקה הינה בגדר עסקה מלאכותית, וכפועל יוצא רשאי פקיד השומה להתעלם מהעסקה לצורך מס.

כבוד הנשיא ברק מונה בפסק הדין מספר טיעונים כלכליים לרכישת חברה בהפסדים, כדלהלן: (א) רכישת שלד בורסאי; (ב) רכישת מתחרה, במטרה לצמצם תחרות בשוק; (ג) רכישת חברה לצורך שיקומה - הבראתה. יודגש כי הטיעונים לעיל הינם דוגמאות בלבד, וקיימות דוגמאות נוספות בהן לא תסווג רכישת חברה בהפסדים כעסקה מלאכותית, וכדברי כבוד הנשיא ברק: "***ייתכן שטעמים אלה או חלקם או טעמים אחרים יכשירו את העסקה ואינני מביע בעניין זה כל עמדה***".

יושם לב כי רכישת 50% מאמצעי השליטה של חברה, כשלחברה הפסד בר קיזוז בסכום של 3 מיליון ש"ח לפחות, הינה בגדר תכנון מס המחייב דיווח. **ראה פרק 1.2 לעיל.**

5.5 קיזוז הפסדי בן זוג רשום מהכנסות בן זוגו

כידוע, לגבי הכנסה מעבודה ומעסק זכאים בני זוג לחישוב נפרד (למעט אם קיימת תלות במקורות הכנסה). בהתאם, זכאים הן הנישום והן בן זוגו, בנפרד, למדרגות המס ולנקודות הזיכוי. אין עוררין כי חישוב זה, על פי רוב, מקטין משמעותית את חבות המס. ברם, לעיתים חישוב מס מאוחד (מיסוי בני הזוג כגוף אחד) הינו עדיף לבני הזוג. כך לדוגמה, כאשר לבן הזוג הפסדים עסקיים בשנת המס ולבת הזוג הכנסה חייבת העולה על סף המס. יודגש כי חישוב מס נפרד הינו זכות (ולא חובה).

5.6 המלצות ודגשים לתום שנה

להלן תמצית המלצות ודגשים לקיזוז הפסדים:

- ✓ ***בפקודה לא נקבע סדר לקיזוז הפסדים. כך לדוגמה, לדעתנו אין מניעה ראשית לקזז הפסדים מועברים ורק לאחר מכן הפסדים שוטפים. כמו כן, נישום רשאי לקזז הפסדים לפי סדר שיעורי המס החלים על הכנסות שונות, מהגבוה לנמוך.***
- ✓ ***יש לבחון מימוש השקעות שגלום בהם הפסד בתום שנה, במידה ולנישום רווח אשר כנגדו ניתן לקזז את ההפסד. אחרת, יש לבחון דחיית מימוש נייר הערך.***
- ✓ ***המונח "רווח הון בעסק" נתון לפרשנות. בתי המשפט בשנים האחרונות נוהגים לפרש תכליתית ובאופן מרחיב את הזכאות לקיזוז הפסדים, ככלל, ואת המונח רווח הון בעסק בפרט (ראה לעיל פס"ד מודל בטון). לדוגמה, לדעתנו, ניתן, לקבל פרשנות לפיה רווח הון מניירות ערך בידי חברה הינו בגדר רווח הון בעסק, במקרים מסוימים, ובכך לקזז הפסדים עסקיים מועברים כנגד רווח הון מניירות ערך. יצוין כי טרם ביטול סעיף 6 לחוק התיאומים, רווח הון ריאלי מניירות ערך היה בגדר רווח הון בעסק לעניין קיזוז הפסדים.***
- ✓ ***קיזוז הפסדים משנים קודמות מחייב הגשת דוח בשנת המס בה נוצר ההפסד.***
- ✓ ***הפסדים אינם ניתנים לקיזוז לאחור. לדוגמה, אם לנישום רווח בשנת מס ובשנה לאחר מכן לנישום הפסד- בגין השנה בה לנישום רווח ישולם מס וההפסד שנוצר בשנה העוקבת יועבר ויקוזז (ככל שניתן) כנגד רווח שיוצר, אם בכלל, בשנים הבאות. עיוות זה מחייב תכנון מוקדם, ככל שניתן, של מועדי המימוש של נכסים והכנסות.***
- ✓ ***חברה אשר צברה הפסדים משמעותיים שטרם מומשו או צפויה בשנים הקרובות לצבור הפסדים כאמור, נדרשת לבחון סיווגה כ"חברה משפחתית" (ככל שמתקיימים התנאים לסיווגה כאמור).***
- ✓ ***יושם לב כי בהתאם לסעיף 94ג לפקודה במכירת מניה על ידי חבר בני אדם, יופחת מסכום הפסד ההון דיבידנד שהתקבל בשל המניה במשך 24 חודשים שקדמו למכירה, אך לא יותר מסכום ההפסד.***

פרק ו: נתונים לתיאום הוצאות עודפות בשנת 2011

6.1 כללי

הוצאות עודפות הן הוצאות אשר הוציא חבר בני אדם ושאינן מותרות בניכוי על פי סעיף 31 לפקודה, או סכומם עולה על הסכומים שנקבעו כמותרים בניכוי, או לחילופין סכומים שהוציא חבר בני אדם בשל הוצאות שניכוין לא הותר לפי סעיף 32(11) לפקודה.

חברה נדרשת לשלם מקדמות בשיעור של 45% (חבר בני אדם שסעיף 3(ז) חל עליו – 90%) מההוצאות העודפות באופן שוטף. אי תשלום במועד גורר הטלת קנסות. לדוח השנתי יש לצרף טופס 1235 – דוח על הוצאות עודפות.

להלן יפורטו סוגי ההוצאות העודפות ואופן התרתן, אם בכלל:

6.2 כיבודים במקום העיסוק

יותרו בניכוי רק 80% מההוצאות שהוצאו **לכיבוד קל** במקום העיסוק של הנישום.

כיבוד קל מוגדר כשתייה קרה או חמה, עוגיות וכיוצא באלה. מקום העיסוק מוגדר כמקום שבו מנהל הנישום, דרך קבע את עיסוקו. לפי חוזר מס הכנסה מספר 14/2000, יוכרו הוצאות כיבוד קל במקום העיסוק הן לעובדים והן לאורחים. יודגש כי הוצאות בגין מזון ומשקה שאינן בגדר "כיבוד קל" לא יותרו בניכוי, כגון, ארוחות עסקיות.

6.3 אירוח

הוצאות בשל אירוח בארץ אינן מותרות בניכוי. הוצאה סבירה לשם אירוח אדם מחו"ל מותרת בניכוי (ללא תקרה), במידה ונוהל לגביה הרישום המתבקש (שם האורח, הארץ ממנה הגיע, מספר ימי האירוח ונסיבות הגעתו).

6.4 מתנות לספקים ולקוחות

מתנות שניתנו בישראל יותרו בניכוי עד סכום של 200 ש"ח (ללא שינוי ביחס לשנת 2010) לאדם לשנה.
מתנות שניתנו מחוץ לישראל יותרו בניכוי עד סכום של $15 לאדם לשנה.

לשם התרת ההוצאה נדרש רישום של פרטי זיהוי המקבל, מקום נתינת המתנה וקבלות לאימות ההוצאה.

6.5 מתנות לעובדים

6.5.1 מתנות לרגל אירוע אישי

מתנות לעובד עד סך של 200 ש"ח שניתנה לעובד לרגל אירוע אישי, כגון: נישואין, הולדת ילדים, בר/בת מצווה וכו', מותרות בניכוי למעביד ואינן הכנסת עבודה בידי העובד.

6.5.2 מתנות לרגל החגים

מתנות לעובדים לחגים (בכסף או בשווה כסף) הינן בגדר הכנסות עבודה בידי העובד, ועל כן חייבות במס הכנסה (כמו גם ביטוח לאומי). כפועל יוצא, שווי המתנה ייכלל בשכר העובד, ובהתאם, העובד יידרש לשלם מס על פי שיעור המס השולי שלו. במקביל, עלות המתנה תותר בניכוי למעביד.

6.6 אש"ל בארץ

בחודש ינואר 2011 פורסם תיקון 179 לפקודת מס הכנסה (להלן: "התיקון"), בעקבות פס"ד ענת ארז, הקובע כי החל מיום 1 בינואר 2011 סכומים בגין הוצאות אש"ל אינם מותרים בניכוי.

לעניין זה, הוצאות אש"ל הן הוצאות שהוציא יחיד בשל ארוחותיו, שהוצאו בין במקום ההשתכרות ובין מחוצה לו, ולמעט הוצאות בשל ארוחת בוקר הכלולה במחיר לינה המותרת בניכוי (ראה סעיף 6.8 להלן).

טרם התיקון הותרו עלויות כאמור בסכומים לא מהותיים, הואילו והסכומים לא עודכנו בהתאם לשינוי במדד המחירים לצרכן (למרות סמכותו של שר האוצר).

לאור עתירה שהוגשה לבית המשפט העליון, בחודש יולי 2011 הורה בית המשפט לשר האוצר לקבוע סכומים מירביים מעודכנים לצורך ניכוי הוצאות אש"ל ולהתיר את ניכוין בתקופה שמיום 1 במארס 2009 ועד 31 בדצמבר 2010, בכפוף לסכומים המירביים. בחודש נובמבר 2011 פורסם הסכומים המעודכנים.

לאור האמור לעיל ופרסום הסכומים המירביים המעודכנים:

1. ניתן לתבוע כהוצאות מוכרות, הוצאות אש"ל מיום 1 במרס 2009 ועד ליום 31 בדצמבר 2010, כל עוד עמדה בתוקף התקנה בדבר סכומי הוצאות האשל המותרות בניכוי.
2. סכומי הוצאות האש"ל המותרים בניכוי יהיו בסכומים המשוערכים למדד המחירים לצרכן משנת 1985 (בשקלים חדשים), כדלהלן:

לגבי נישום שהוכיח את ההוצאות באמצעות קבלות:

התקופה	ארוחת בוקר	ארוחת צהריים	ארוחת ערב
עד 28.2.2009	1 ש"ח (לא השתנה)	4 ש"ח (לא השתנה)	2 ש"ח (לא השתנה)
1.3.2009 עד 31.12.2009	11 ש"ח	44 ש"ח	22 ש"ח
1.1.2010 עד 31.12.2010	12 ש"ח	46 ש"ח	23 ש"ח

לגבי נישום שלא הוכיח את ההוצאות באמצעות קבלות:

התקופה	ארוחת בוקר	ארוחת צהריים	ארוחת ערב
עד 28.2.2009	1 ש"ח (לא השתנה)	3 ש"ח (לא השתנה)	1 ש"ח (לא השתנה)
1.3.2009 עד 31.12.2009	11 ש"ח	33 ש"ח	11 ש"ח
1.1.2010 עד 31.12.2010	12 ש"ח	35 ש"ח	12 ש"ח

עוסק המבקש לתבוע הוצאות אש"ל בגין שנות המס 2009 ו/או 2010 והגיש כבר את הדו"ח השנתי על הכנסותיו לאותן שנים, יגיש בקשה בכתב לפקיד השומה לתיקון הדו"ח תוך ציון סכום ההוצאה הנוסף הנדרש על ידו בגין הוצאות האש"ל שהיו לו באותן שנים. היות והחלטת בג"ץ היא תקדים מחייב, יהיה חייב פקיד השומה להחזיר לו החזר המס שינבע מתוספת הוצאות אלו.

6.7 הוצאות בקשר לנסיעה ושהייה בחו"ל

הוצאות נסיעה ושהייה בחו"ל מותרות בניכוי, בכפוף למגבלות מסוימות, אם הנסיעה לחו"ל והשהייה שם הכרחיים לייצור ההכנסה. בתקנות מס הכנסה קיימת התייחסות להוצאות מסוימות שהוצאו בקשר לנסיעה לחו"ל, הוצאות אחרות בקשר לנסיעה לחו"ל יבחנו באופן ספציפי, בהתאם להוראות הפקודה והתקנות שהותקנו על-פיה. כגון, הוצאות טלפון, הוצאות אירוח וכדומה.

הוצאות בקשר לנסיעה לחו"ל שמטרתה הן עסקית והן פרטית (הוצאה מעורבת), כגון: נסיעה לחו"ל הכוללת ביקור משפחתי, לדעתנו, תותרנה בניכוי (חלק ההוצאות העסקיות), במידה וניתן להפריד בין החלק הפרטי לבין החלק העסקי.

להלן ריכוז ההוצאות אליהן קיימת התייחסות בתקנות והסכום המותר בניכוי (**):

מהות ההוצאה	נתונים נוספים	הסכום המותר בניכוי
הוצאות בגין רכישת כרטיסי טיסה.	כרטיס במחלקת תיירים או עסקים.	כל ההוצאה.
	כרטיס במחלקה ראשונה.	100% ממחיר כרטיס במחלקת עסקים באותה טיסה.
הוצאות לינה בנסיעה שכללה לא יותר מ- 90 לינות, עם מסמכים ו/או קבלות (*).	עבור 7 הלינות הראשונות.	כל הוצאות הלינה עד $246 (בשנת 2010 – $243) ללינה.
	עבור שאר הלינות, לגבי לינה שעלותה נמוכה מ- $107 (בשנת 2010 – $105).	כל הוצאות הלינה.
	עבור שאר הלינות, לגבי לינה שעלותה גבוהה מ- $107 (בשנת 2010 – $105).	75% מהוצאות הלינה עד סך של $185 (בשנת 2010 – $182) ללינה, אך לא פחות מ- $108 (בשנת 2010 - $107) ללינה.
הוצאות לינה בנסיעה שכללה יותר מ- 90 לינות, עם קבלות ו/או מסמכים. (*)	כל הלינות.	כל הוצאות הלינה, אך לא יותר מ- $108 (בשנת 2010 – $107) ללינה.
הוצאות שהייה (אש"ל) ללא קבלות	כאשר נדרשו הוצאות לינה.	כל ההוצאות עד סך של $69 (בשנת 2010 – $68) לכל יום שהייה.
	כאשר לא נדרשו הוצאות לינה.	כל ההוצאות עד סך של $116 (בשנת 2010 – $114) לכל יום שהייה.
הוצאות שכירת רכב בחוץ לארץ.	-	כל הוצאות השכירות עד סך של $54 ליום (בשנת 2010 – $53). בהתאם לעמדת רשות המיסים, התקרה הנ"ל כוללת את כל הוצאות הרכב, לרבות דלק.

(*) שתי נסיעות או יותר שלא היתה ביניהן שהייה רצופה בישראל של ארבעה עשר ימים לפחות יחשבו לנסיעה אחת.

(**) בנסיעות לארצות להלן, יותרו בניכוי הוצאות לינה ושהייה מוגדלות ב-125% מהסכומים בטבלה לעיל.

אוסטריה	דנמרק	ספרד
אוסטרליה	הולנד	עומאן
איטליה	הונג קונג	פינלנד
איסלנד	הממלכה המאוחדת (בריטניה)	צרפת
אירלנד	טיוואן	קאטר
אנגולה	יוון	קוריאה
בלגיה	יפן	קמרון
גרמניה	לוקסמבורג	קנדה
דובאי	נורווגיה	שבדיה
		שוויץ

כאמור לעיל, הוצאות אחרות בקשר לנסיעה לחו"ל יבחנו באופן ספציפי, בהתאם להוראות הפקודה והתקנות שהותקנו על-פיה. כגון, הוצאות טלפון, הוצאות אירוח וכדומה.

בשהייה בחוץ לארץ לתקופה רצופה העולה על 10 חודשים, יותרו בניכוי הוצאות חינוך בשל ילדי הנישום שטרם מלאו להם 18 שנים בשנת המס, בסכום שלא יעלה על 617 דולר לחודש (בשנת 2010 - 610 דולר לחודש), לכל ילד כאמור. המנהל רשאי להגדיל את הסכום האמור בהתחשב במקום המגורים ובתנאי הלימוד.

6.8 הוצאות לינה וארוחת בוקר בישראל

הוצאות לינה שהוציא נישום בישראל או באזור, יותרו בניכוי עד גובה הסכומים המותרים בניכוי ביחס להוצאות לינה בחו"ל החל מהיום השמיני (**ראה סעיף 6.7 לעיל**), כשהם מתורגמים לשקלים חדשים לפי השער היציג של הדולר כפי שפורסם לאחרונה לפני מועד הלינה. אולם, הוצאות לינה שהוציא נישום במקום המרוחק פחות מ- 100 קילומטרים ממקום מגוריו, או ממקום עיסוקו העיקרי, לא יותרו בניכוי, אלא אם שוכנע פקיד השומה שהוצאות הלינה היו הכרחיות לייצור ההכנסה של הנישום (מקום העיסוק מוגדר כמקום שבו מנהל הנישום, דרך קבע, את עיסוקו). כמו כן, נקבע כי הוצאות ארוחת בוקר הכלולות במחיר לינה המותרת בניכוי כאמור, יותרו בניכוי.

התקנה אינה חלה על הוצאות לינה בגין השתתפות בכנס בתחום עיסוקו של הנישום. במקרה כאמור ההוצאות יותרו בניכוי (בכפוף למבחנים שבסעיף 17 לפקודה).

6.9 הוצאות ביגוד

80% מההוצאות לרכישת ביגוד שנועדו לשמש לצורכי העסק ושניתן להשתמש בהם גם שלא לצורכי העסק יותרו בניכוי, במידה וניתן לזהות בהם, באופן בולט, השתייכות לעסקו של הנישום, או על פי דין קיימת חובה ללבוש את הביגוד. במידה ולא ניתן להשתמש בביגוד שלא לצורכי עבודה (כגון: סרבל טיסה או חלוק לאחיות) יותרו מלוא ההוצאות בניכוי.

יודגש כי הוצאות בגין רכישת ביגוד אחר אינן מותרות בניכוי.

6.10 עלויות החזקת טלפון שאינו נייד במקום המגורים

תנאי בסיסי להתרת הוצאות בשל החזקת טלפון שאינו נייד במקום המגורים של הנישום, או של בעל השליטה בנישום, הוא כי בית המגורים משמש את עיקר עסקו או משלח ידו. במידה ומתקיים התנאי לעיל יותרו ההוצאות כמפורט להלן:

נישום	סכום ההוצאה	הסכום המותר בניכוי
הוצאות טלפון בידי נישום שמקום מגוריו שימש את עיקר עסקו או משלח ידו, בכל שנת המס (*)	סכום שאינו עולה על 22,500 ש"ח לשנה (בשנת 2010 - 22,000 ש"ח).	הנמוך מבין: (1) 80% מהוצאות החזקת הטלפון. (2) חלק ההוצאות העולה על 2,300 ש"ח (בשנת 2010 – 2,200 ש"ח).
	סכום העולה על 22,500 ש"ח לשנה. (בשנת 2010 – 22,000 ש"ח).	חלק ההוצאות העולה על 4,500 ש"ח (בשנת 2010 - 4,400 ש"ח).

(*) במידה ומקום מגוריו של הנישום שימש את עיקר עסקו או משלח ידו <u>בחלק</u> משנת המס, יותר חלק יחסי מהסכומים המפורטים לעיל, על פי יחס החודשים.

מלוא הוצאות שיחות טלפון לחוץ לארץ, שהוכח שהן בייצור הכנסה מותרות בניכוי, אף אם מקום המגורים אינו משמש את עיקר עסקו של הנישום. לשם התרת ההוצאה נדרש לנהל לגבי כל שיחה כאמור רישום בדבר התאריך, השעה, יעדה של השיחה, פרטי מקבלה, משך השיחה, נושאה ומחירה המשוער.

לדעתנו, במידה וניתן להפריד את הוצאות הטלפון העסקיות, כגון, באמצעות ניהול רישום או התקנת קו עסקי נפרד, כל ההוצאות העסקיות יותרו בניכוי.

6.11 עלויות החזקת טלפון נייד

לא יותרו בניכוי הוצאות רדיו טלפון נייד, המשמש בייצור הכנסה, בסכום של 1,200 ש"ח (בשנת 2010 – 1,140 ש"ח), או מחצית מההוצאות, לפי הנמוך. אולם, הוצאות מעביד בשל רדיו טלפון נייד, שהועמד לרשות עובד, כמשמעותו בתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברדיו טלפון נייד), התשס"ב - 2002, יותרו בניכוי במלואן.

על-פי תקנות אלה, שווי השימוש בטלפון נייד שהועמד לרשות העובד, והוא אינו טלפון נייד שניתן להתקשר ממנו למקום העבודה בלבד, הינו מחצית מההוצאה החודשית, או 100 שקלים לחודש (בשנת 2010 – 95 ש"ח לחודש) לפי הנמוך, זאת בניכוי ההוצאה החודשית ששילם העובד בשל אותו רדיו טלפון נייד.

ההוצאה החודשית הנה ההוצאה שהוצאה בחודש בשל הטלפון הנייד, לרבות ההוצאה הקבועה, דמי שימוש, תיבה קולית, שירותים נלווים, השתתפות העובד וכדומה.

בכל מקרה, לא יותרו בניכוי הוצאות החזקת טלפון נייד שהוצאו בייצור הכנסת עבודה. החזר הוצאות בשל מכשיר הנמצא בבעלות העובד, ייחשב כהכנסת עבודה.

6.12 ניכוי הוצאות רכב פרטי

6.12.1 כללי

בחודש דצמבר 2007 פורסמו תקנות מס הכנסה* בדבר ניכוי הוצאות רכב ושווי שימוש ברכב. במסגרת התקנות, בין היתר, נקבעה העלאה הדרגתית של שווי השימוש בגין רכב פרטי ושינויים משמעותיים ביחס לניכוי הוצאות בגין רכב פרטי. תחילת התקנות מיום 1 בינואר 2008.

בחודש דצמבר 2009 פורסמו תקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב) (תיקון), התש"ע – 2009 (להלן: "**התיקון**"). בהתאם לתיקון, החל מחודש ינואר 2010 נכנסה לתוקף שיטת החישוב הליניארית לקביעת שווי השימוש ברכב צמוד. השיטה חלה אך ורק על כלי רכב חדשים שנרשמו לראשונה במשרד התחבורה ביום 1 בינואר 2010 ואילך.
לעניין התקנות:

- "**רכב**" לעניין זה מוגדר כאופנוע שסיווגו L3 (אופנוע שנפח המנוע שלו עולה על 125 סמ"ק ומעל 33 כ"ס), רכב שסיווגו M1 (ככלל, רכב שבו עד 8 מושבים נוסף למושב הנהג) ורכב שסיווגו N1 (ככלל, רכב שמשקלו עד 3,500 ק"ג) כמשמעותם בתקנות התעבורה, התשכ"א – 1961, למעט רכב עבודה כמשמעותו בפקודת התעבורה, ולמעט רכב תפעולי, בין שבבעלותו של הנישום ובין שלא בבעלותו, ובלבד שמשקלו הכולל פחות מ–3,500 ק"ג.

* תקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב) (תיקון), התשס"ח-2007 (להלן: "תקנות שווי שימוש"); תקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות רכב) (תיקון), התשס"ח-2007 (להלן: "תקנות ניכוי הוצאות רכב").

- כאמור לעיל, "**רכב תפעולי**" אינו בגדר רכב לעניין התקנות ובגינו לא נדרש לתאם הוצאות. רכב תפעולי מוגדר כרכב שהתקיים בו, להנחת דעתו של פקיד השומה, אחד מאלה: (א) הרכב הוא רכב ביטחון, כהגדרתו בתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, המשמש בפעילות מבצעית או ביטחונית בלבד; או (ב) הרכב לא הועמד לרשות עובד כלשהו של המעביד, הוא משמש רק לצורכי המעביד או בעל משלח היד או העסק, לפי העניין, ומקום העיסוק של המעביד, של בעל משלח היד או של בעל העסק, לפי העניין - אינו בבית מגוריו ובתום שעות העבודה הרכב אינו יוצא מחוץ למקום העיסוק.
- הוצאות בגין כלי רכב אחרים (כגון, רכב שמשקלו מעל 3,500 ק"ג) יותרו בניכוי במלואן, בכפוף לכך שהן שימשו בייצור הכנסה.
- "**הוצאות החזקת רכב**" הן רשימה סגורה שנקבעו בתקנות מס הכנסה, כדלהלן: הוצאות ביטוח, טסט, פחת, דמי שכירות, דלק, רכישת שמנים, תיקון הרכב והחזקתו, חניה שאינה במקום העיסוק או בסמוך אליו, אגרה בכביש חוצה ישראל וכן הוצאות פחת.
- **הוצאות חניה במקום העיסוק אינן בגדר הוצאות רכב ועל פי רוב יותרו בניכוי באופן מלא.**
- הוצאות החזקת רכב המשמש בייצור הכנסת עבודה לא תותרנה בניכוי (הוראות רכב של שכיר).
- ברכב של חברה להשכרת רכב לתקופה קצרת מועד, יותרו בניכוי כל הוצאות החזקת הרכב לגבי כלי רכב שמספרם עולה על מספר עובדי החברה.

לעניין מיסוי רכבי תאגיד שאינם רשומים על שם התאגיד, ראה פרק 2.6 לעיל.

6.12.2 ניכוי הוצאות רכב

תקנות ניכוי הוצאות רכב מפרטות כללים לניכוי הוצאות בגין רכב פרטי (הוצאות אחזקה, פחת וכדומה).

להלן הכללים לניכוי הוצאות בגין רכב פרטי:

1. הוצאות החזקת רכב בשל רכב שהמעביד העמיד לרשות עובדו (רכב צמוד), יותרו בניכוי במלואן.
2. הוצאות החזקת רכב פרטי (למעט, אופנוע שסיווגו L3) שהוצאו בייצור הכנסה, שאינה הכנסת עבודה, (רכב בשימוש עצמאי או רכב חברה שאינו צמוד אך אינו רכב תפעולי) יותרו בניכוי בשנת המס, כדלקמן: סכום הוצאות החזקת הרכב בניכוי שווי השימוש ברכב, או 45% מהוצאות החזקת הרכב, לפי הגבוה. כפועל יוצא, (א) אין חשיבות למספר הקילומטרים אותו נסע הרכב בשנת המס; (ב) יש לתאם את הנמוך מבין שווי השימוש או 55% מהוצאות הרכב.
3. הוצאות החזקת אופנוע שסיווגו L3 שהוצאו בייצור הכנסה, שאינה הכנסת עבודה, יותרו בניכוי בשנת המס, כדלקמן: סכום הוצאות החזקת הרכב בניכוי שווי השימוש ברכב, או 25% מהוצאות החזקת הרכב, לפי הגבוה.

בתיקון שתחולתו רטרואקטיבית מיום 1 בינואר 2008 הורחב הסכום המוכר לגבי רכבים מסוימים, כדלהלן:

1. **אוטובוס ציבורי או מונית** - סכום הוצאות החזקת הרכב בניכוי שווי השימוש ברכב, או 90% מהוצאות החזקת הרכב, לפי הגבוה.
2. **רכב סיור או רכב מדברי** - סכום הוצאות החזקת הרכב בניכוי שווי השימוש ברכב, או 80% מהוצאות החזקת הרכב, לפי הגבוה.
3. **רכב להוראת נהיגה**- סכום הוצאות החזקת הרכב בניכוי שווי השימוש ברכב, או 77.5% מהוצאות החזקת הרכב, לפי הגבוה ובלבד שבבעלות הנישום רכב כאמור אחד בלבד, ולגבי מי שבבעלותו רק שני רכבים כאמור, שלגבי אחד מהם בלבד צוין ברישיון הרכב שהוא בעל תיבת הילוכים אוטומטית -68%.

דגשים והערות:

- ✓ ***בהתאם לע"מ 872/06, עיריית נהריה נ' פ"ש עכו, התקנות המגבילות ניכוי הוצאות רכב חלות רק כאשר ההוצאה היא מעורבת (הרכב משמש הן למטרות עסקיות והן למטרות פרטיות). כאשר הרכב משמש רק לצרכים עסקיים התקנות אינן חלות וההוצאה מוכרת במלואה.***
- ✓ ***לדעתנו, במידה ובאפשרות הנישום להוכיח באופן ספציפי את המרכיב הפרטי בהוצאה ואת המרכיב העסקי, אין ליישם את התקנות וההוצאה תותר בהתאם.***

6.12.3 שווי שימוש

אדם נדרש לזקוף שווי שימוש בגין רכב, כהגדרתו בתקנות ניכוי הוצאות רכב (להלן: "**רכב פרטי**"), שהועמד לרשות עובדו. הגדרת רכב פרטי תכלול גם אופנוע שסיווגו L3 (אופנוע שהספקו גבוה מ- 33 כ"ס) ולא תכלול רכב תפעולי. לעניין הגדרת רכב תפעולי – ראה לעיל.

החל משנת 2010 מיושמת השיטה הליניארית לזקיפת שווי שימוש וזאת לגבי כלי רכב שנרשמו לראשונה מיום 1 בינואר 2010.

- השיטה הליניארית (לגבי רכבים שנרשמו לראשונה במשרד התחבורה <u>ביום</u> 1.1.2010 ואילך):

בהתאם לתיקון, החל מחודש ינואר 2010 חלה שיטת החישוב הליניארית לקביעת שווי שימוש ברכב צמוד, וזאת לגבי כלי רכב חדשים שנרשמו לראשונה מיום 1 בינואר 2010 ואילך.

בהתאם לשיטת החישוב הליניארית, השווי לכל חודש של השימוש ברכב, למעט אופנוע שסיווגו L3, הינו התוצאה המתקבלת מהכפלת מחיר המחירון של הרכב בהיותו חדש בשיעור שווי השימוש.

בשנת 2011 שיעור שווי השימוש החודשי הינו 2.48% ממחיר הרכב, בכפוף לתקרת זקיפת שווי שימוש שהינה שווי רכב של 467,180 ש"ח.

לגבי עובד שהועמד לרשותו רכב היברידי, תוענק הפחתה בסך של 530 ש"ח (בשנת המס 2010 – 520 ש"ח) מסכום שווי השימוש החודשי. הפחתה זו חלה **גם** לגבי כלי רכב היברידיים שנרשמו לראשונה לפני 1 בינואר 2010. הפחתה זו נקבעה כהוראת שעה עד 2014.

- שיטת הקבוצות (השיטה הישנה)

השיטה הישנה חלה על כלי רכב שנרשמו לפני 1 בינואר 2010 ועל אופנוע מסוג L3. במסגרת תיקון לתקנות שווי שימוש משנת 2007, מתבצעת העלאה הדרגתית של שווי השימוש החל מינואר 2008 ועד לשנת המס המתחילה בינואר 2011.

להלן נתונים בדבר סכום השווי שיש לזקוף להכנסת העובד (לחודש) בשנים 2011 ו-2010 לפי שיטת הקבוצות (לא כולל כלי רכב שנרשמו לראשונה ביום 1.1.2010 ואילך):

קבוצת מחיר לשנת 2011							
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**אופנוע L3**
2,580	2,790	3,590	4,310	5,970	7,730	9,950	860

הערה:

קיימת דעה לפיה במידה וניתן להוכיח את היקף השימוש הפרטי ברכב אזי יש לזקוף שווי שימוש בהתאם. כמו כן, לדעתנו אין זה סביר ששווי השימוש יעלה על הוצאות הרכב בפועל. עמדה זו מנוגדת לעמדת רשות המיסים.

פרק ז: מס ערך מוסף – נושאים נבחרים

7.1 שיעורי מס ערך מוסף

חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: "**החוק**" או "**חוק מס ערך מוסף**") נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 1976 ונקבע על 8%. שיעור המע"מ שונה מעת לעת.

ביום 1 בינואר 2010 הופחת שיעור המע"מ, מ- 16.5% ל - 16%. שיעור המע"מ החדש חל על עסקאות שמועד החיוב שלהן ביום 1 בינואר 2010 ואילך. שיעור מס הרווח ומס השכר המוטל על מוסדות כספיים עודכן בהתאם ל- 16%.

יודגש כי שיעור המס אינו נגזר ממועד הוצאת החשבונית, אלא ממועד החיוב במס הקבוע בחוק (ראה להלן).

להלן פירוט שיעורי המע"מ, החל משנת 1993:

תאריך	שיעור מע"מ
1.1.93	17%
15.6.02	18%
1.3.04	17%
1.9.05	16.5%
1.7.06	15.5%
1.7.09	16.5%
1.1.10 ואילך	**16%**

7.2 מועד החיוב במס

בניגוד לפקודת מס הכנסה, בחוק מס ערך מוסף נקבע במפורש מועד החיוב במס (ממנו נגזר מועד הוצאת החשבונית ומועד התשלום). מועד החיוב בחוק מע"מ אינו אחיד ונגזר ממאפייני העסקה. ככלל, קיימים שלושה בסיסי חיוב במע"מ – בסיס מצטבר, בסיס מזומן ובסיס מעורב (מזומן או מצטבר, כמוקדם).

להלן נסקור בקצרה את מועד החיוב במס, בהתייחס לסוגים שונים של עסקאות:

א. מכר טובין

במכר של טובין מועד החיוב במס, ככלל, הינו עם הספקת המוצר ללקוח (בסיס מצטבר), זאת ללא תלות באופן ובמועד התשלום. חריג לעיקרון הינו קמעונאים שהיקף פעילותם מצומצם, לגביהם החיוב במס הינו על בסיס מזומן.

ב. מתן שירותים

בעסקאות של מתן שירותים מועד החיוב במס תלוי, בין היתר, בסוג השירות, כדלהלן:

1. בעלי מקצועות חופשיים, עסקאות אשראי ונותני שירותים אחרים בתוספת י"א

בהתאם לתקנה 7 לתקנות מס ערך מוסף שירותים שניתנים על ידי בעלי מקצועות חופשיים (כגון: עו"ד, רו"ח, רופאים, סוכני ביטוח, שמאי מקרקעין, בעלי בתי ספר וכדומה), ועסקאות של מתן אשראי (ראה גם סעיף ו' להלן), חייבים במס על בסיס מזומן.

כמו כן, בהתאם לתקנה לעיל נותני שירותים אחרים, שבתחולת תוספת י"א להוראות ניהול פנקסים ואשר מחזור העסקאות שלהם (כולל מע"מ) אינו עולה על 15 מיליון ש"ח בשנה, ללא הגבלה במספר המועסקים, חייבים במע"מ על בסיס מזומן. נותני שירותים שבתוספת י"א להוראות ניהול ספרים ואשר מחזור העסקאות שלהם עולה על 15 מיליון ש"ח בשנה חייבים במס על בסיס מצטבר, דהיינו, עם נתינת השירות.

נותני השירותים שבתחולת תוספת י"א להוראות ניהול ספרים הינם נותני שירותים אשר לא נכללו בתוספת אחרת להוראות ניהול פנקסים, כגון, בעלי אולמות שמחות, מסעדות, בתי מלון, פנסיון, נותני שירותי שיפוצים ותיקונים במבנים, בתי קולנוע, חברות הובלה, שמירה וניקיון ועוד.

2. אחרים

שירותים שניתנים על ידי מי שאינם מוגדרים כבעלי מקצועות חופשיים ואינם בתחולת תוספת י"א כאמור, חייבים במס לפי בסיס מצטבר, אלא אם כן נקבע במפורש אחרת. דהיינו, החיוב במס הוא עם מתן השירות. בהתאם לעמדת מע"מ, שירותים כגון: שמירה, ניקיון, הובלה וכדומה, שבהם פועלים הצדדים על בסיס התחשבנות תקופתית, כגון, חודשית, חייבים במס מדי תקופה (אלא אם כן הם חייבים במס על בסיס מזומן).

בשירות שלא ניתן להפריד בין חלקיו, מועד החיוב במס הינו בגמר מתן השירות או בעת קבלת התקבולים, כמוקדם (בסיס מעורב).

ג. מכר מקרקעין

במכירת מקרקעין, מועד החיוב במס הינו במועד מסירת החזקה במקרקעין לרוכש, במועד רישום המקרקעין על שם הרוכש בטאבו, או במועד תשלום התמורה, לפי המוקדם שביניהם.

ד. עבודות בניה

עבודות בניה בחוק מע"מ כוללות את כל סוגי העבודות במקרקעין, כגון: בניה, חפירה, הריסה, ביוב וניקוז, הנחת צינורות, סלילת כבישים, הכשרת קרקע וכדומה. בעסקאות אלו מועד החיוב במס הוא עם השלמת העבודה, עם העמדת המקרקעין שבהם בוצעו עבודות הבניה לרשותו של המזמין, או במועד קבלת התמורה, כמוקדם (בסיס מעורב).

ה. השכרת נכסים

בעסקאות של השכרת נכסים מועד החיוב במס הינו לפי בסיס מזומן.

ו. אשראי לעובדים ובעלי שליטה

בהתאם להוראת פרשנות של מע"מ, מחירה של עסקת אשראי אשר לא נקבע לה מחיר, שתמורתה אינה בכסף או שמחירה הושפע מקיומם של יחסים מיוחדים, יקבע בהתאם לאמור בתקנות מס הכנסה (ראה פרק 3.3 לעיל). מועד החיוב במס בעסקאות כאמור יקבע בהתאם לחלופות להלן:

- במידה ונזקפת ריבית, לצורך מס הכנסה, מדי חודש, מועד החיוב לעניין מע"מ יהא בתום כל חודש.
- במידה ורואה החשבון מחשב את הריבית, לעניין מס הכנסה, בתום כל שנה, מועד החיוב לעניין מע"מ יהא ביום 31 בדצמבר 2011, בגין הריבית שנצברה בשנת 2011.

יש להדגיש כי, לדעתנו, האמור רלוונטי רק במידה ומחיר העסקה <u>הושפע</u> מקיומם של יחסים מיוחדים בין הצדדים, אחרת מועד החיוב במס הינו על בסיס מזומן, כאמור בסעיף ב' לעיל.

ז. טבלה מרכזת

להלן ריכוז מועדי החיוב במס, לפי סוג העסקה:

סוג עסקה		בסיס חיוב
מכר טובין		ככלל, מצטבר
מתן שירותים	מקצועות חופשיים, נותני שירותים אחרים בתחולת תוספת י"א עם מחזור עד 15 מיליון ש"ח בשנה, ועסקאות אשראי	מזומן
	אחרים	מצטבר- מדי תקופה בשירות מתמשך שלא ניתן להפריד בין חלקיו – מצטבר אן מזומן, כמוקדם.
מכר מקרקעין		מעורב
השכרת נכסים		מזומן
אשראי לבעלי שליטה ועובדים (*)		מצטבר

(*) כשהמחיר מושפע מיחסים מיוחדים.

7.3 מועד הוצאת חשבונית

עוסק נדרש להוציא חשבונית עסקה בגין כל עסקה, ורשאי הוא להוציא חשבונית מס לגבי עסקה החייבת במס לפי דרישת הקונה. על פי סעיף 46 לחוק מע"מ, על העוסק להוציא את החשבונית תוך 14 יום ממועד החיוב במס (או תוך 7 ימים בעסקאות של עוסקים המדווחים לפי בסיס מזומן). כאמור, המועד הרלוונטי לעניין שיעור המס הינו מועד החיוב במס כפי שנקבע בחוק, ולא מועד הוצאת החשבונית.

לפי הוראות סעיף 47 לחוק, אם חשבונית מס נוגעת לעסקאות החייבות בשיעורי מס שונים, יש לרשום אותם, כל סוג בנפרד. עם זאת, מוצע לעוסק להוציא בנפרד חשבונית מס על עסקאות החייבות במס בשיעורים שונים.

7.4 עסקאות אקראי במקרקעין

עסקאות במקרקעין עשויות להתחייב במס אף אם לעסקה אין אופי מסחרי. להלן תמצית עקרונות החבות במס בעסקאות במקרקעין ופירוט החייב בתשלום המס.

המוכר או המשכיר (*)	הקונה או השוכר (*); (**)			
	אדם פרטי (לרבות חברה שאינה רשומה במע"מ)	עוסק (לרבות שאין עיסוקו במקרקעין) לצורך שימוש פרטי	עוסק	מוסד כספי או מלכ"ר
אדם פרטי (לרבות חברה שאינה רשומה במע"מ)	אין עסקה	אין עסקה	עסקה. הקונה חייב בתשלום המס.	עסקת אקראי, למעט אם המקרקעין הם דירת מגורים. הקונה חייב במס.
עוסק - מכירה במישור הפרטי	אין עסקה	אין עסקה	עסקה. הקונה או המוכר חייב בתשלום המס.	עסקת אקראי, למעט אם המקרקעין הם דירת מגורים. הקונה או המוכר חייב במס.
עוסק – מכירה במישור העסקי (מלאי או רכוש קבוע)	עסקה רגילה. המוכר חייב במס.			
מוסד כספי או מלכ"ר	אין עסקה	אין עסקה	עסקת אקראי. המוכר חייב בתשלום המס.	עסקת אקראי, למעט אם המקרקעין הם דירת מגורים. המוכר חייב במס.

(*) מכר בחוק מע"מ, כולל השכרה.

(**) במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2011-2012 הורחבה הגדרת עסקת אקראי בחוק מע"מ, ונקבע שמכירת מקרקעין ע"י מי שעיסוקו אינו מכירת מקרקעין לקבוצת רכישה, תיחשב עסקת אקראי החייבת במע"מ.

בהתאם לסעיף 43א לחוק מע"מ, מס ששולם בשל רכישת מקרקעין שהיא עסקת אקראי ניתן לניכוי כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן.

7.5 שירות לתושב חוץ - מע"מ בשיעור אפס

סעיף 30(א)(5) לחוק מס ערך מוסף קובע כי על הכנסות ממתן שירות לתושב חוץ יחול מס ערך מוסף (להלן: "**מס**") בשיעור אפס, בהתקיים תנאים מסוימים.

במסגרת תיקון 23 לחוק (להלן: "**התיקון**") הוסף סייג משמעותי להחלת מס בשיעור אפס על הכנסות ממתן שירות לתושב חוץ. בהתאם לתיקון, לא יחול מס בשיעור אפס אם נושא ההסכם הוא מתן השירות בפועל, נוסף על תושב החוץ, גם לתושב ישראל בישראל (אלא אם השירות שניתן מהווה חלק מערך הטובין שנקבע לפי פקודת המכס). תכלית התיקון הינה למנוע "ניצול" לרעה של סעיף 30(א)(5) לחוק. אולם, בד בבד, הוא מצמצם משמעותית את תחולת סעיף 30(א)(5) עד כדי פגיעה במטרתו.

התיקון בנושא נולד בעקבות חוסר שביעות רצון של השלטונות מהחלטת בג"צ בעניין קסוטו (ע"א 41/96), בה נקבע כי יחול מס בשיעור אפס אם הנהנה העיקרי מהשירות הינו תושב חוץ, זאת אף אם תושב ישראל נהנה משני (או עקיף) מהשירות.

יוצא איפוא כי לאחר התיקון לא יחול מס בשיעור אפס על הכנסות מייצוא שירותים כאשר תושב ישראל הינו צד לעסקה, במישרין או בעקיפין, אף אם מעורבותו עקיפה או משנית. קביעה זו, כאמור, אינה הולמת את תכלית סעיף 30(א)(5) לחוק ואת החלטת ביהמ"ש העליון בעניין קסוטו. יחד עם זאת, נדגיש כי הסייג הנ"ל כפוף לפרשנות בית המשפט, אשר יידרש לקבוע את מידת הקשר ומהות הקשר שבין השירות ובין ההסכם שתושב ישראל צד לו.

סייג נוסף למס בשיעור אפס על הכנסות ממתן שירותים לתושב חוץ נקבע בתקנה 12א(א) לתקנות מס ערך מוסף, התשל"ו – 1976 (להלן: "**התקנה**"). בהתאם לתקנה, לא יחול מס בשיעור אפס אם השירות ניתן לגבי נכס המצוי בישראל (אלא אם השירות שניתן מהווה חלק מערך הטובין שנקבע לפי פקודת המכס). הסייג הנ"ל סובל מספר פרשנויות. יתר על כן, זיהוי הנכס לגביו ניתן השירות הינו משימה הכרוכה בסוגיות מורכבות. כך לדוגמה, על פי רוב ישנם מספר נכסים רלוונטיים. במקרים כאמור, יש לזהות את הנכס הקשור קשר הדוק למתן השירות, לאמור, הנכס אשר הינו מושא השירות העיקרי.

נעיר כי ההבחנה בין מתן שירותים לבין מכר של נכסים בלתי מוחשיים על פי רוב כרוכה בקשיים. יש לבחון את האפשרות לתכנון העסקאות כך שאלה תוגדרנה כייצוא נכסים בלתי מוחשיים, ולא ייצוא שירותים. שהרי, ייצוא נכסים בלתי מוחשיים אינו כפוף לאותם הסייגים והמגבלות (ראה סעיף 30(א)(2) לחוק). לחלופין, יש לבחון את האפשרות וההשלכות של מתן השירותים לתושב החוץ באמצעות חברה זרה.

7.6 ניכוי מס תשומות בגין הוצאות אירוח

בהתאם לתקנה 16 לתקנות מע"מ לא ניתן לנכות מס תשומות בגין הוצאות אירוח (מסעדות, שהייה בבית מלון וכו'), למעט אירוח אדם מחו"ל.

7.7 ניכוי מס בגין תשומות מעורבות

תשומה מעורבת הינה תשומה אשר חלקה לצרכי העסק וחלקה לצרכים פרטיים, כגון, הוצאות בגין שימוש בטלפון סלולארי המשמש הן את העסק והן לשיחות פרטיות. דוגמה נוספת, הוצאות בגין רכב אשר משמש הן לצורך עסקי והן לצורך פרטי. כמו כן, תשומה מעורבת כוללת תשומה אשר בחלקה שימשה בעסקה חייבת במס ובחלקה שימשה בעסקה פטורה ממס.

תקנה 18 לתקנות מע"מ קובעת כי מס בגין תשומה מעורבת ינוכה, כדלהלן:

א. **התשומה ניתנת לייחוס -** יקבע החלק המותר בניכוי בהתאם. כגון, במידה ומנוהל ספר רכב, מס התשומות שיוכר בגין הוצאות הרכב יהיה על פי החלק העסקי, ביחס לכלל ההוצאה (למעט ביחס למס תשומות בגין הוצאות רכישה והשכרה של רכב פרטי, כמוגדר להלן, לגביהן נקבע במפורש כי מס התשומות אינו ניתן לניכוי).

ב. **התשומה לא ניתנת לייחוס**

- המנהל מוסמך לקבוע את החלק היחסי שייחשב כשימוש שלא לצורך העסק.
- לא קבע המנהל את יחס השימוש שלא לצרכי העסק, יקבע הניכוי כלהלן:
  1. אם עיקר השימוש בתשומה לצרכי העסק – יותר בניכוי 2/3 ממס התשומות.
  2. אם עיקר השימוש בתשומה שלא לצרכי העסק – יותר בניכוי 1/4 ממס התשומות.

בהוראת פרשנות 1/98 בדבר ניכוי מס תשומות בגין עלויות שימוש בטלפונים סלולאריים קבע המנהל כי עוסק רשאי לנכות מס תשומות בשיעור של 2/3 בגין עלויות שימוש בטלפון סלולארי, על בסיס ההנחה שעיקר השימוש בטלפון הינו לצורך עסקי. יחד עם זאת, מובהר בחוזר כי במידה וניתן להפריד באופן ברור בין החלק העסקי לחלק הפרטי (כגון, באמצעות פירוט שיחות) ינוכה מס התשומות בהתאם.

7.8 ניכוי מס תשומות בגין כלי רכב

בהתאם לסעיף 38(א) לחוק מס ערך מוסף, עוסק זכאי לנכות מהמס שהוא חייב בו את מס התשומות הכלול בחשבונית מס שהוצאה לו כדין או ברשימון יבוא שהוצא על שמו כבעל הטובין, בכפוף לתנאים הקבועים בחוק. להלן עיקרי התנאים שנקבעו בחוק: (א) חשבונית מס הוצאה עפ"י סעיף 47 לחוק ומתקיימים לגביה הכללים שבסעיף 9א' להוראות תקנות מס ערך מוסף (ניהול פנקסי חשבונות), התשל"ו – 1976, (ב) המס ששולם הינו בגדר מס תשומות כהגדרתו בסעיף 1 לחוק, דהיינו:

התשומה היא לשימוש בעסק או לצורכי העסק, ו- (ג) התשומה משמשת לעסקה החייבת במס כאמור בסעיף 41 לחוק (לרבות מס בשיעור אפס).

עם זאת, תקנה 14(א) לתקנות מס ערך מוסף, התשל"ו - 1976 (להלן: "**התקנות**") שהותקנה מכוח סעיף 44(1) לחוק, אוסרת על העוסק לנכות את מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "**רכב פרטי**", כמוגדר בתקנות, גם אם הרכב משמש או נועד לשמש את העוסק אך ורק לצורכי העסקאות לשימוש בעסק. יודגש כי האמור חל אף על השכרה של רכב פרטי. לאמור, מס תשומות בגין השכרה או ליסינג (לרבות ליסינג מימוני) של רכב פרטי אינו ניתן לניכוי, אף אם הוצאה לשוכר חשבונית מס.

במקביל, מכירת רכב פרטי, שמס התשומות בגינו לא הותר, אינה חייבת במע"מ (סעיף 31(4) לחוק).

ביום 23 במארס 2005 אושר בועדת הכספים של הכנסת תיקון לתקנות מס ערך מוסף, **המרחיב את הגדרת רכב פרטי בחוק**, כך שלא יותר ניכוי מס תשומות בגין רכישה (לרבות השכרה) של רכב מסחרי שמשקלו אינו עולה על 3,500 ק"ג ובכלל זה טנדרים, רכב מסחרי אחוד, מסחריות קלות, וואנים וכדומה. בנוסף, חל איסור לניכוי מס תשומות בגין רכישת (לרבות השכרת) רכב הכלול בתוספת הרביעית לתקנות.

המשמעות המעשית של התיקון הינה אי התרת ניכוי מס תשומות בגין רכבים מסחריים קטנים. התקנה תחול לגבי כל רכב שנמסר לקונה החל מיום 10 ביולי 2005 (להלן – "היום הקובע").

יחד עם זאת, לגבי רכב שנמסר לקונה לפני היום הקובע במסגרת עסקת ליסינג, ייחשב הרכב כ"רכב פרטי" החל מיום 1 בינואר 2008. לאמור, בעסקאות ליסינג תפעולי או מימוני, בהן נמסר הרכב לחוכר (לקונה) לפני 10 ביולי 2005, יותר ניכוי מס התשומות בגין העסקה עד ליום 1 בינואר 2008 (בכפוף לתנאים הקבועים בהוראת פרשנות 1/2002 "השכרת רכב בליסינג תפעולי- פיצול למרכיבי השכרה ותחזוקה"). יושם לב כי אין נפקא מינה האם החכירה הינה "ליסינג מימוני" או "ליסינג תפעולי", שכן הגדרת "מכר" בחוק מע"מ כוללת השכרה. מכירת רכב כאמור לאחר יום 1 בינואר 2008, ע"י חוכר שניכה את מס התשומות הכלול בחשבוניות המס שהוצאו לו על ידי חברת הליסינג, חייבת במס ערך מוסף באופן יחסי למס התשומות שנוכה.

הכללים לניכוי מס תשומות בגין רכישה או ייבוא של אופנועים או קטנועים לא שונו במסגרת התיקון והם **אינם** מוגדרים "רכב פרטי". כפועל יוצא, ניכוי מס תשומות בגין רכישה ואחזקה של אופנועים וקטנועים יותר בניכוי בכפוף לאמור בתקנה 18 לתקנות מע"מ. לאמור, יותר ניכוי מס התשומות בשיעור יחסי, על פי יחס השימוש של הנכס בעסק, כדלהלן:

- ✓ במידה והשימוש הינו אך ורק לצרכי העסק, אזי ניתן לנכות את מלוא מס התשומות.
- ✓ כאשר עיקר השימוש הוא לצרכי העסק, רשאי העוסק לנכות שני שלישים (2/3) ממס התשומות.
- ✓ כאשר עיקר השימוש הוא שלא לצרכי העסק, רשאי העוסק לנכות רבע (1/4) ממס התשומות.

כמו כן, התיקון אינו משנה את הכללים לניכוי מס תשומות בגין הוצאות אחזקת רכב (פרטי ומסחרי), כגון: דלק ותיקונים. לפיכך, מס התשומות בגין הוצאות כאמור יותר בניכוי על פי יחס השימוש של הרכב בעסק, כמפורט לעיל.

לעיקרון הנ"ל – איסור ניכוי מס תשומות בגין רכישת רכב פרטי, מספר מצומצם של חריגים המפורטים בתקנה 14(ב) לתקנות, כדלהלן:

- רכישת רכב בידי עוסק שעסקו מכירת רכבים;
- לימודי נהיגה בבית ספר לנהיגה;
- השכרת רכב בידי מי שעסקו השכרת רכב;
- הסעת נוסעים במהלך העסק, בידי מי שעסקו הסעת נוסעים;
- סיורים וטיולי שטח בידי מי שעסקו ארגון סיורים או טיולים כאמור;
- ג'יפ המועסק דרך קבע בתנאי שדה או בחצרי מפעל.

7.9 נוהל תיקון חשבונית

במקרים בהם נפלה טעות בהפקת החשבונית, העסקה בוטלה (כולה או מקצתה), או ששונו תנאיה, ניתן לבצע תיקון לחשבונית, בהתאם לכללים המוגדרים בהוראות ניהול ספרים החלים על העוסק.

את התיקון יש לבצע באופן הבא:

1. אם חשבונית המקור טרם נשלחה ללקוח והיא נמצאת בעסק ובנוסף החשבונית טרם דווחה למע"מ, אזי במידה ומדובר בחשבונית ידנית יש לבטל את החשבונית על ידי ציון המילה "מבוטל" באופן בולט וברור על גבי המקור וההעתקים, להצמיד אותם יחד ולשמרם כחלק ממסמכי התיעוד. במידה ומדובר במערכת ממוחשבת יש לבטל את החשבונית על ידי פעולת ביטול.

2. במידה וחשבונית המקור כבר יצאה מרשותו של העוסק ונשלחה ללקוח, העוסק ינהג לפי אחת מאלה:

א. יתקן בהתאם את סכום החשבונית שתוצא לאחר מכן ללקוח, תוך פירוט סכום הזיכוי והחשבונית בגינה ניתן הזיכוי;

ב. אם בתקופת הדיווח לא הוצאה חשבונית ללקוח, תיקון החשבונית יעשה באמצעות תעודת זיכוי , תוך ציון סכום הזיכוי, מספר החשבונית אליה מתייחס התיקון, הסיבה לשינוי הסכום והסכום המתוקן. יצוין כי:

- סכום הזיכוי לא יעלה על סכום החשבונית.
- במידה והוצאה ללקוח הודעת זיכוי, רשאי העוסק להקטין בהתאם את סכום המכירות והחיוב במע"מ בתנאי שהעוסק קיבל את אישור הלקוח באחת מהדרכים הבאות: (א) אישור שהזיכוי נשלח בפקס, (ב) חתימת הלקוח על העתק תעודת הזיכוי,

(ג) משלוח בדואר רשום וצירוף אישור המסירה להעתק הזיכוי או- (ד) אישור חתום בחתימה אלקטרונית מאושרת של הלקוח, המאשר את קבלתה.

7.10 מעבר לדיווח מקוון

ביום 23 ביולי 2009 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (חוק ההסדרים) לשנים 2009 ו- 2010 (להלן: "החוק" או "חוק ההסדרים"). במסגרת חוק ההסדרים נקבע, בין היתר, במסגרת תיקון מס' 37 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו (להלן: "התיקון"), מעבר לדיווח מקוון לצורכי מע"מ, ושינוי שיטת הדיווח ושיטת התשלום למע"מ. תכלית שינוי שיטת הדיווח הינה הגברת האכיפה ומניעת הונאות בתחום המע"מ (בעיקר חשבוניות פיקטיביות).

בהתאם לתיקון, חובת הדיווח המקוון תחול בהדרגה בשנים 2010 ו- 2011 על אוכלוסיות שונות של החייבים בדיווח, על פי היקף וסוג פעילותם. החל מיום 1 בינואר 2012 חובת הדיווח המקוון תחול על כלל העוסקים, מלכ"רים ומוסדות כספיים. עם זאת, בחודש יולי 2011 אישרה ועדת הכספים לענייני חקיקה הצעה לתיקון לחוק לפיה יידחה מועד התחילה של הדיווח המקוון, על כל העוסקים, עד ליום 1 בינואר 2014 ובשנים 2012 ו- 2013 תורחב אוכלוסיית החייבים בדיווח מקוון.

להלן החייבים בדיווח מקוון בשנת 2012 בהתאם לתיקון המוצע:

1. חברה או אגודה שיתופית שמחזור עסקאותיהם השנתי לשנת 2011 עלה על 500,000 שקלים חדשים.
2. עוסקים שמחזור עסקאותיהם לשנת 2011 עולה על 1,000,000 שקלים חדשים.
3. מלכ"רים אשר מחזורם השנתי לשנת 2010 עולה על 20 מיליון שקלים.
4. מוסדות כספיים אשר מחזורם השנתי לשנת 2010 עולה על 4 מיליון שקלים.

יצוין כי לשכת רואי חשבון בישראל פועלת בימים אלה לצמצום נוסף של העוסקים החייבים בדיווח מקוון בשנת 2012.

7.11 הקצאת מספרים לחשבוניות מס

בהתאם לתיקון מס' 37 לחוק מע"מ, החל מינואר 2012 יוקצו מספרי חשבוניות המס יוקצו על ידי רשות המיסים באופן מקוון, כאשר ההקצאה תתבצע עד ליום 30 בנובמבר של כל שנה, לשימוש העוסק המורשה בשנה העוקבת. עוסק לא יהיה רשאי להפיק חשבונית מס שלא הוקצה לה מספר כאמור. כמו כן, חובה יהיה לציין בחשבונית את מספר הרישום של הקונה.

המהלך הנ"ל נדחה למועד לא ידוע.

7.12 דוח שנתי מסכם לעוסקים שנרשמו כאחד (איחוד עוסקים)

כל אחד מהעוסקים אשר נרשמו כאחד, לפי סעיף 56 לחוק מע"מ, חייב החל משנת 2009 בהגשת דוח שנתי מסכם אשר כולל, כדלהלן: (א) דיווח על עסקאות, תוך פירוט עסקאות עם צדדים שלישים ועסקאות עם עוסקים הרשומים עם העוסק באיחוד עוסקים, ו – (ב) דיווח על תשומות, תוך הבחנה בין תשומות בגין עסקאות עם צדדים שלישים ותשומות בגין עסקאות עם עוסקים הרשומים עם העוסק באיחוד עוסקים.

את הדוח יש להגיש עד ליום 31 במארס של השנה העוקבת באופן מקוון.

7.13 ניכוי תשומות בגין הוצאות ייזום עסוק

לאחרונה פורסם בעליון **פס"ד צביון** (להלן: "**פסק הדין**") אשר דן בסוגיית התרת ניכוי מס תשומות בגין הוצאות לקידום יוזמה עסקית. בהתאם להחלטת בית המשפט העליון, ניתן לנכות תשומות כאמור בכפוף לקיומה של הסתברות לעסקה עתידית חייבת במס.

עניינו של פסק הדין בשותפות רשומה, צביון בע"מ (להלן: "המערערת" או "החברה"), אשר נוסדה לצורך קידום יוזמה עסקית להקמת מרכזי נופש לפי מודל תיירותי חדשני באתרים שונים. לצורך קידום הפרויקט, שכרה המערערת את שירותיהם של מספר ספקים. המערערת ביקשה לנכות את מס התשומות בגין החשבוניות שהוצאו לה על ידי אותם ספקים, אולם מנהל מע"מ (להלן: "המשיב") דחה את בקשתה משום שלא הוכח, לשיטתו, כי התשומות הוצאו לשימוש בעסקה חייבת במע"מ, כנדרש בסעיף 41 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: "החוק").

כידוע, סעיף 41 לחוק קובע כי "אין לנכות מס על תשומות אלא אם הן לשימוש בעסקה החייבת במס".

בית המשפט העליון קבע כי יש לפרש את סעיף 41 לחוק תוך מתן מעמד בכורה לעקרון ההקבלה בין ניכוי תשומות לבין חיוב במס, הואיל ועיקרון זה עומד בבסיסו של אותו סעיף ומהווה את תכליתו המרכזית. עוד קבע בית המשפט העליון כי עיקרון ההקבלה מחייב מבחן הסתברותי מנקודת מבט אובייקטיבית. לאמור, על המבחן להתמקד בסיכויי יציאתה של העסקה העתידית אל הפועל ולא בכוונותיו או הערכותיו של העוסק. זאת משום שאפשרות אחרונה זו נושאת פוטנציאל גבוה יותר לחריגה מעקרון ההקבלה.

לאור האמור לעיל, קבע בית המשפט העליון, כדלהלן:

א. יש להימנע ממתן פרשנות מצמצמת לתחולתו של סעיף 41 לחוק רק על תשומות אשר עצם שימושן וטיבן הם ודאיים ולקבוע כי הסעיף חל גם על תשומות אשר עשויות לשמש בעסקה עתידית חייבת במס;

ב. בית המשפט אינו קובע האם המבחן הראוי הינו מבחן "ההסתברות הגבוהה" או "סיכוי סביר", להתממשותה של עסקה עתידית חייבת במס.

על מנת לקבוע מהי ההסתברות לקיומה של "עסקה עתידית חייבת" קבע בית המשפט העליון מספר מבחני עזר (לא מדובר ברשימה סגורה), כדלהלן:

א. קיומה של תכנית עסקית סבירה שאיננה ספקולטיבית בעיקרה;

ב. מהות העסק או אופי העיסוק;

ג. מידת מקצועיותו ובקיאותו של מבקש הניכוי בתחום העיסוק הרלבנטי;

ד. היכולת התזרימית של העוסק בהשוואה לעלויות הנדרשות ליציאת העסקה אל הפועל;

ה. מידת ההתקדמות הקיימת בתהליך לקראת ביצועה של העסקה העתידית;

ו. מבחן מכלול הנסיבות של כל מקרה ומקרה (מבחן העל), ממנו ניתן ללמוד על ההסתברות הריאלית והאובייקטיבית להתממשות העסקה החייבת.

מפס"ד ניתן ללמוד כי מס תשומות בגין ייזום של עסק (או עסקה) ניתן לניכוי, אף אם לימים לא הוקם העסק, זאת במידה, וקיימת הסתברות ריאלית ואובייקטיבית להתממשות העסק (או העסקה).

7.14 סכומים ושיעורים עיקריים במע"מ

נושא	סכום/שיעור	עדכון אחרון
תקרת מחזור הכנסות (עסקאות) להגדרת "עוסק פטור" (**)	74,792 ש"ח (*)	1.1.2011
סכום מינימאלי לדרישת חשבונית	298 ש"ח	1.7.2011
סכום מקסימלי להחזר בדוח תקופתי שיוגש בבנק	18,103 ש"ח	1.7.2011
תקרת מחזור הכנסות להגשת דיווח תקופתי דו-חודשי	1,500,000 ש"ח	1.1.2009
קנס בגין אי תשלום במועד	לכל שבוע עד חצי שנה – 0.25%; לכל שבוע מעל חצי שנה 0.5%	-
קנס בגין איחור בהגשת דוח – לכל שבועיים או חלק מהם	212 ש"ח	1.7.2011
קנס פיגורים	0.2% לשבוע	-
קנס בגין אי ניהול ספרים	1% ממחזור העסקאות ולא פחות מ- 312 ש"ח	1.7.2011

(*) החל מיום 1 בינואר 2012 תועלה תקרת מחזור ההכנסות לעוסק פטור ל- 100 אלפי ש"ח.

(**) **"מחזור עסקאות"** – מחזור העסקאות בשנת המס שחלפה, ואם הסכום אינו ידוע, או שעסק רק בחלק מאותה שנה - הסכום העשוי להתקבל בשנת המס השוטפת, כשהוא מחושב לפי הנחיות שקבע שר האוצר, ובלבד שאם התברר למנהל או לעוסק ביום מן הימים בתוך שנת המס השוטפת, כי סך כל המחיר כאמור של העסקאות בשנה השוטפת עולה או יעלה על סך כל המחיר בשנה שחלפה או בשנה השוטפת, כשהוא מחושב כאמור, יראו מאותו יום ועד לתום שנת המס את הסכום הגבוה יותר כמחזור העסקאות של העוסק לענין זה, "עסקאות" - למעט מכירת ציוד;

פרק ח: שונות

8.1 חובות אבודים

8.1.1 ניכוי חובות אבודים לצרכי מס הכנסה

חובות עסקיים אבודים מותרים בניכוי לצורך מס הכנסה. חוב אבוד, בהתאם לעמדת רשות המיסים, הינו חוב אשר אפסו הסיכויים לגבייתו (כגון, ננקטו כנגד החייב הליכי פשיטת רגל, פירוק, הליכי הוצל"פ וכ"ד). ועל הנישום להוכיח כי נעשו כל המאמצים לגביית החוב.

יובהר בזאת כי הודעת החייב כי לא יוכל לשלם את חובו אין בה כדי לראות את החוב כחוב אבוד.

יש לציין כי ניכוי חוב אבוד כהוצאה לצורך מס אינו מהווה ויתור על חוב, והנישום רשאי להמשיך ולדרוש את פירעון החוב.

8.1.2 החזר מע"מ בגין חוב אבוד

בהתקיים התנאים להלן ניתן לדרוש החזר מע"מ בגין חוב אבוד: (א) בוצעה עסקה, (ב) הוצאה חשבונית מס ושולם מע"מ, (ג) תמורת העסקה לא התקבלה, ו-(ד) החוב מוגדר כ-"אבוד".

פרשנות מנהל מע"מ להגדרת "חוב אבוד" (כאמור בהוראת פרשנות מס' 1/2000) מצומצמת ביותר. בהתאם להוראת הפרשנות, בהתקיים אחד התנאים להלן יוגדר חוב כאבוד: (א) חוב לעוסק של חייב שננקטו כנגדו הליכי פירוק או פשיטת רגל, לפי העניין, (ב) חוב לעוסק שננקטו לגביו הליכי הוצאה לפועל ופעילות הגבייה לא הניבה תוצאות, או (ג) חוב שנמחק במסגרת הסדר על-פי סעיף 350 לחוק החברות, שאושר בפסק דין סופי של בית המשפט (הסדר נושים). כמו כן, בהתאם להוראת הפרשנות, במידה ולא ננקטו הליכי הוצאה לפועל כנגד החייב לא יוכר החוב כאבוד, אלא אם כן, יוכח כי החייב נפטר ואין בעיזבונו נכסים הניתנים למימוש, או החייב עזב את הארץ ואין לו נכסים הניתנים למימוש בישראל, או כאשר סכום החוב אינו גבוה – יוכח להנחת דעתו של המנהל שננקטו הליכי גבייה ראויים אשר לא הניבו תוצאות.

הגדרת "חוב אבוד" בהוראת הפרשנות, לדעתנו, מחמירה יתר על המידה ויש לבחון כל מקרה לגופו. כמו כן, בהתאם להוראת הפרשנות, הודעת הזיכוי תוצא לא יאוחר משלוש שנים מהמועד בו הוצאה חשבונית מס (תקופת התיישנות) ולא לפני שישה חודשים מהיום בו הוצאה חשבונית המס בגין העסקה. במניין התקופה לא תיכלל – התקופה שבין הגשת תביעת החוב במסגרת הליכי פירוק או פשיטת רגל של החייב לבין אישור המפרק או הנאמן על חלוקת דיבידנד, והתקופה שבין הגשת התביעה לגביית החוב של החייב בבית המשפט לבין מתן פס"ד סופי על ידי בית המשפט. לדעתנו, גם תקופת ההתיישנות אינה נאותה ונוגדת את הוראות הדין הכללי בנושא חובות אבודים.

לצורך קבלת ההחזר, על העוסק להוציא הודעת זיכוי, ובהתאם, להפחית את סכום העסקאות וסכום המע"מ בדו"ח התקופתי המתייחס. טרם הוצאת הודעת זיכוי, נדרש העוסק למסור **הודעה** על כך למנהל מע"מ, תוך שלושה חודשים מהיום בו החוב הפך לאבוד, אשר תכלול, בין היתר, מסמכים רלוונטיים ודוחות תקופתיים. ההודעה למנהל מע"מ תישלח בדואר רשום או תימסר במשרד מע"מ האזורי בו רשום העוסק.

יש לציין כי דרישה להחזר מע"מ בגין חוב אבוד אינה מהווה ויתור על חוב, והעוסק רשאי להמשיך ולדרוש את פירעון החוב. במקביל, תמורה שהתקבלה בגין חוב שנדרש כאבוד חייבת במע"מ במועד קבלתה.

8.2 הוצאות אסורות

כידוע, סעיף 17 לפקודה קובע כי הוצאות המותרות בניכוי מההכנסה החייבת הן הוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה בשנת המס, ולשם כך בלבד, למעט אם צוין אחרת.

בחודש נובמבר 2009, פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 172), התש"ע – 2009 לפיו תשלומים, בין שניתנו בכסף ובין בשווי כסף, שיש יסוד סביר להניח שנתינתם מהווה עבירה לפי כל דין, לא יותרו בניכוי. מדובר בכל סוג של תשלום שנתינתו מהווה עבירה על פי דין ולא רק תשלום שוחד.

8.3 הפרשות

הפרשות חשבונאיות, כגון, הפרשה לתביעות משפטיות והפרשה לאחריות, הכרוכות בפעילות הנישום, ניתנות לניכוי במידה והן ניתנות לאומדן מהימן וקיימת סבירות גבוהה ליציאה של משאבים כלכליים.

8.4 תרומות

תרומה למוסד ציבורי מוכר, בכפוף לרצפה ולתקרה להלן, מקנה ליחיד זיכוי מס בשיעור של 35% ולחברות זיכוי מס בהתאם לשיעור מס החברות התקף באותה שנה (24% בשנת 2011).

בחודש אוקטובר 2009 פורסם חוק מס הכנסה (תרומה לקרן לאומית או מוסד ציבורי בשנות המס 2009 ו- 2010) (הוראת שעה), התש"ע-2009 (להלן: **"הוראת השעה"**). בהתאם להוראת השעה בשנים 2009 ו- 2010:

- הסכום המזערי לתרומות – 310 ש"ח בשנת 2010 (בשנת 2009 – 300 ש"ח).
- הסכום המירבי לתרומות – 7,636,000 ש"ח בשנת 2010 (בשנת 2009 – 7,500,000 ש"ח) או 30% מההכנסה החייבת, לפי הנמוך.

הוראת השעה לשנות המס 2009 ו- 2010 לא הוארכה נכון למועד פרסום חוברת זו. לפיכך הסכומים המעודכנים לשנת המס 2011 הינם, כדלהלן:

- הסכום המזערי לתרומות – 420 ש"ח.
- הסכום המירבי לתרומות – 4,351,000 ש"ח או 30% מההכנסה החייבת, לפי הנמוך.

סכום תרומה העולה על התקרה לעיל יועבר לשלוש שנות המס הבאות, ובלבד שלא יינתן זיכוי מס בשלוש שנות המס כאמור מעל לתקרת הזיכוי באותה שנת מס. זיכוי המס מותנה בהמצאת קבלה מקורית. כמו כן, נדרש כי על הקבלה יצוין כי למוסד אישור לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה.

יודגש כי הזיכוי ניתן כנגד כל הכנסה (לא בהכרח הכנסה מעסק).

8.5 מחירי העברה

סעיף 85א לפקודת מס הכנסה קובע הוראות בדבר מחירי העברה בעסקה בינלאומית. הסעיף קובע כי בעסקה בינלאומית בה מתקיימים "**יחסים מיוחדים**" שבשלם נקבע מחיר לעסקה או נקבעו תנאים אחרים לעסקה, כך שהופקו פחות רווחים מאשר היו מופקים אילו היתה העסקה מתבצעת בתנאי שוק, תדווח העסקה בהתאם לתנאי השוק ותחויב במס בהתאם.

ביום 30 באוקטובר 2006 אושרו בכנסת תקנות מכח סעיף 85א לפקודה. התקנות מגדירות כללים לקביעת מחיר עסקה עם תושב חוץ במקרים בהם קיימים "יחסים מיוחדים" עם תושב החוץ ועקב כך נקבע לעסקה מחיר אשר אינו משקף את "מחיר השוק", או מה שהיה ניתן לצפות בעסקה בין קונה מרצון למוכר מרצון, ובשל כך הרווח שהופק מהעסקה הוא נמוך מהרווח שהיה מופק אילו מחיר העסקה לא היה מושפע מ"היחסים המיוחדים" בין הצדדים.

מטרתן של התקנות היא לקבוע סביבה אנטי-תכנונית והן קובעות, כדלהלן:

- שיטות להכרה במחיר העסקה או בתנאיה כמחיר שוק או כתנאי שוק.
- חובת דיווח שנתית מצומצמת על ביצוע עסקה בינלאומית.
- חובת דיווח מקיפה על העסקה האמורה הכוללת גם חקר שוק שביצע הנישום – על פי דרישה של פקיד השומה.

יצוין כי שטרי הון לחו"ל (כהגדרתן בפקודה ובכפוף לסייגים) אינן בתחולת סעיף 85א- להרחבה ראה פרק 3.4 לעיל.

בהתאם לעמדת רשות המיסים (כמובא בחוזר מס הכנסה 3/2008) קיימת חובה לבצע חקר מחירי העברה ביחס לכל העסקאות הבינלאומיות בין צדדים קשורים אשר בתחולת סעיף 85א לפקודה, למעט ביחס לעסקאות לגביהן ניתן אישור מראש כי הן עסקאות "חד פעמיות".

במסגרת הדוח השנתי למס הכנסה, יש להגיש טופס 1385 בדבר "הצהרה על עסקאות בינלאומיות" כמשמעותן בסעיף 85א לפקודת מס הכנסה.

הטופס כולל את הפרטים הבאים לגבי עסקאות עם צדדים קשורים:

- ✓ מספר העסקה;
- ✓ האם העסקה חד פעמית;
- ✓ תיאור העסקה (פירוט סוג הנכס או השירות ותחום הפעילות);
- ✓ פרטי הצד הקשור לעסקה;
- ✓ מקום מושבו של הצד הקשור;
- ✓ סך מחיר העסקה.

כמו כן, כולל הטופס הצהרה על ידי הנישום כי העסקה עם הצדדים הקשורים בחו"ל נערכה בהתאם לתנאי שוק, כמוגדר בסעיף 85א לפקודת מס הכנסה. **להרחבה ראה חוזר מיסים 3/2008.**

8.6 אופציות לעובדים ואחרים

אופציה או מניה הניתנת לעובד (בתמורה מופחתת) הינה מבחינה כלכלית הטבת שכר ואינה שונה מכל הטבה אחרת הניתנת לעובד בגין עבודתו. הטבות הניתנות לעובד, במסגרת עבודתו, כפופות לסעיף 2(2) לפקודת מס הכנסה, אשר כידוע כולל גם הטבות הניתנות לעובד בשווה כסף.

טרם הרפורמה במיסוי ישיר (תיקון מס' 132 לפקודה) מיסוי הקצאת אופציות (לרבות מניות) לעובדים היה שזור עיוותים ופגמים. במסגרת הרפורמה במס בוצע תיקון מקיף בכל הנוגע למיסוי אופציות לעובדים, כך שכיום קיימים שלושה מסלולים אלטרנטיביים למיסוי אופציות לעובדים (המסלולים נקבעו במסגרת סעיף 102 לפקודה). יצוין כי "עובד" לעניין זה אינו כולל בעל שליטה וכולל נושא משרה.

במידה ומונפקים ניירות ערך (בתמורה מופחתת) למי שאינם עובדים, סעיף 102 אינו חל, וההטבה תחויב במס בהתאם לסעיף 3(ט) כהכנסת עבודה או הכנסה עסקית, לפי העניין.

בטבלה להלן יפורטו העקרונות של כל אחד מהמסלולים, בהתאם לסעיף 102:

מיסוי אופציות לעובדים, לפי סעיף 102 החדש (*)					
	מסלול עם נאמן			מסלול ללא נאמן	
	מסלול פירותי	מסלול הוני		מניות/ זכויות סחירות	זכויות לא סחירות
		מניות סחירות	מניות לא סחירות		
מועד אירוע המס	מועד מכירת המניות או העברתן לעובד.			במועד ההקצאה ובמועד מכירת המניה	מכירת המניה
סיווג ההכנסה לעובד	הכנסת עבודה	מרכיב ההטבה עד מועד ההקצאה – הכנסת עבודה מרכיב ההטבה עד למועד המימוש: רווח הון (במידה והמימוש הינו לאחר תקופת החסימה).	רווח הון (במידה והמימוש הינו לאחר תקופת החסימה).	חלוקה. במועד ההקצאה - הכנסת עבודה במועד מימוש המניה- רווח הון	הכנסת עבודה במועד המימוש
תקופת חסימה	12 חודשים מיום ההקצאה	24 חודשים מיום ההקצאה		אין	
שיעורי מס	רווח הון – 25% הכנסת עבודה – מס שולי				
חובת דיווח למ"ה	קיימת, לרבות דיווח שנתי.				
ניכוי הוצאות למעביד (**)	מותר	הכנסת העבודה- מותר	לא מותר	הכנסת עבודה - מותר	בגין הקצאת אופציות – אינו מותר

(*) לרבות נושאי משרה ולמעט בעלי שליטה.

(**) במידה והמעביד אינו החברה המקצה, ההוצאה תותר (למעביד) רק אם חויב המעביד בגין מרכיב ההטבה.

8.7 ניהול ספרים

אדם נדרש לנהל פנקסים (ספרים) בגין הכנסה מעסק או משלח יד (סעיף 130 לפקודה). אי ניהול פנקסים כנדרש עשוי לגרור סנקציות משמעותיות.

סוג הפנקסים אותם יש לנהל ואופן ניהולם אינו קבוע ונגזר, בין היתר, מסוג העסק, מחזור העסק (כולל מע"מ) ומספר המועסקים בו. גידול (או קיטון) בהכנסות העסק או במספר המועסקים בו עשוי לחייב התאמה משמעותית של סוגי הפנקסים אותם נדרש לנהל העסק.

לקראת תום שנת המס יש לבחון האם העסק מנהל פנקסים כנדרש והאם חלו שינויים בעסק המחייבים התאמת סוגי הפנקסים שיש לנהל בשנת 2012.

בטבלה להלן מפורטים עיקרי התנאים המחייבים ניהול מערכת חשבונות כפולה:

תוספת להוראות ניהול ספרים	פעילות	תנאים לחיוב בניהול מערכת חשבונות כפולה (*)
א	יצרנים	מחזור מעל 3.45 מיליון ש״ח או 18 מועסקים ומעלה.
ב	סיטונאים	מחזור מעל 3.45 מיליון ש״ח או 4 מועסקים ומעלה.
ג	קמעונאים	מחזור מעל 3.45 מיליון ש״ח או 7 מועסקים ומעלה.
ד	קבלנים	עלות בניה או מחזור מעל 3.45 מיליון ש״ח.
ז	בתי ספר לנהיגה	הפעלת 5 כלי רכב ללימוד נהיגה או יותר.
ח	בתי ספר	מספר התלמידים הממוצע עולה על 150.
ט	סוחרי מקרקעין	מחזור בתוספת עלות מלאי לסוף שנה מעל 10.35 מיליון ש״ח.
ט	מתווכי מקרקעין	עמלה שנתית מעל 560 אלפי ש״ח.
י	סוחרי רכב	מחזור מעל 10.35 מיליון ש״ח.
י	מתווכי רכב	עמלה שנתית מעל 420 אלפי ש״ח.
יא	נותני שירותים ואחרים	מחזור מעל 1.95 מיליון ש״ח.
יא	מוסכים	מחזור מעל 2.7 מיליון ש״ח.
יב	חקלאים	מחזור מעל 4.7 מיליון ש״ח או שטח כולל של נטיעות העולה על 375 דונם.
יד	תחנות דלק	מי שעוסק במכירת דלק ומתן שירותי סיכה או רחיצה. בעל תחנת דלק העוסק במכירת דלק בלבד.
טו	סוכנות ביטוח	סוכן של חברת ביטוח המורשה להדפסת פוליסות ביטוח.
טז	יהלומן	כל יהלומן, למעט אם עיקר עיסוקו עיבוד יהלומים מחומר גלם של אחרים או תיווך ביהלומים.

(*) מחזור – סכום המכירות (כולל מע״מ) בשנת המס הקודמת. מי שהייתה לו פעילות רק בחלק משנת המס נדרש להתאים את סכום המחזור בשנה הקודמת באופן יחסי, בהתאם לחודשי הפעילות.

8.8 מועדי דיווח ותשלום נבחרים

בטבלה להלן מפורטים נושאים עיקריים בגינם נדרש דיווח למס הכנסה ומס שבח ומועד הדיווח הנדרש:

אירוע	מועד הדיווח
<u>מס הכנסה - דוחות</u>	
הגשת דוח שנתי (*)	עד 30 באפריל של השנה העוקבת.
הגשת דוח שנתי למי שהדוח שלו מבוסס על שיטת החשבונאות הכפולה (*)	עד ליום 31 במאי של השנה העוקבת.
הגשת הצהרת הון	עד 120 יום מיום הדרישה.
<u>מס הכנסה – רווח הון</u>	
מכירת נכס הון	עד 30 יום מ"יום המכירה".
העברת נכסים לפי סעיף 104 לפקודה	עד 30 יום ממועד העברת הנכס.
<u>מס הכנסה - אחר</u>	
פתיחת עסק	לא יאוחר מיום פתיחת העסק.
הקצאת מניות לעובדים (סעיף 102) – מסלול נאמן	עד 30 ימים טרם ההקצאה.
הקצאת מניות לעובדים (סעיף 102)	עד 90 ימים לאחר ההקצאה.
הודעה על שינוי בן זוג רשום	עד שלושה חודשים לפני תחילת שנת המס.
בקשה לחישוב נפרד לפי סעיף 66(ה)	הבחירה תהיה בתוקף 5 שנים.
בקשה להיחשב כחברה משפחתית לפי סעיף 64א	עד חודש לפני תחילת שנת המס (30 בנובמבר).
בקשה לביטול מעמדה של חברה כחברה משפחתית	חודש לפני תחילת שנת המס, או תוך 3 חודשים מיום ההתאגדות, לפי העניין.
פרה רולינג - מס הכנסה	עד למועד הגשת הדוח שנתי.
הודעה על שנת הבחירה לפי החוק לעידוד השקעות הון	עד המועד החוקי להגשת הדוח השנתי.
הודעה על נאמנות	במועד הגשת הדוח ולא יאוחר מתום השנה העוקבת.
דיווח על תכנון מס החייב בדיווח בתחום מס הכנסה	במסגרת דוח המס לאותה שנה.
הצהרה על עסקאות בינלאומיות	עם הגשת הדוח השנתי.
סטייה של 10 ימים או יותר במועד ספירת המלאי	במסגרת דוח המס לאותה שנה.
החלת התקנות הדולריות	הודעה מראש לפקיד השומה.
	עד 30 יום מתחילת שנת המס (31 בינואר 2012).

(*) דוח של יחיד החייב בהגשת דוח ואשר יש לו הכנסה ממשכורת, מעסק או מחקלאות יוגש באון מקוון.

בטבלה להלן מפורטים מועדי תשלום עיקריים למס הכנסה ומס שבח:

אירוע	מועד התשלום
תשלום מקדמות, ניכויים משכר עבודה ומקדמות בשל הוצאות עודפות.	15 לכל חודש או חודשיים.
פטור מלא מהפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום מס עבור שנה קודמת.	עד 31 בינואר.
פטור של 50% מהפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום מס עבור שנה קודמת.	עד 28 בפברואר.
פטור של 25% מהפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום מס עבור שנה קודמת.	עד ליום 31 במרץ.
תשלום מס על פי הודעת שומה שאינה שנויה במחלוקת.	עד 15 יום ממסירת הודעת השומה.
מקדמות בגין רווח הון.	עד 30 יום מיום מכירת הנכס.
מקדמה בגין שכ"ד למגורים – מסלול 10%.	עד 31 בינואר לשנה העוקבת.
מקדמות בגין רווח הון מניירות ערך סחירים, כאשר לא נוכה בגינם מס במקור וכאשר מוטלת חובת הגשת דוח שנתי למס הכנסה.	מדי 31 ביולי ו- 31 בינואר.

סוראיה ושות' הינה פירמה למתן שירותי חשבונאות, ביקורת, מיסים וייעוץ. הפירמה משרתת לקוחות רבים, קטנים וגדולים, בכל ענפי המשק, ובינהם חברות ציבוריות ותאגידים בנקאיים.

info@soraya.co.il | visit us at www.soraya.co.il

סוראיה ושות'
רואי חשבון

רח' רוז'נסקי 2, א.ת החדש ראשון לציון, טל. 972-3-9413919